

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

SUBOTICA, 18. LIPNJA 2004. * CIJENA 20 DINARA * BROJ 72

Intervju:
Šima Raič

**Uoči drugog kruga
predsjedničkih izbora**

Nova šansa za Srbiju

TEMA BROJA: ANALIZA INCIDENATA USMJERENIH PROTIV NACIONALNIH MANJINA U VOJVODINI

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 600 dinara

☐ 1 godina = 1.000 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

INOZEMSTVO

☐ 1 godina = 70 EUR.

BANK: VBUYU 22

(Vojvođanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101-320-5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

TROGIR-OKRUG GORNJI-HR

- privatni apartmani
- pogled na more
- blizina plaže
- povoljne cijene
- dnevni izleti brodom
- polupansion ili večere
- sportovi na vodi
- plaže za djecu

informacije i rezervacije :

mob; +381 64 222 1337

mob; +385 91 2500 522

trogir@Eunet.yu trogir@net.hr

www.abchood.com/trogir

Srbija na prekretnici

Između radikalizacije i demokratizacije..6,7

Međunacionalni incidenti u Vojvodini

U raljama povijesti i politike.....8-11

Intervju

Šima Raić.....12-14

Studiranje u matičnoj domovini

Važno je preći prag.....16,17

Sport u službi zdravlja

Rekreacija.....18,19

Predstavljena fotomonografija »Naši mladenci«

Svjedočanstvo o tradiciji.....30

Priča o Hrvatima

Hrvatska prije Hrvata.....44

IMPRESSUM

OSNIVAČ:

Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,
Kalman Kuntić, Marija P. Matarić, Dražen Prčić,
Stipan Stipić, Zvonko Sarić, Zvonko Tadijan,
Tomislav ŽigmanovDIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA:

Zvonimir Perušić

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić (Podunavlje),
Željka Cvijanov (društvo),
Dušica Dulić (Subotica),
Jasminka Dulić (dopisništva),
Ivan Ivković Ivandekić (fotografije),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije)

TEHNIČKI UREDNIK:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatska.rijec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Probudena nada

I pokraj toga, što se opredjeljenje biračkoga tijela gotovo uopće nije promijenilo u odnosu na prosinačke parlamentarne izbore, Srbija je dobila novu šansu za kakav-takav europski priključak. Gotovo od svih odbačena, javno čerečena, optuživana i proganjana, Demokratska stranka uspjela je usprkos svemu okupiti demokratsko jezgro među srbijanskim glasačima i pružiti građanima, onima koji 5. listopada ne smatraju kardinalnom pogreškom, nadu da se ipak može naprijed.

Ukoliko Boris Tadić odnese prevagu u drugom izbornom krugu, a izgledi su mu realni, to bi bez sumnje dovelo u pitanje legitimitet Koštuničine sporovozne vlade, o čemu se javno špekuliralo već i u postizbornoj noći. Vlada, čiji kandidat osvoji trinaestak posto glasova i završi na četvrtome mjestu, zrela je za zamjenu, makar to bilo i nakon svega tri mjeseca, i makar to budući predsjednik Republike ne bude tražio. Po svome učinku i kredibilitetu ova Vlada može mirno u oporbu, i to na duže vrijeme.

Koalijsijski partneri DSS-a, okosnice Vlade, pokušavaju zakrpati ono što se zakrpati još može, ekspresno se okrećući »novom pobjedniku« Borisu Tadiću i Demokratskoj stranci. Ali, takvi zaokreti teško da više mogu proći, ljudi su ovdje predugo varani da bi i dalje nasjedali. Ako bude prijevremenih parlamentarnih izbora, a mnogi to vide kao već gotovu stvar, najgore bi trebao proći – uz DSS, koji besramno izjednačava Miloševićovo vrijeme s dosovskim periodom – G17 Plus, koji je prije samo pola godine slatkorječivim vokabularom privukao skoro polovicu demokratski orijentiranih birača, plus dobar dio glasača iz redova nacionalnih manjina. Zbog kolaliranja s Koštunicom i sudioništva u zaustavljanju reformi, tu bi stranku trebalo dobro upamtiti. I držati je podalje od odlučivanja. O drugim koalijsijskim partnerima ispuhanoga DSS-a ne vrijedi trošiti riječi. Šefovi tih anakronih monarhističkih stranka svojim su dosadašnjim ministriranjem dosegli vrhunac i više im se to ne bi smjelo ponoviti.

Umjesto u njih oči javnosti sada su uprte u Bogoljuba Karića, koji je svojim »lancima i katancima« za rekordno vrijeme prokrcio sebi put u sam vrh popularnosti. Ako bi na nekim sljedećim izborima njegova stranka dobila makar i samo polovicu glasova iz sadašnjeg prvog kruga, bila bi nezaobilazan čimbenik u političkom životu. Kao što je to Karić sada, kada se očekuje na čiju će stranu on usmjeriti svoje glasače. Po svemu što je on u kampanji izgovorio i obećao, demokratski blok nema razloga brinuti. Karić nema problema s Eurom, nema problema s Haagom, Amerikancima i Albancima, a niti s privatizacijom. Dakle, možda se dogodi sanitarni otклон od povratka u prošlost.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 10. 6.

József Kasza:
Izazivači napada na
vojvođanske Mađare
imaju podršku Vlade
Srbije i nekih beogradskih medija

NEDJELJA, 13. 6.

Prvi krug predsjedničkih
izbora u Srbiji, Tomislav
Nikolić prvi, Boris Tadić drugi

PONEDJELJAK 14. 6.

Milorad Ulemek Legija pred sudom
dao iskaz, pravnici upozoravaju na
politiziranje suđenja

UTORAK, 15. 6.

Na granici Hrvatske i Crne Gore
uhićen, pa u Novom Sadu pušten
»kralj šećera« Miodrag Kostić,

SUBOTA, 12. 6.

Hrvatska prelijepljena
plakatima podrške
Mirku Norcu,
Vlada oštro reagirala
protiv toga

SRIJEDA, 16. 6.

Čelni organizatori Exita
Dušan Kovačević i Bojan
Bošković pušteni iz pritvora

LAKI JE MALO...

Jel' sam vam rekao?! Mislim da sam odgovorio na vaše pitanje. Jel' imate još nešto? Rekao sam vam: dva pitanja, jedno se tiče organizacije... Mene ne zanima što se dešava u vašoj kući... Niti me zanima način na koji ste vi organizirani, ne zanimaju me sredstva s kojima vi raspolazete, ne zanima me ništa! Kažem vam, najveći dio sastanka se tiče organizacije stranke. Ono što se ne tiče organizacije stranke nije privedeno kraju, radi se o razgovorima s predstavnicima drugih stranaka. Kada ti razgovori budu završeni, bit ćete o-ba-vi-je-šte-ni! Jasno? **Vojislav Koštunica**, srbijanski premijer, B92, 14. lipnja

ŠTO JE UPORNOST

Nikada nećemo odustati od stvaranja velike Srbije u kojoj će biti objedinjene sve srpske zemlje istočno od linije Karlobag-Ogulin-Karlovac-Virovitica. Bio bih posljednji nikogović, ako bih se odrekao onoga za što sam živio prvih 50 godina i za što ću živjeti sljedećih 50 godina. **Vojislav Šešelj**, predsjednik Srpske radikalne stranke, Beta, 14. lipnja

DEKADENCIJA TRULOG ZAPADA

Ako se kod raznih drugih, pravih ili isfabriciranih predizbornih afera ipak radi o obračunima unutar (novog, starog i novo-starog) političko-financijskog establišmenta zemlje, udar na EXIT je nešto sasvim drugo: to je lukavo, tobože nevidljivo posezanje u građanske slobode, strateška ofenziva na (alternativnu) instituciju koja je postala jedno od najvažnijih uporišta otvorene i liberterne kulture epohe, i čija je simbolička težina ogromna, u najmanju ruku u regionalnim razmjerima. Zašto bre, zar samo zato što su tamo neka dva momka uhićena? – pita se Nevjerni Toma; i otkud

ti, Pančiću, znaš da oni nisu krivi?! Ma dajte, nemojmo se praviti blesavi: ne treba ni slučajno ni prikrivati niti »opraštati« bilo čije arsenlupenovske akcije, ako ih je bilo; nevolja je u tome što se iz mlaznog aviona vidi da se ovo predizborno ćorkiranje isuviše dobro uklapa u hajku koju lokalna podružnica Retoričkih Legalista vodi protiv EXITA od samog početka,

uz stratešku i logističku podršku svoje desničarske subraće svih vrsta, crkvenih velikodostojnika, raznih »obrazaca«, »miletica« i slične squadre. A njena se antiexitovska »argumentacija« nikada nije oslanjala samo na eventualne finansijske misterije i dubioze: ona je protiv EXITA ratovala »ideološki« i »principijelno«, on je za nju bio i ostao simbolom nepoželjnih i nepoćudnih sloboda i, je '1 te, sektaško-narkomanske dekadencije uvezene s Trulog Zapada da zatruje duh & dušu čedne pravoslavne mladeži, simbolom jedne kulture koju ne razumiju i o kojoj ništa ne znaju, ali su zato vrlo voljni ugušiti je, potisnuti ili protjerati, sada kad im se čini da je došlo Njihovih Pet Minuta. **Teofil Pančić**, kolumnist, Vreme, 10. lipnja

PONOS IZNAD SVEGA

Nećemo u Europu spuštati gaća. **Lucija-no Bose**, predsjednik Sindikata ribara, Slobodna Dalmacija, 14. lipnja

I VOJVODINA JE BILA U JUGOSLAVIJI

Šešelj vrlo dobro zna što je radio u Hrtkocima, Kukurijevci-ma, Slankamenu i drugdje

gdje gdje je na najbeskrupulozniji način rastjerao i iselio hrvatsko stanovništvo. Njegove spekulacije su posve jasne. Haški sud mora integralno sagledati velikosrpsku politiku. Nije bila izvršena agresija samo na Republiku Hrvatsku nego i na Hrvate u Vojvodini. Ako Haški sud cijeli problem pokušaja etničkog čišćenja i politiku uspostave velike Srbije gleda integralno, ako prihvaća i razumije Miloševićevu i Šešeljevu politiku, onda i progon Hrvata iz Vojvodine sigurno spada u nadležnost Suda. **Zlatko Tomčić**, predsjednik HSS-a, Vjesnik, 9. lipnja

Dujizmi

- ✓ *Ako imate pare, lako stičete povjerenje;*
- ✓ *Ako nastavimo sa ovakvom politikom zapošljavanja, berze rada će prestati raditi;*
- ✓ *Oni koji bi nas zatvorili od nas očekuju da se otvorimo;*
- ✓ *Nitko nije imun na kritiku-pozitivnu.*

Dujo Runje

Incidenti s međunacionalnim predznakom i njihov utjecaj na odnose u Pokrajini

Neometana srbizacija Vojvodine

Samo za šest dana, od 17. do 23. ožujka, policija je zabilježila više od 40 incidenata s etničkom osnovom. U ovim nemirima povrijeđeno je deset policajaca. Neke zajednice, kao slovačka i rusinska, prvi su puta postale predmetima ugrožavanja (na primjer u Bačkoj Palanci i Đurđevu). Napadnut je i objekt islamske vjerske zajednice u Novom Sadu. Mase huligana napale su aškalijiska naselja Adice i Veliki Rit u Novom Sadu i rastjerane su tek upotrebom suzavca. Bilo je masovnog demoliranja u Somboru i Apatinu (prema objavljenim policijskim podatcima, u prvom od spomenutih općina za tih je šest dana bilo 14 incidenata s etničkom pozadinom, a u drugoj 13), a sporadičnog gotovo posvuda u Vojvodini.

Ovi incidenti privukli su minimalnu pažnju beogradske javnosti.

INCIDENTI: U pitanju je pojava koja nije isključivo inducirana kosovskim događajima iz ožujka ove godine, već je trajnija i potencijalno znatno opasnija. Od početka 2004. do događaja iz ožujka, zabilježen je niz rušenja katoličkih spomenika u Tavankutu, Novom Sadu, Subotici, Temerinu, Senti, incidenti s novinarom u Zablju, grafiti u Subotici, Kikindi, Srbobranu, Čoki, Vršcu, Temerinu, podvajanja na etničkoj osnovi i paralelna jednonacionalna organiziranja u Senti i Kanjiži, (u prvom slučaju jasno izražena povodom preimenovanja ulica, a u drugom zbog isticanja mađarske zastave na zgradi skupštine općine), ugrožavanja Hrvata u Hrtkovcima i Slankamenu o kojima tisak ne piše, fizički napadi na Hrvate u Subotici, prijetnje smrću novinarki Fratanovoj, političarima Kaszi i Čanku, članovima redakcije lista »Hrvatska riječ«, hrvatskim diplomatima u Subotici, političaru Béli Csorbi u Temerinu, svakodnevne tuče učenika različitih nacionalnosti u Sjevernoj Bačkoj, tuča etničkih Srba i Slovaka iz sela Lug i Susek u beočinskoj općini, kao i niz drugih incidenata čiji monitoring radi Centar za razvoj civilnog društva.

DVONACIONALNO VOJVODINE: Na vojvodanskoj razini i na razini Državne Zajednice su na ove incidente reagirali Odbor za međunacionalne odnose i Odbor za informiranje Skupštine Vojvodine (još krajem siječnja), Komisija za sigurnost Izvršnog Vijeća AP Vojvodine, pokrajinski tajnik za manjine, upravu i propise dr. Tamás Korhecz, Ured pokrajinskog ombudsmana u Novom Sadu, lider Saveza vojvodanskih Mađara József Kasza, predsjednik Nacionalnog vijeća Mađara László Józsa, osmorica predsjednika sjevernobačkih općina i ministar za ljudska i manjinska prava Rasim Ljajić. Uočljivo je odsustvo značajnijih reakcija na razini vlasti Republike Srbije. Predsjednik Vlade Republike Srbije dr. Vojislav Koštunica izrazio je žaljenje zbog nacionalističkih incidenata i obećao pomoć u njihovom rasvjetljavanju, a njegov sugovornik, lider SVM-a G. Kasza, izrazio je žaljenje što Koštunica ipak ni-

U Vojvodini je od

početka 2004.

godine

bilo više incidenata na

etničkoj osnovi nego

za posljednjih

sedam godina

Piše: dr. Vladimir Ilić

Miloševićeve vlade

(s izuzetkom epizoda iz

kolovoza 1995.

i vremena NATO

bombardiranja) i za

tri godine

Dinđić-Živkovićeve

vlade

je javno osudio nacionalističke incidente u Vojvodini.

O poremećaju međunacionalnih odnosa u Vojvodini u ožujku je, dan prije kosovskih događaja i njima inducirano novog vala nasilja, pisao njemački »Spiegel«. Više veleposlanstava je na ovaj ili na onaj način izrazilo zabrinutost zbog vrlo primjetnog pogoršanja međunacionalnih odnosa u Vojvodini. Isto je učinio i ministar vanjskih poslova Republike Mađarske László Kovács. Veleposlanik Srbije i Crne Gore u Budimpešti Dejan Janča ovim je povodom zatražio prijam u mađarskom Ministarstvu vanjskih poslova.

Nekoliko momenata ovdje su od posebnog značaja.

Vojvodina od multietničke sve više postaje dvonacionalna. Prema rezultatima popisa stanovništva iz 2002. godine nijedna etnička grupa osim srpske i mađarske ne doseže svojim udjelom 3 posto stanovništva u Pokrajini.

Udio etničkih Srba je u Vojvodini između popisa 1991. i 2002. godine porastao s 57 posto na 65 posto. Asimilacija manjinskih zajednica je očigledna: neke od njih su, poput rumunjske, za jedanaest godina izgubile gotovo četvrtinu svojih pripadnika (u apsolutnim brojevima broj etničkih Rumunja u Vojvodini opao je s 38.000 na 29.000).

SVIJET NE HAJE ZA AUTONOMIJU: U Vojvodini je na vlasti koalicija DOS, koja se na razini Srbije raspala i koja je na razini Srbije zamijenjena vladom drugačijeg stranačkog sastava.

Ekonomsko nazadovanje u Vojvodini objektivno otvara prostor ne samo za izlivanje frustracija kroz etničke sukobe, nego i kompeticiju oko preostalih resursa, na primjer radnih mjesta, koja lako dobija etnički predznak.

Na prosinačkim parlamentarnim izborima krajnje desna Srpska radikalna stranka dobila je u Vojvodini 38 posto glasova, prema 22 posto u Srbiji južno od Save i Dunava. Novosadska predgrađa Kač, Futog i Veternik predstavljaju stvarni centar »velike Srbije« za koju se zalažu srpski radikali.

Ideja o autonomiji Vojvodine ne uživa podršku međunarodne zajednice: na takozvanoj »Subotičkoj inicijativi« 28. veljače 2004. godine nisu bili prisutni pozvani predstavnici nijedne od tadašnjih zemalja članica Europske unije niti Sjedinjenih Američkih Država.

Stječe se dojam da međunarodna zajednica zbog prepoznatljivog pravca razvoja kosovskog pitanja ne želi reagirati na sve izraženiju srbizaciju Vojvodine. Isto važi i za najveći dio beogradskih političkih i medijskih čimbenika, kao i onih iz civilnog društva. Istovremeno se inter-etnički odnosi u Vojvodini sve više pogoršavaju.

**Autor je sociolog, profesor
Filozofskog fakulteta u Beogradu i
izvršni menadžer
Centra za razvoj civilnog društva**

Srbija na prekretnici

Između radikalizacije i demokratizacije

Rezultati predsjedničkih izbora već u nedjelju su otvorili pitanje opstanka Vlade Srbije, političke stabilnosti Srbije i pitanje eventualne podrške u drugom krugu jednom ili drugom kandidatu

Piše: Jasminka Dulić

U drugom krugu predsjedničkih izbora 27. lipnja građani Srbije birat će između radikala *Tomislava Nikolića* i demokrate *Borisa Tadića*. Nikolić je u nedjelju nakon objavljivanja rezultata izrazio uvjerenje da će pobijediti svog protukandidata Borisa Tadića u drugom krugu predsjedničkih izbora u Srbiji, dok je Tadić izrazio očekivanje da će ga u drugom krugu izbora podržati cijeli demokratski blok, kako bi se spriječila radikalizacija Srbije i osigurala politička stabilnost, ekonomski oporavak i europski put zemlje.

REZULTATI: Prema izvješću Republičke izborne komisije od utorka, predsjednički kandidat Srpske radikalne stranke Tomislav Nikolić osvojio je 30,60 posto, odnosno 926.456 glasova, a predsjednički kandidat Demokratske stranke Boris Tadić 27,37 posto, odnosno 840.812 glasova birača. Iznenadjenje ovih izbora bio je kandidat grupe građana *Bogoljub Karić* koji je na trećem mjestu s osvojenih 553.632 ili 18,18 posto glasova. Najveći poraz na ovim izborima doživio je kandidat vladajuće koalicije *Dragan Maršićanin* koji je osvojio tek 404.199 odnosno 13,28 posto glasova.

Na petom mjestu je kandidat Socijalističke partije Srbije *Ivica Dačić* s osvojenih 122.242 ili 4,02 posto glasova, a na šestom je kandidatkinja grupe građana *Jelisa Saveta Karađorđević* za koju je glasovalo 61.665, odnosno 2,03 posto birača. Ostalih devet predsjedničkih kandidata osvojilo je manje od jedan posto glasova.

Prema podacima RIK na ove je izbore izašlo 3.052.662 građana upisanih u birački spisak, odno-

Priopćenje za javnost DSHV-a

Ovoga puta nema popravnog!

Povodom proteklog prvog kruga predsjedničkih izbora Demokratski Savez Hrvata u Vojvodini uputio je priopćenje za javnost u kojem se između ostalog kaže: »Nismo niti sumnjali da će predsjednik Demokratske stranke *Boris Tadić* ući u drugi krug izbora za predsjednika Srbije. Više puta smo istakli kako je on 'najeuropskiji' kandidat te jedini kandidat koji predstavlja nadu suvremene Srbije. Pozivamo sve naše sunarodnjake i sve pobornike demokracije i suživota da ulože maksimum energije i 27. lipnja iziđu na birališta i povedu svoje bližnje, te da pomognu ostarjelima i oboljelima da pozovu predstavnike izbornih komisija kako bi i oni glasovali u svojim domovima. Uvjereni smo kako će sav demokratski kapacitet biti u potpunosti u službi pobjede Borisa Tadića jer ovog puta nema popravnog i svatko snosi odgovornost za svoju budućnost i za budućnost svoje djece. S druge strane, zabrinjava nas osipanje demokratskog kapaciteta širom Vojvodine i nadamo se kako će se pred pokrajinske i lokalne izbore formirati snažan demokratski blok koji će obraniti vojvođanske i europske vrijednosti koje su dovedene u pitanje«.

sno 47,62 posto. Nevažjećih glasačkih listića je na ovim izborima u odnosu na prethodne bilo veoma malo – 37.217 ili 1,22 posto.

KOMENTARI I ANALIZE: Rezultati predsjedničkih izbora, prije svega veoma dobar rezultat Tadića, pola milijuna glasova za Karića i težak poraz kandidata vladajuće koalicije Maršićanina, već u nedjelju su otvorili pitanje opstanka Vlade Srbije,

političke stabilnosti Srbije i pitanje eventualne podrške u drugom krugu jednom ili drugom kandidatu to jest podrške radikalnoj ili demokratskoj političkoj opciji. Boris Tadić je rekao, kako je ovoj zemlji stabilnost prijeko potrebna i da on nema namjeru ugrožavati rad državnih institucija, već želi zaustaviti daljnju radikalizaciju Srbije. Predsjednički kandidat vladajuće koalicije *Dragan Maršićanin* izjavio je u

nedjelju, da njegov poraz na izborima neće doprinijeti političkoj stabilnosti u zemlji i da se sada otvara i pitanje opstanka Vlade Srbije, dok je šef izbornog štaba Srpske radikalne stranke *Dragan Todorović* ocijenio da bi srpska Vlada trebalo da podnese ostavku poslije »katastrofalnog rezultata« svog predsjedničkog kandidata.

PODRŠKA TADIĆU: Dok je predsjednik Demokratske stranke Srbije *Vojislav Koštunica* izbjegavao da od-

Srijem većinom za Nikolića, Banat i Bačka za Tadića

I Vojvodina na prekretnici

Prema preliminarnim podacima RIK-a u Vojvodini je glasovalo 50,76 posto birača. Tomislav Nikolić osvojio je 33,53 posto glasova a Boris Tadić 32,16 posto, dok je Bogoljub Karić osvojio 16,65 posto, te Dragan Maršićanin 8,8 posto. Prema podacima CESID-a Nikolić je u Srijemu dobio više glasova a Tadić u Bačkoj i Banatu. Prema njihovim podacima Tadić je u Vojvodini dobio 10 posto više glasova nego u drugim dijelovima Srbije, dok je Nikolić dobio 2 posto više glasova u pokrajini.

U Subotici je Tadić uvjerljivo odnio pobjedu s 55,22 posto osvojenih glasova, na drugom mjestu je Karić s 17,88 posto i na trećem Nikolić s 16,58 posto osvojenih glasova. Izlaznost u Subotici je bila 50, 41 posto. U većini mjesnih zajednica u gradu kao i okolnim mjestima Tadić je odnio više glasova od Karića i Niko-

lića zajedno osim u Novom Žedniku, Starom Žedniku, Bačkom Dušanovu i Maloj Bosni gdje je pobijedio Nikolić.

U općini Sombor glasovalo je 50,48 posto birača, najveći broj glasova odnio je Nikolić 35,82 posto, na drugom mjestu je Tadić s 30,75 posto i na trećem Karić s 16,21 posto. U MZ Gakovo najveća je bila izlaznost 56,02 posto i najviše je glasova dobio Nikolić a slična je situacija bila i u Kljajićevu, Kolutu, Riđici, Stanišiću, Stapar, Čonoplji, Aleksa Šantiću i Rastini dok je Tadić više glasova osvojio u Bačkom Monoštoru, Bačkom Brijegu, Gornjoj varoši, Vijencu, Doroslovu, Lemešu i Telečki.

U Apatinu je glasovalo 44,17 posto upisanih u birački spisak, Nikolić je dobio 38,6 posto, Tadić 28,54 posto i Karić 14,29 posto glasova. U Sonti, Kupusini i Svilojevu je pobijedio Tadić dok je Nikolić većinu glasova dobio u Prigrevici i u samom Apatinu.

U Baču je izlaznost bila 58,3 posto, za Nikolića je glasovalo 36,73 posto birača, za Tadića 35,31 posto i za Karića 11,87 posto. U samom mjestu Bač pobijedio je Nikolić, kao i u Bođanima i Vajskoj dok je Tadić pobijedio u Plavnoj i Selenči.

govori na pitanja novinara kome će ova stranka dati podršku, predsjednik Srpskog pokreta obnove *Vuk Drašković*, predsjednik G17 Plus *Miroslav Labus*, predsjednik Nove Srbije *Velimir Ilić*, predsjednik Saveza vojvodanskih Mađara *József Kasza*, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *Petar Kuntić* i predsjednik Sandžačke demokratske partije *Rasim Ljajić*, izjavili su da će u drugom krugu podržati kandidata Demokratske stranke Borisa Tadića, kao što su rekli i predstavnici Socijaldemokratske unije i Otpora, a Bogoljub Karić je svoju podršku uvjetovao i rekao, kako će podržati onog kandidata koji će potpisati da će raditi na realiziranju njegovih političkih ideja. ■

Lazo Vojnić Hajduk, predsjednik Izvršnog odbora HNV-a

Birači prepoznali pravu politiku

Na političkoj sceni u Republici Srbiji poslije prvog kruga predsjedničkih izbora stvari postaju jasnije. Nazire se osvježavanje birača i prepoznavanje prave politike. Ovakvo ozračje poslije prvog kruga daje nadu i pruža optimizam za naziranje putova k europskim trendovima.

Boris Tadić, kandidat Demokratske stranke, pokazao se kao odgovoran političar, beskompromisan borac protiv radikalizacije Srbije, zagovornik za europsku i demokratsku Srbiju i čovjek koji ima karizmu. Birači su to prepoznali i zato on ide u drugi krug izbora. Katastrofalni izborni poraz Maršićanina, kandidata vladajuće koalicije, imat će jake posljedice na Vladu i ostavit će neumitno trag, koji će prisiliti Vladu Republike Srbije na uvažavanje pravih demokratskih tekovina.

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini je pozvao svoje članove i sve Hrvate u Vojvodini da podrže Borisa Tadića, to je, pokazalo se, vrlo dobar potez. Apeliram na svijest naših birača i svih ljudi dobre volje da skupe snagu i 27. lipnja 2004. godine izidu na izbore u drugom krugu i potvrde političke vrednote u osobi kandidata Demokratske stranke gospodina Borisa Tadića. ■

Godišnji susret generalnih tajnika Biskupskih konferencija Europe u Beogradu

Suradnja crkava pred izazovima globalizacije

Kardinal Bozanić i patrijarh Pavle pozvali na čuvanje kršćanskih vrijednosti

Godišnji susret generalnih tajnika Biskupskih konferencija Europe održao se u Beogradu od 11. do 13. lipnja. Na konferenciji su sudjelovali generalni tajnici 29 biskupskih konferencija – Albanije, Austrije, Belgije, Bjelorusije, Bosne i Hercegovine, Engleske, Francuske, Hrvatske, Nizozemske i drugih, a organizator skupa bilo je Vijeće europskih biskupskih konferencija.

Kao potpredsjednik Vijeća europskih biskupskih konferencija zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić predsjedavao je ovom sastanku, čija je tema bila »Kršćanstvo i crkve u Europi danas«. Bilo je riječi o ulozi kršćanskih crkava u procesu europskog ujedinjenja i usvajanja novog ustava Europe, a posebna pažnja posvećena je odnosima Katoličke i Pravoslavne crkve u Srbiji i Crnoj Gori i dopri-

nosima laika miru i harmoniji Europe.

U subotu je kardinal Bozanić posjetio Srpsku patrijaršiju i sastao se s patrijarhom Pavlom te je poželio Božji blagoslov Srpskoj pravoslavnoj crkvi, njezinu poglavaru, svećenstvu i vjernicima. Patrijarh Pavle izrazio je posebno zadovoljstvo što može još jednom u Srpskoj patrijaršiji poželjeti dobrodošlicu nadbiskupu zagrebačkom kardinalu Josipu Bozaniću i njegovim suradnicima, te je izrazio uvjerenje da će ovaj susret pridonijeti unapređenju odnosa između dviju crkava. Istog dana kardinal Bozanić se drugi put susreo s patrijarhom Pavlom nakon čega su se zajedno obratili medijima u Patrijaršijskom dvoru.

Kardinal Josip Bozanić je, istaknuvši zajednički duh kršćanstva u dvije crkve, rekao kako su takvi susreti »znak posebne blizine jer imamo zajedničkog Isusa Krista

i svi osjećamo zajedničku zadaću povezivanja, kako bi se kršćanske vrijednosti bolje promovirale na europskom kontinentu«.

Srpski patrijarh Pavle rekao je kako u ozbiljnim vremenima crkve, kao sljedbenice Boga, trebaju učiniti sve što mogu u njegovanju kršćanskih vrijednosti »jer koliko se približavamo Bogu, toliko se približavamo jedni drugima«.

Nakon susreta zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić s izaslanstvom je posjetio pravoslavnu Sabornu crkvu u Beogradu, a u zajedničkom priopćenju se navodi, kako su »svi kršćani u vrijeme globalizacije pozvani kroz suradnju braniti temeljne ljudske i kršćanske vrijednosti«. Za ovaj susret se vjeruje da će pridonijeti unapređenju odnosa između dviju crkava. ■

Predstavnici hrvatske zajednice iz SiCG na prijemu kod kardinala Bozanića

Kardinalove riječi ohrabrenja

Predsjednik Hrvatske biskupske konferencije i nadbiskup zagrebački kardinal Josip Bozanić primio je tijekom svoga boravka u Beogradu 12. lipnja delegaciju Hrvatskog nacionalnog vijeća koju je predvodio predsjednik HNV-a mr. Josip Ivanović, uz koga su još bili potpredsjednici HNV-a preč. Josip Pekačević i mr. Mato Groznica, predsjednik Izvršnog odbora HNV-a Lazo Vojnić Hajduk, član IO HNV-a Dujo Runje, vijećnik HNV-a preč. mr. Andrija Kopilović i član Savjeta HNV-a za odnose s crkvama preč. mr. Mato Anić.

Predstavnici HNV-a tom su prigodom upoznali kardinala Bozanića s aktivnostima koje se poduzimaju u hrvatskoj zajednici, kao i sa stanjem i problemima koji opterećuju zajednicu. Kardinalu Bozaniću iznijeta je i inicijativa da se u crkvenoj hijerarhiji Bačke biskupije, u kojoj živi najveći broj Hrvata u SiCG, među svećenicima Hrvatima imenuje jedan visoki crkveni dostojanstvenik, koji bi svojim autoritetom predstavljao hrvatsku zajednicu u Crkvi, a koji bi ujedno bio i spona između Crkve i zajednice.

Kardinal Josip Bozanić je pažljivo saslušao sve sudionike u razgovoru i uputio tople riječi ohrabrenja i moralne potpore naporima koje dužnosnici hrvatske zajednice čine na dobro zajednice. ■

Euharistijsko slavlje u Beogradu

Crkva pretijesna za sve vjernike

Župa Svetog Antuna u Beogradu bila je 13. lipnja, na istoimeni blagdan, premala da primi sve one koji su se željeli pridružiti svečanom euharistijskom slavlju na kojem su sudjelovali – generalni tajnici, nadbiskup beogradski monsinjor Stanišavlav Hočevar te zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić. Govoreći o prethodno održanom susretu, kardinal Bozanić je istaknuo kako je »to bio iznimno važan događaj, jer se govorilo o značenju kršćanstva u Europi, njezinu ujedinjenju, ali i o iskustvima Katoličke i Pravoslavne crkve u Srbiji i Crnoj Gori kao poticaj za rasprave o ekumenizmu te o doprinosu kršćanstva i ostalih religija i laika miru u cijelom svijetu«. Među prisutnim vjernicima moglo se čuti da tako nešto u župi Svetog Antuna još nisu vidjeli niti doživjeli. Beogradska nadbiskupija ima pedeset tisuća vjernika katolika, od kojih su većina Hrvati. ■

Međunacionalni incidenti i latentna napetost u Vojvodini

U raljama povijesti i politike

Niti su odnosi u Vojvodini tijekom povijesti uvijek bili idilični, niti se nepobitno pogoršanje sadašnjih međunacionalnih odnosa može promatrati samo u sklopu odnosa aktualne vlasti u Srbiji prema općim pojmovima kao što su demokracija, ravnopravnost, tolerancija

Piše: Zvonimir Perušić

Sve učestaliji incidenti na međunacionalnoj osnovi po vojvođanskim gradovima i selima, tuče srednjoškolaca, studenata, pa i odraslih ljudi (u Subotici, Bačkoj Topoli, Tordi, Novom Sadu, Temerinu, Novom Kneževcu), sknavljenje grobalja (u Subotici, Bačkom Monoštoru, Novom Sadu, Senti, Novom Kneževcu), rušenje spomenika (u Tavankutu, Maloj Bosni), nasilnički upadi razularene mladeži, uz prijetnje i šenlučenje, u gradska naselja u kojima žive pripadnici određene nacionalne zajednice (u Novom Sadu), šovinistički grafiti (u gotovo svim višenacionalnim mjestima), prijetnje ubojstvom (u Subotici, Temerinu), nametnuli su logičko pitanje: kuda to ide Vojvodina i kako će se sve ovo završiti.

LAŽNA IDILA: Autonomna Pokrajina Vojvodina uvijek je, unutar Srbije, uspoređivana s drugom Autonomnom Pokrajinom – Kosovom, s tim što je službena politička nomenklatura s ponosom isticala kako su u Vojvodini svi odnosi, pa stoga i međunacionalni, s uspjehom riješeni, dok se Kosovo predstavljalo kao problematično područje, nezahvalno i nedoraslo, koje treba disciplinirati. Godinama i desetljećima u svim dosadašnjim Jugoslavijama stvarala se tako slika o Vojvodini kao idiličnoj multietničkoj sredini, koja je stoljećima trajala i opstajala u ljubavi, i u kojoj su međunacionalne napetosti uvijek bile samo uvozna kategorija. Je li stiglo vrijeme da se s takvom iluzijom konačno raščisti?

Sudionici okruglog stola: Incidente ne treba prešutkivati

Cijela je stvar time alarmantnija, što se događa u mjesecima nakon jednih i uoči drugih izbora, pa ih tako pojedini analitičari shvaćaju kao reakciju na rezultate parlamentarnih izbora s kraja prošle godine, i kao instruiranje birača za predsjedničke izbore u Srbiji koji su u tijeku.

Jer, niti su odnosi u Vojvodini tijekom povijesti uvijek bili idilični, niti se nepobitno pogoršanje sadašnjih međunacionalnih odnosa može promatrati samo u sklopu odnosa aktualne vlasti u Srbiji prema općim pojmovima kao što su demokracija, ravnopravnost, tolerancija. Nema sumnje

Okrugli stol

Analiziranju opće međunacionalne situacije u Vojvodini prošloga su tjedna pridonijeli i beogradska kancelarija Fondacije Friedrich Naumann i Centar za razvoj civilnoga društva iz Zrenjanina, okruglim stolom u Novom Sadu pod nazivom »Učestali interetnički incidenti u Vojvodini«. Okrugli je stol sadržao tri sesije: »Međuetnički odnosi u Vojvodini«, »Analiza najnovijih incidenata i sukoba u Vojvodini« i »Vojvodina iz vanjske perspektive«. Uvodni prikaz za sve tri sesije dao je dr. Vladimir Ilić, a sudionici su bili tridesetak istaknutih političkih i društvenih radnika i nezavisnih intelektualaca, kako iz većinskog naroda, tako i iz manjinskih nacionalnih zajednica. U radu okruglog stola sudjelovali su i šef projekta Fondacije Friedrich Naumann za Jugoistočnu Europu Rainer Willert, kao i regionalni koordinator te Fondacije Dušan Dinić. ■

da su sadašnje zaoštavanje i desno skretanje sastavnice šireg povijesnog konteksta u Vojvodini.

POGLED U PROŠLOST: Letimični pogled unazad podsjetit će nas na pomađarenje u Vojvodini od 19. stoljeća, s promjenom osobnih imena i prezimena i uskraćivanjem drugih prava pripadnicima manjinskih naroda, zatim na sveopću srbizaciju državne uprave i nametanje jednog kulturnog koncepta nakon Prvog svjetskoga rata, kada je s koloniziranim stanovništvom iz pasivnih krajeva stigla i promjena naziva toponima, a Mađari jedno vrijeme čak ni pravo glasovanja nisu imali. Uslijedila je mađarizacija od 1941. do 1944. godine, pa hrvatsko »državotvorno« organiziranje u Srijemu pod upravom Nezavisne Države Hrvatske, sa svim pratećim posljedicama, pa srpski revanšizam nakon Drugoga svjetskog rata, najizrazitiji protiv Nijemaca, a onda i protiv Mađara, Hrvata, Rumunja i ostalih naroda u Vojvodini.

U vrijeme »procvata« jugoslavenskoga nadnacionalnog društva 1953. godine uki-

Hronologija incidenata

Tuče i šovinistički grafiti

Predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća László Józsa ovih je dana javnosti predočio spisak etnički zasnovanih incidenata u Vojvodini, naglašavajući kako je to grubo prikaz koji vjerojatno ne obuhvaća sve događaje koji su se desili. Osim već iznietog rušenja spomenika Matije Gupca u Tavankutu i prijetnji uposlenicima u NIU Hrvatska riječ, taj spisak sadrži razbijanje table s dvojezičnim natpisom na muzeju u Temerinu 4. veljače, zatim 8. ožujka grafite na srednjoj školi u Čoki »Idite iz Srbije! Ovo je naša zemlja! Ovdje niste dobrodošli!«, pa 16. ožujka na zidovima dvorane za tjelesni odgoj iste škole »Idite iz Srbije«. Istoga dana na groblju u Senti srušeno je više nadgrobnih spomenika, dok su u Novom Sadu tijekom prosvjeda zbog događaja na Kosovu razbijena stakla na prozorima Novosadskog kazališta (Újvidékiínház), koje je jedno od najznačajnijih kulturnih institucija vojvođanskih Mađara.

U noći između 20. i 21. ožujka u Subotici su razbijena stakla na izlogu ukupno pet pekara, kao i jedne slastičarne u Bačkoj Topoli, čiji su vlasnici građani albanske nacionalnosti. Sutradan je dvojici srednjoškolaca mađarske nacionalnosti, koji su oko 12 sati šetali ulicom u centru Subotice i razgovarali na mađarskom jeziku, prišla grupa od 4-5 osoba i verbalno im prijetila. Teži incident je izbjegnut tako što su mladići mađarske nacionalnosti trčeći pobjegli s lica mjesta. Drugoga travnja na zidovima katedrale sv. Terezije u Subotici, Mađarskog kulturnog centra »Népkör« i Hale sportova, osvanuli su grafiti šovinističkoga sadržaja: »Mađari kuš u Mađarsku«, »Ubit ćemo Mađare«.

Potpredsjednik Demokratske partije vojvođanskih Mađara Béla Csorba 9. je travnja ispod kapije svoje obiteljske kuće u Temerinu pronašao papir proboden nožem na kojem je pisalo: »Zaklat ćemo vas«. U Novom Sadu su se 23. travnja pojavili grafiti »Pobijmo Mađare«. Drugoga svibnja u No-

vom Kneževcu srušen je 21 nadgrobni spomenik (10 u katoličkom, 11 u pravoslavnom dijelu groblja). U Tordi, Općina Zrenjanin, 16. je svibnja oko ponoći grupa mladića srpske nacionalnosti razbila ulazna vrata i žaluzine na prozorima diskoteke i prijetila prisutnim radnicima mađarske nacionalnosti da će im spaliti kuće i ubiti ih. U Bačkom Monoštoru 20. su svibnja srušena 22 nadgrobna spomenika.

Od 15. do 22. svibnja u Subotici se dogodilo više tuča u kojima su žrtve bili mladići mađarske nacionalnosti. U Temerinu su 22. svibnja dvojica mladića mađarske nacionalnosti pretučena od grupe mladića srpske nacionalnosti. Napadači su privedeni i od strane prekršajnog suca kažnjeni. Velika tuča dogodila se 29. svibnja u Novom Kneževcu, gdje je pretučena grupa mladića mađarske nacionalnosti koji su bili na tulumu u jednoj iznajmljenoj kući. Napali su ih mladići srpske nacionalnosti, koji su tu došli u nekoliko vozila. Pretučene mladiće policija je prebacila u novokneževačku bolnicu, dok je jedan od njih zbog teških povreda prebačen u Novi Sad.

Pretposljednega dana svibnja u Staroj Pazovi su se na pojedinim vjerskim objektima malih vjerskih zajednica, obiteljskim kućama i putničkim automobilima pripadnika hrvatske i slovačke nacionalne manjine pojavili grafiti s uvredljivim i prijetućim sadržajem: »Njemačke ustaše, sektaši«, stilizirano slovo »U« i kukasti križevi. ■

nuto je, recimo, obrazovanje na hrvatskom jeziku, a tri godine kasnije i svaki oblik informiranja na hrvatskom jeziku u Vojvodini, da bi 1972. godine gušenje »Hrvatskoga proljeća« samo iz Subotice otjeralo preko stotinu istaknutih intelektualaca – pravnik, umjetnika, profesora, inženjera, ekonomista – dok je stotine drugih smijenjeno s položaja i trajno udaljeno iz javnoga života. Od toga udarca hrvatska se zajednica u Vojvodini praktički nikada nije oporavila, a već je dvadesetak godina kasnije uslijedio progon Hrvata iz Srijema i bačkog Podunavlja, koji daleko nadilazi kvalifikaciju incidenta, s desetinama tisuća iseljenih duša, s primjerima klasičnoga zločina na nacionalnoj osnovi, ubojstva, silovanja, premlaćivanja, etničkog čišćenja.

ODGOVORNOST NOVIH VLASTI: Dakle, to je kontekst u kojem službena

propaganda Vojvodinu rado predstavlja kao idealno multietničko društvo. Upravo stoga profesor Filozofskog fakulteta u Novom Sadu dr. *Árpád Losonc* i upozorava na način upotrebe povijesti, pri čemu se isti događaji različito tumače, u zavisnosti od toga tko se tumačenjem bavi i što njime želi postići.

I profesor Filozofskog fakulteta u Beogradu, sociolog dr. *Vladimir Ilić* je mišlje-

nja da upotreba povijesti u Srbiji ima svoje značenje u aktualnim incidentima, napominjući da smo »u Miloševićevom vremenu imali sve odlike nedemokratskoga društva, ratove, progone, etničko čišćenje, ali nismo imali poricanje antifašističke tradicije, što sada imamo«, pa se tako, primjerice, generali *Mihajlović*, *Nedić* i *Ljotić* ovdje i sada smatraju prvenstveno borbama protiv toga zla, a ne zagovornici-

ma zla.

Na posebnu odgovornost novih vlasti u Srbiji upozorava publicist *Tomislav Žigmanov*, koji kaže da su ideologija, praksa i poruke sadašnje vlasti takve da ovu vrstu problema jednostavno ignorira. »I prošlost, ali i aktualni trenutak, jesu motiv za etnički motivirano nasilje u Vojvodini. *Košuničina* je srbijanska Vlada zagovornica izuzetno centrističkoga načina ustroja Srbije. Osim toga, u izvršnoj vlasti nema niti jednoga predstavnika manjina, a sastav republičkog parlamenta ne odgovara pravom stanju stvari. Predstavници nacionalnih vijeća nedavno su bili primljeni na razgovor kod premijera Vojislava Koštunice i to se stalno ističe, ali se ne kaže da se to dogodilo nakon dugotrajnih zahtjeva upravo predstavnika manjina, a ne na poziv vlasti. Srbijanske vlasti pokazuju neinkluzivnost spram problema manjina i nedobrohotan odnos prema njima.« Incidente s antihrvatskim predznakom, s kojima je u prosincu prošle godine i počeo najnoviji val antimanjinskih ekscesa u Vojvodini, Žigmanov stavlja samo u funkciju stvaranja atmosfere, kako bi se onda lakše mogle napasti vojvođanske vlasti, koje su u prethodne četiri godine pokazivale osjećaj za nacionalne manjine. »Hrvatska zajednica u Vojvodini je mala, politički i gospodarski slabija, i ona ni za koga ne predstavlja posebnu opasnost. Ali, generalno, antihrvatsko raspoloženje u Srbiji je vrlo jako, jače nego antialbansko ili antibošnjačko, koja ta-

Vladimir Ilić, Dušan Dinić i Rainer Willert

koder figuriraju kao jaka raspoloženja, te je to vjerojatno bio način da se stvaranjem takve atmosfere onda lakše napadnu *Ne nad Čanak* ili *Građanski list* kao ustaše, i da se onda ide u daljnje napade na pokrajinske vlasti.«

RAZOČARANJE: Kosovo se, u analizi najnovijeg vala međunacionalnih incidenata u Vojvodini, ponovno koristi kao moguće objašnjenje, pa čak i opravdanje, jer se vrlo često u medijima može čuti da su

antimanjinski incidenti necivilizirano reagiranje na albanski teror nad Srbima koji se dogodio 17. ožujka ove godine. Da to nije točno, skreće pozornost predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća *László Józsa*, koji je javnosti prezentirao i pregled etnički zasnovanih incidenata u periodu siječanj-svibanj 2004. godine, u općinama na teritoriju AP Vojvodine. Józsa smatra da se generator ovih incidenata treba tražiti »u različitim tipovima etničkih ili političkih frustracija srbijanskoga društva, čiji dobar dio predstavlja gubitničko društvo. Mnogi u Srbiji posljednjih 15 godina doživljavaju kao stalnu seriju gubitaka, nasuprot onima koji se kritički odnose prema onome što se zbivalo u tome periodu«. Józsa još ističe kako su poslije promjena 2000. godine pripadnici nacionalnih manjina u Vojvodini počeli prihvaćati policiju i državne organe kao svoje, da bi ih sadašnji incidenti, budući da nema jasne reakcije države, poljuljali u tom uvjerenju.

Upravo je (ne)reagiranje države na incidente s antimanjinskim sadržajem ključno pitanje budućeg usklađivanja međunacionalnih odnosa u Pokrajini. Dr. Vladimir Ilić smatra da je uočljivo gotovo potpuno odsustvo osude beogradske kvalificirane javnosti, a da u Vojvodini imamo izuzetno nerazvijeno civilno društvo, koje je čak i znatno više nego ostatak Srbije etnificirano, i gdje za krajnje desne projekte glasuje i do 38 posto birača, za razliku od 22 posto takvih izvan Vojvodine. »Tijekom devede-

Incidenti s antihrvatskim predznakom u Vojvodini

Prijetnje ubojstvom i rušenja

U noći između 27. i 28. prosinca 2003. godine, uoči parlamentarnih izbora u Srbiji, u Somboru su razbijena stakla na prozoru Hrvatskog doma. Noć iza tih izbora u Tavankutu je prvi puta srušena bista Matije Gupca u dvorištu istoimene osnovne škole. Posljednjeg dana prosinca 2003. godine u Tavankutu je po drugi puta srušena bista Matije Gupca.

Četvrtoga siječnja 2004. godine kod mjesta Mala Bosna, na putu Subotica-Sombor slomljen je i srušen Đukićev križ. Na dan dočeka srpske nove godine, 13. siječnja, uposlenicima u redakciji tjednika Hrvatska riječ u Subotici upućene su dvije telefonske prijetnje smrću. Sutradan su se dogodile još tri telefonske prijetnje smrću uposlenicima u toj Novinsko-izdavačkoj ustanovi.

Slomljeni križ kod Male Bosne

Dana 24. siječnja 2004. godine u Subotici je oskrnavljeno katoličko Kersko groblje, po-vađeno je i bačeno 36 križeva i oštećena jedna kamena grobnica. Dan kasnije skinuta je s programa državne TV Novi Sad jedina emisija na hrvatskom jeziku, zbog priloga o incidentima.

Tridesetoga siječnja, na svečanosti povodom godinu dana izlaženja tjednika Hrvatska riječ, generalna konzulica Republike Hrvatske u Subotici dr. Jasmina Kovačević-Čavlović javno je obznanila da su ona i osoblje Konzulata u posljednjih mjesec dana primili više telefonskih prijetnji smrću. Prvoga veljače razbijen je prozor na Franjevačkom samostanu u Subotici, policija je priopćila kako je pronašla vinovnika i da je to maloljetnik iz Beograda. Uslijedile su i prijetnje urednicima i novinarima novosadskog dnevnika Građanski list, s optužbama da su »ustaški list« i »prohrvatski list«.

Srušena bista Matije Gupca u Tavankutu

Dvadeset i šestoga ožujka ponovno je oskrnavljeno katoličko Kersko groblje u Subotici, gdje je ovoga puta povađeno 96 drvenih križeva i oštećeno nekoliko nadgrobnih spomenika. Policija je identificirala tri maloljetna počinite-lja, u dobi od sedam do osam godina starosti.

Veleposlanik SiCG u Zagrebu Milan Simurdić tri je puta u povodu ovih incidenata pozivan na razgovore kod visokih dužnosnika Republike Hrvatske. Prvo je 21. siječnja pozvan kod državnog tajnika u Ministarstvu vanjskih poslova Hidajeta Biščevića, zatim je 29. siječnja pozvan kod ministra vanjskih poslova Miomira Žužula, a 5. ga je veljače na razgovor pozvao potpredsjednik Hrvatskog sabora Mate Arlović. U sva tri razgovora izražena je nada da će incidenti ostati izolirani, da se neće ponavljati i da neće ugroziti daljnji razvoj odnosa između Srbije i Crne Gore i Hrvatske.

setih godina srpski su desničari u Srbiji za svoje neprijatelje određivali loše Srbe, a sada etničke zajednice. Koliko god to čudno zvučalo, radi se o normalizaciji, jer ukoliko je animozitet prema pripadnicima vlastitog naroda snažniji, utoliko je vlast fašistoidnija.«

MEDIJSKA ŠUTNJA: Izuzev malog broja medija, i inače tradicionalno otvore-nih za nacionalne manjine, najveći dio sr-bijanskih glasila nije niti izvijestio o većini incidenata koji su zabrinuli demokratsku javnost, niti su se visoki državni dužnosni-ci očitovali o tome, osim kurtoazno i općenito, kad su bili izravno upitani. A to, opet, nije za čuđenje, imajući u vidu da, kako kaže tajnik Rumunjskog nacionalnog vijeća Dragan Marčel, koji je i sam novi-nar, »postoji apsolutna neinformiranost većinskog stanovništva u Srbiji o nacional-nim manjinama u Vojvodini. Oni ne znaju ni koji sve narodi žive u Vojvodini, a čak ni

novinari, koji bi trebali biti natprosječno informirani, ne znaju da u Pokrajini posto-je glasila na manjinskim jezicima, a pogo-tovo ne na kojim jezicima«.

HRVATSKO-SRPSKA PARALELA: In-cidenti su počeli neposredno uoči i iza pro-sinačnih parlamentarnih izbora i u prvo vrijeme imali su samo protuhrvatski sa-držaj. Većina od tih dvadesetak incidenata nije policijski razotkrivena, niti sudski pro-cesuirana. Nakon što je srpsko-crnogorski veleposlanik u Zagrebu Milan Simurdić tri puta pozvan na razgovor s visokim dužno-snicima Republike Hrvatske, ti su inciden-ti prestali, a dva incidenta koja su se nakon toga ipak dogodila, policija je razriješila, oba puta priopćavajući da su počinitelji maloljetnici. Bez namjere da se izvode zaključci, nije naodmet naglasiti kako su se antihrvatski incidenti događali u vrijeme kada Srbi u Hrvatskoj razvijaju suradnju s hrvatskom Vladom, kada po izbornome

zakonu tri njihova zastupnika ulaze u Hr-vatski sabor, kada hrvatska Vlada imenuje osam pomoćnika, ministara i čitav niz dužnosnika na nižim razinama, kada, da-kle, Srbi počinju ozbiljno participirati u vlasti Republike Hrvatske i kada se o hr-vatsko-srpskim odnosima u Hrvatskoj ta-mošniji Srbi pozitivno izjašnjavaju. Takav razvoj situacije u Hrvatskoj bitno potire ratne ciljeve, ideologiju i praksu iz devede-setih godina, a u posljedosovskoj vlasti kao i u oporbi u Srbiji itekako ima onih ko-ji nisu spremni mijenjati sliku stvorenu u Miloševićovo vrijeme.

Nesumnjivi i možda neizbježni gubitak autonomije Vojvodine također će imati po-gubne posljedice na interakciju manjina s okruženjem i vodit će izravnoj komunika-ciji s centrom u Beogradu i daljnjem zatva-ranju manjina u vlastite okvire. Rezultat toga mogu biti zaokružena samodovolj-nost, iseljavanje u matičnu zemlju, ili asi-milacija.

Šima Raič, predsjednik HKUD »Vladimir Nazor« u Somboru

Imena mijenjana, opredjeljenja ostala ista

*HKUD »Vladimir Nazor« u Somboru jedno je od najstarijih hrvatskih društava u Vojvodini * Utemeljeno je 1935. godine * Od osnutka do danas nekoliko puta je mijenjalo naziv, ali je uvijek pronosilo slavu hrvatskih velikana pisane riječi u svom imenu * Žetvene pletisanke na somborski način.*

Intervju vodila: Antonija Čota

*I*za imena Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« u Somboru stoji kulturna udruga čvrsto utemeljena, s jasnim ciljevima, Društvo koje sve više postaje centar okupljanja Hrvata somborske općine, ali i regije. Premda djeluje kao zasebna institucija, »Vladimiru Nazoru« sve više gravitiraju i druga udruženja Hrvata u okolnim mjestima somborske općine.

S predsjednikom HKUD-a Šimom Raičem razgovarali smo uoči njegova puta u Bilje (Republika Hrvatska), gdje će se održati Etno susreti pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića. »Vladimir Nazor« će se na ovim susretima predstaviti dramskim i folklornim nastupom.

HR: Duga je tradicija organiziranog okupljanja hrvatskog puka u Somboru. Koliko duboko ona seže u prošlost?

U somborskoj općini danas ima oko 8.000 Hrvata koji žive većinom u okolnim mjestima – Bačkom Bregu, Bačkom Monoštoru, Lemešu, Čonoplji i Bezdanu – te u somborskim salašarskim naseljima – Nenadiću, Gradini, Bezdanskim salašima i daka-ko u samom gradu Somboru, gdje se ova brojka kreće oko 3.000. Nekada, dok su zajedno s Bunjevcima i Šokcima činili isti puk, bilo nas je i više. Bunjevaca u somborskoj općini danas ima oko 2.700, barem prema službenim statističkim podacima, i to većinom u samom gradu Somboru.

Hrvati iz ovoga kraja, pretežno iz salašarskog naselja Nenadić, okupljeni oko *Antuna Matarića* i ideja *Stjepana Radića*, odlučili su utemeljiti Društvo daleke 1935. godine. Iduće godine naše Društvo, pa time i organizirano okupljanje Hrvata, navršit će punih 70 godina.

HR: U povijesti Društva sigurno je bilo značajnih momenata i ličnosti. Možete li nešto posebno istaći?

Sve u svezi našeg Društva, kako u povijesti tako i danas, značajno je za isticanje – počev od činjenice da je Društvo trebalo čekati godinu dana od da-na utemeljenja do odobravanja prvih Pravila (nešto poput Statuta), što će reći odobravanja njegovog rada i djelovanja, pa do činjenice da najnoviji Statut nismo uspjeli registrirati na hrvatskom jeziku. Stoga danas imamo dvije obljetnice – 1935. kada je utemeljena udruga hrvatskog puka na kulturno prosvjetnoj razini, i 1936. kada je 6. prosinca stiglo

rješenje o odobravanju tog rada, kao što imamo i pomalo apsurdnu situaciju, jer smo registrirani kao »umetničko« društvo. Bilo je uspona i padova, zabrana rada, pokušaja odnarođivanja, ali zar to nije sudbina gotovo svih sličnih institucija u povijesti?

Što se istaknutih pojedinaca tiče, teško je bilo koga izdvojiti. Svaki čovjek u Društvu je značajan pa nije baš najispravnije uvijek isticati samo predsjednike, ali pošto bi drugačije bilo jako puno ljudi i jako puno imena, a predsjednici su, svaki za sebe dali nekakav poseban pečat razvitku Društva, ipak ću ih spomenuti: Antun Matarić, stariji, koji je utemeljio Društvo, organizirao privredni podmladak »Hrvatski radiša«, u čije vrijeme je Društvo radilo u ilegali nakon što je njegov rad zabranjen 1942. godine odlukom ondašnjih mađarskih vlasti i u čije vrijeme je Sveti Josip proglašen zaštitnikom Društva; *Stipan Kalčan*, koji je organizirao rad Društva nakon Drugog svjetskog rata; *dr. Mato Škrabalo* koji je uspio »otučene« i narodnim odborima pripojene sekcije ponovno vratiti u okrilje Hrvatskog doma; *Stipan Periškić* za čijeg mandata je pod pritiskom promijenjen naziv Društva; *Antun Matarić mlađi*, za čijeg mandata je dobijena Oktobarska nagrada grada Sombora. On je privukao mladež iz salašarskih naselja u okrilje Doma; *Franja Krajniger* i *Mata Matarić* za čijeg mandata je Društvo imalo značajne nastupe u inozemstvu i *Alojzije Firanj* koji je vodio Društvo u teškim vremenima u pamćenju još svježeg rata na prostorima bivše Jugoslavije i za čijeg mandata je vraćen hrvatski atribut u ime Društva. Dakako, mnogo je istaknutih dopredsjednika, tajnika i pročelnika sekcija koji su svojim radom i nesebičnim angažmanom upotpunjavali sadržaj Društva, mnogo je i »običnih« članova raznih sekcija bez kojih ne bi bilo ni mogućnosti djelovanja, ali i posjetitelja bez kojih ne bi bilo svrhe raditi. Bio bi to dug popis.

HR: Rekli ste više puta kako je često mijenjan naziv Društva. Jesu li ove promjene utjecale na suštinska opredjeljenja njegovih članova?

Društvo je mijenjalo naziv, od HKPD »Miroljub«, koje ime je ponijelo pri osnivanju, do današnjeg HKUD »Vladimir Nazor«. Unatoč tome što su nazivi mijenjani, 1949. godine je umjesto nadimka hrvatskog pjesnika *Ante Evetovića*, Društvo ponijelo ime također velikog hrvatskog pjesnika *Vladimira Nazora*, Društvo radi u kontinuitetu. Najdrastičnija promjena nastupila je 1957. godine kada se pod pritiskom ondašnjih vlasti briše iz naziva epitet »hrvatski«. Godine 2001. odlučili smo na Saboru vratiti stari-novi naziv, po kome smo danas poznati i priznati. No, nazivi nisu utjecali

Od mladosti u Društvu

Šima Raič rođen je 15. veljače 1947. godine u Somboru. S obitelji živi u Nenadiću, salašarskom naselju nadomak Sombora baveći se zemljodjelstvom. Od svoje 16. godine, kada je postao član HKUD-a životni put u Društvu kretao mu se uzlaznom putanjom – od igrača folklora do člana Izvršnog odbora, preko člana Upravnog odbora i tajnika te dopredsjednika Društva, do predsjednika jednog od najstarijih hrvatskih društava na našim prostorima. Predsjednikom Društva postao je 2001. godine. I danas obnaša tu funkciju.

na suštinu – na osnovna opredjeljenja rukovodstva i većine članova.

HR: Na neke je ipak utjecalo?

Još prije no što je Društvo vraćeno u okrilje »hrvatskih«, njegovo opredjeljenje o pripadnosti bunjevačkog etnikuma velikoj hrvatskoj obitelji utjecalo je, da se iz Društva izdvoji nekoliko članova koji osnivaju »Bunjevačko kolo« nakon neuspješnih pokušaja da se osnuje Bunjevačko-šokačka stranka. Kasnije, odluka o vraćanju hrvatskog predznaka u imenu udruženja izazvala je revolt kod nekolicine članova, pretežno unutar folklora. Nezadovoljni, kada su vidjeli da potkopavanja ne mogu urušiti kuću postavljenu na čvrstim temeljima, napustili su Društvo. Postali su članovi drugih kulturnih udruga ili su osnovali nove.

HR: Utemeljenje novih društava ili odlazak članova morao je imati značajan utjecaj na rad »Vladimira Nazora«.

Jest. U prvom momentu smo bili značajno oslabljeni, ali samo na kratko. Vrlo brzo smo se okrenuli novim putovima djelovanja: obnovili smo folklor, dramsku sekciju, tamburašku, osnovali nove sekcije, kao što je ona za njegovanje kulture i tradicije Hrvata ovih prostora, recitatorsku, grnčarsku, pokrenuli izdavanje glasila »Miroljub« i tako smo opet »stali na zelenu granu«.

HR: Društvo raspolaže za vidnom imovinom, zgradom s velikom dvoranom i pozornicom kakvih je malo u Somboru. Je li bilo nekakvih zahtjeva u vezi imovnih razgraničenja?

Službeno ne. Bivši članovi znaju, a konačno postoje i službeni dokumenti o vlasništvu. Ubrzo nakon osnutka dobrovoljnim prilozima tadašnjih članova Društva, o čemu svjedoči mramorna ploča s uklesanim imenima darivatelja, kupljena je kuća koja je nakon Drugog svjetskog rata zamijenjena zgradom u kojoj se i sada nalazimo. Samo, tada je to bila trošna jednokatnica koju smo renovirali i obnovili, a prije svega podigli čitav gornji kat. Nedavno smo, zahvaljujući potpori Ministarstva kulture Republike Hrvatske, izvršili značajnije građevinske, elektroinstalacijske i estetske radove na zgradi. Zgrada je naša, osim toga teško da bi netko, tko nije mogao ostatu u našem okruženju samo zato jer smo vratili stari naziv, mogao izražavati bilo kakve pretenzije prema zgradi, koju u gradu svi Somborci i ne zovu drugačije nego Hrvatski dom. No, vremena mijenjaju običaje, a tek interes...

HR: Jedna od najznačajnijih manifestacija u ovoj kulturnoj udruzi uz Prelo jest i svečanost završetka žetvenih radova. Po čemu je ona drugačija u odnosu na slične?

Prije svega, po nazivu. Somborci završni svečani oblik zahvale za krušnicu nazivaju

Dužionica i somborska nikada (barem ne do prije dvije godine) nije bila gradska – javna manifestacija. Ona se od 1935. godine kada je održana prva, uvijek održavala u organizaciji našeg Društva i hrvatskog puka. Drugih značajnijih razlika nema.

HR: Rekli ste da se uvijek odvijala u organizaciji hrvatskog puka. Zar u drugim mjestima Dužionicu proslavljaju drugi narodi?

Koliko znam, ne, premda mislim da se i u drugim mjestima počinju javljati tzv. »hrvatske« i »bunjevačke« dužionice. No, u Somboru je ta podijeljenost dobila poseban kolorit pod plaštom »Somborskog ljeta«.

HR: Znači li to da je Dužionica postala gradska manifestacija?

Ne, ne znači. To znači samo da je grad, točnije Skupština općine Sombor prije dvije godine odlučila Dužionicu uvrstiti u program »Somborskog ljeta«. Dok je kod nekih članova našeg Društva to naišlo na odobravanje, nadali su se kako će to manifestaciji dati svečaniji karakter i čvršće izvore financiranja, dotle su drugi članovi Društva izražavali svoje sumnje, plašeći se otuđivanja i sukoba. Ispostavilo se da su ovi drugi, sumnjičaviji, bili u pravu. Nije nas toliko iznenadilo izražavanje želje dva kulturna društva, »Bunjevačkog kola« i »Ravangrada« za proslavom Dužionice, koji su s obzirom da se tamo nalazi većina naših bivših članova, vrlo brzo po osnutku našli zajednički jezik, ali i interes prije svega u tome što »Bunjevačko kolo« nema sekcije preko kojih djeluje, pa za njih nastupaju članovi ovog drugog Društva, ali i drugih sličnih društava kao što su »Lemeš« ili »Bunjevačka grana« iz Čonoplje, više nas je iznenadila njihova

želja da proslavu drže baš istog datuma koji je u našem Društvu još prije 69 godina određen, a najviše nas je iznenadio stav službenih institucija. Dok su jedni, tobože, ne želeći biti sudionici sukoba, prepuštali da se sami dogovaramo, dotle su drugi, zagovarajući jednakost, isticali nužnost da se sve odvijba baš tako i baš istog dana. Čak smo i ovakve odluke Grada i Crkve prihvatili kao imperativ, ali zbilja nam je bilo teško shvatiti da našem Društvu, koje je utemeljilo ovu proslavu, koje je godinama brižljivo njegovalo njene običaje i koje ih je, konačno, sačuvalo od zaborava tijekom

pomenutih 69 godina, nije ponuđeno da je i organiziramo, nego je »dirigentska« palica prepuštena nekome tko ovu tradiciju njeguje tek jednu ili dvije godine.

HR: Možete li pojasniti kako je to prošle godine izgledalo?

Mi smo, držeći se svojih tradicionalnih običaja iz Doma gdje smo se okupili, u svečanoj povorci krenuli prema župnoj crkvi »Presvetog Trojstva«. Negdje uz put susreli smo se s defileom fijakera druga dva spomenuta društva, a možda ih je bilo i više. Odvojeno, jedni za drugima ušli smo u svečanoj povorci u crkvu, gdje je svatko imao svoju stranu i gdje je svatko na svoju stranu oltara stavio svoj kruh i darove. Svi zajedno smo slušali misu na hrvatskom jeziku i odvojeno, kako smo i

ušli, tako smo i izašli. Odvojeno smo išli i na prijam kod gradonačelnika.

HR: Nije li time što ste primljeni ipak »Vladimiru Nazoru« dat veći značaj?

I mi smo tako mislili sve dok nisu izašle lokalne »Somborske novine«, gdje naša Dužionica nije ni spomenuta, ni slovom, a još manje fotografijom, premda je objavljeno 8-10 fotografija. Vidite, imamo razloga pribojavati se i ovogodišnje Dužionice. Uloga nam nije zahvalna: pristanemo li

na sve uvjete – ostanemo nespomenuti ili tek uzgred spomenuti. Ne pristanemo li – izlažemo se riziku da i ovogodišnja Dužionica s obzirom na 69. obljetnicu ne bude medijski praćena.

HR: Nadate li se da će se ipak nešto promijeniti?

Dugo se već nadamo. Istini za volju, neke stvari su se i promijenile, nismo se ni navikli, a već je došlo do novih promjena. Ali naš kurs je istosmjern – njegovati i očuvati stare, dobre običaje i tradiciju hrvatskog naroda ovih prostora, podjednako i Bunjevaca i Šokaca.

HR: Vratili smo se tako opet na redovitu djelatnost Društva. Recite nam nešto o planovima u skorijoj budućnosti.

Nedavno se naša delegacija vratila iz posjeta otoku Braču. Bili smo u Postirama, rodnom gradu Vladimira Nazora. Na proslavi 130. obljetnice od rođenja ovog velika hrvatskog pera, koja će se održati 2006. godine, sudjelovat će i naše Društvo. Ovaj naš posjet upriličio je ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Nikola Jelinčić. Planiramo nastaviti radove na rekonstrukciji zgrade prema projektu i nadamo se pomoći Ministarstva kulture Republike Hrvatske i ove godine. Radimo na tome da što raznolikijom i interesantnijom ponudom i sadržajem privučemo što više novih članova u već postojeće sekcije koje imaju velikih uspjeha iza sebe, napose dramska, folklorna i tamburaška sekcija. Nastavit ćemo s izdavanjem lista »Miroljub« koji je do pojavljivanja Hrvatske riječi bio jedno vrijeme jedino glasilo na hrvatskom jeziku na ovim prostorima, ako izuzmemo »Zvonik«.

HR: Iza velikih uspjeha stoje i velika financijska sredstva. Kako se uspijevate »pokriti«?

Kao i većina ovakvih institucija i kao i cijela kultura uopće. Treba istaći značajnu podršku matične države i suradnju s Veleposlanstvom u Beogradu i Generalnim konzulatom u Subotici, te Hrvatskom maticom iseljenika, u svim oblicima, a ne samo u financijskom. Ne izostaje ni pomoć Pokrajine – od prošle godine putem Hrvatskog nacionalnog vijeća, kao i pomoć Skupštine općine Sombor. Unatoč tome kao i činjenici da još uvijek postoje ljudi dobre volje koji nam priskaču u pomoć, bili smo primorani i jedan dio zgrade izdati u najam, kako bismo osigurali stalne izvore financiranja.

HR: Kako se odnosi Skupština općine Sombor, kada je u pitanju financiranje aktivnosti HKUD »Vladimir Nazor«?

Odnosi se primjereno situaciji u gradu. Pojedinačno i sporadično pomoć ne izostaje, ali smatram da prave podrške nema. Nekada to ne zavisi samo od dobre volje, često i od nedostataka novca. Tko se danas može pohvaliti da dobija dovoljno?! ■

Pri Hrvatskom Nacionalnom Vijeću

Konstituiran odbor za službenu uporabu jezika

U ponedjeljak 14. lipnja u Uredu HNV-a sazvana je i održana konstitutivna sjednica Odbora za službenu uporabu hrvatskog jezika, Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori na kojoj je nazočan bio i predsjednik HNV-a *mr. sc. Josip Ivanović*. Za predsjednika Odbora imenovan je *Stipan Stantić*, profesor geografije u osnovnoj školi »Ivan Milutinović« iz Đurđina, a za članove istog Odbora imenovani su: *Zlatko Romić*, novinar »Subotičkih novina« iz Subotice, *Jasminka Dulić*, novinarka »Hrvatske riječi« iz Subotice, *Vesna Prčić*, diplomirana pravica u JKP »Pogrebno« iz Subotice i *Zvonimir Sarić*, novinar »Hrvatske riječi« iz Subotice.

Nakon konstituiranja Odbora za službenu uporabu jezika usvajanjem Poslovnika o njegovom radu dogovoreno je da će se izraditi program rada Odbora na bazi Programa rada Vijeća za 2004. godinu kao i na bazi prijedloga članova na sljedećoj sjednici Odbora.

Članovi Odbora

Inicijativa za donošenje zakona o nacionalnim vijećima

U četvrtak 10. lipnja u Izvršnom vijeću AP Vojvodine u Novom Sadu, održan je sastanak predsjednika nacionalnih vijeća nacionalnih manjina koje žive u Vojvodini sa saveznim ministrom za ljudska i manjinska prava, *Rasimom Ljajićem* i pokrajinskim tajnikom za upravu, propise i nacionalne manjine Izvršnog Vijeća Skupštine APV, *dr. Tamásom Korheczom*. Poziv za sastanak uputio je pokrajinski tajnik za informiranje IV Skupštine APV *Rafail Ruskovski*. Ispred nacionalnog vijeća hrvatske manjine sastanku je prisustvovao predsjednik vijeća *mr. sc. Josip Ivanović*. Predsjednici nacionalnih vijeća su iznijeli aktivnosti nacionalnih vijeća i informirali saveznog ministra o stanju i problemima manjinskih zajednica, dok je ministar Ljajić informirao predsjednike nacionalnih vijeća o inicijativi za donošenje zakona o nacionalnim vijećima. Inicirana je radna grupa u sastavu: *dr. Tibor Váradi*, *dr. Tamás Korhecz* i osoba koju odredi vlada Republike Srbije. Zakon bi, kako se predviđa, regulirao područja izbora nacionalnih vijeća, registraciju nacionalnih vijeća, nadležnosti nacionalnih vijeća, financiranje nacionalnih vijeća i nadzor nad radom nacionalnih vijeća.

Na sjednici su bili nazočni predsjednici nacionalnih vijeća: hrvatske, mađarske, romske, rumunjske, rusinske, slovačke i ukrajinske nacionalne manjine.

»Libertatei«, »Pančevu« i »Kulturi« pokrajina dodijelila sredstva Po pola milijuna za nakladništvo manjina

Pokrajinski tajnik za kulturu i obrazovanje *Zoltan Bunjik* uručio je predstavnicima ustanova nakladničke djelatnosti na rumunjskom, rusinskom i slovačkom jeziku rješenja o dodjeli po 500 tisuća dinara kojima Pokrajina želi unaprijediti dalje funkcioniranje NIU »Libertatea«, NIU »Pančevo« i Tiskare »Kultura« u Bačkom Petrovcu.

Zoltan Bunjik je tom prigodom istaknuo da će od sada, zahvaljujući ovim sredstvima nakladničke kuće na jezicima manjina moći planirati svoje osnovne troškove, dok financijsku pomoć koju su dobile natječajem Pokrajinskog izvršnog vijeća za projekte, iskoriste i za unapređivanje poslovanja.

»Prigodom izbora za pomoć ovim nakladničkim kućama odlučujući razlog je bio njihov trenutačni položaj, skromna sredstva kojima raspolazu kao i neadekvatni uvjeti poslovanja, što ih čini nekonkurentnim na tržištu«, kazao je Bunjik i istaknuo da ova pomoć Pokrajine nije samo formalnog karaktera, već je izraz stvarne brige za očuvanje kulturnog interesa nacionalnih zajednica na području Vojvodine, ali i način da se ovim poduzećima omogući ravnopravan položaj s ostalim nakladnicima, koji su od posebnog značaja za našu pokrajinu.

Predstavnici ove tri nakladničke kuće izrazili su zadovoljstvo i zahvalnost pokrajinskoj administraciji što je izdvojila novac za njih i istaknuli kako se od 2000. godine u ovim ustanovama ulažu veliki naponi za unapređivanje i razvoj u nakladničku djelatnost na jezicima manjina i kako će upravo ovaj novac pomoći ostvarivanju njihovih planova.

M. Ž.

Studiranje u matičnoj domovini – bliži se vrijeme upisa

Važno je preći prag

Prijave za pristupanje razredbenom postupku za upis na visoka učilišta u Republici Hrvatskoj primaju se za prvi razredbeni rok do 5. srpnja, a razredbeni ispiti su od 5. do 10. srpnja. * Cijela grupa studenata odlazi 2. srpnja vlakom iz Vinkovaca na razredbeni ispit. * Upis studenata koji su stekli potrebne uvjete vrši se od 12. do 16. srpnja *

Piše: Jasminka Dulić

Prema planiranom organizacijskom ustroju Hrvatsko nacionalno vijeće namjerava formirati unutar Odjela za obrazovanje Pododjel za studentska pitanja. Dok se ovo tijelo ne formira, savjetodavni i organizacijski rad, vezan uz sva pitanja studiranja u Republici Hrvatskoj, obavlja predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća *mr. sc. Josip Ivanović* u čemu mu pomaže *prof. Dujo Runje*, član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za obrazovanje.

Do sada se prijavilo 43 kandidata iz: Su-

botice, Sombora, Bačkog Monoštora, Son-te, Srijemske Mitrovice, Šida, Indije, Male Bosne, Stanišića, i 10 kandidata iz Crne Gore, koji žele studirati u Republici Hrvatskoj, kaže Ivanović. Osim dva kandidata, koji se žele upisati na Fakultet hotelijerskog menadžmenta u Opatiji, svi ostali kandidati žele studirati u Zagrebu na različitim fakultetima, na ukupno 20 visokih učilišta.

POTREBNI DOKUMENTI: Prvi korak koji kandidati, koji žele studirati u Republici Hrvatskoj, trebaju učiniti jest priprema

Agronomski fakultet u Zagrebu

svih potrebnih dokumenata o čemu dobivaju potpunu informaciju iz HNV-a.

Kada je termin upisa i što sve kandidati trebaju pripremiti za prijavu na odabrano visoko učilište, objašnjava *mr. Ivanović*: »Prijave za pristupanje razredbenom postupku za upis na visoka učilišta u Republici Hrvatskoj primaju se za prvi razredbeni rok do 5. srpnja, a razredbeni ispiti su od 6. do 10. srpnja. Uz prijavu treba priložiti domovnicu, a Hrvati koji nisu državljani Republike Hrvatske prilažu dokaz o hrvatskoj narodnosti, zatim rodni list, svjedodžbu o završnom ispitu i svjedodžbe svih četiriju razreda srednje škole te uplatnicu s uplaćenim troškovima razredbenog postupka na ime pristupnika. Pokraj ovih dokumenata kandidati koji su završili srednju školu izvan Hrvatske trebaju još prije upisa podnijeti Zahtjev za priznavanje istovrijednosti stranih školskih svjedodžbi i diploma Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa. Ovom zahtjevu se također treba priložiti svjedodžba i diploma o završnom ispitu (maturi) u inozemstvu nakon osmog razreda u originalu i kopiji ili ovjerenoj kopiji izvorne isprave kod javnog bilježnika, te potvrda o državljanstvu, kopija domovnice ili rodnog lista ili putovnice«.

Poljoprivredni fakultet u Osijeku

Sveučilište u Zagrebu

Termini provođenja razredbenog postupka

U prvom razredbenom roku – srpanjskom – primanje prijava je do ponedjeljka 5. srpnja 2004. godine, a razredbeni ispiti se provode od utorka 6. srpnja do subote 10. srpnja.

Prvi upisni rok je od 12. do 16. srpnja, dok se prijave za drugi upisni rok primaju 19. srpnja, a upis se vrši 20. srpnja.

U drugom razredbenom roku – rujanskom – primanje prijava je od 1. do 3. rujna, razredbeni ispiti su od 6. do 8. rujna, a treći upisni rok je 10. i 11. rujna.

Prijave za četvrti upisni rok predaju se 13. rujna, a upis je 14. rujna. ■

Filozofski fakultet u Zagrebu

RAZREDBENI ISPITI: Razredbeni ispiti se uglavnom odvijaju od 5. do 10. srpnja, a natječajem koji se objavljuje u dnevnom tisku utvrđuju se uvjeti i način provođenja razredbenog ispita za akademsku godinu 2004/2005. na svakom visokom učilištu. Za većinu studija razredbeni ispit uključuje pismeni test, koji obično donosi i najviše bodova u ukupnom rezultatu (osim naravno umjetničkih studija).

Postoje li organizirane pripreme za polaganje razredbenih ispita, kao što je to bilo ranijih godina? »Ranijih je godina, točnije prve dvije godine, Hrvatsko akademsko društvo organiziralo i pripreme za razredbene ispite u Subotici, ali pošto više nije bilo financijske potpore od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa takvih priprema više nema. Kandidatima ipak pomažemo tako što im dajemo informacije o ispitima koje trebaju polagati, pomažemo im i u nabavci literature i primjeka pismenih ispita (testova) iz prethodnih godina, što im pomaže u pripremi za ispit. Postoji mogućnost odlaska na pripreme u Zagreb, ali to kandidati trebaju sami financirati i takve pripreme stoje otprilike 270 eura. Jedan broj kandidata, koji se odlučio otići na pripreme u Zagreb, odlazi već 18. lipnja«, kaže Ivanović.

ODLAZAK U ZAGREB: »Odlazak u Zagreb ove godine je organiziran. Cijela grupa studenata odlazi 2. srpnja vlakom iz Vinkovaca na razredbeni ispit. U Zagreb stižu u 13 sati, gdje ih čeka Marija Hećimović iz Hrvatske matice iseljenika i stariji studenti s kojima odlaze u Studentski dom. Naime, prigodom posjeta Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa do-

Intenziviranje aktivnosti HNV-a s budućim studentima

»Budući da je 9. lipnja 2004. godine izišao i službeni natječaj za upis u I. godinu studija u akademskoj 2004/2005. godini za: Sveučilište u Zagrebu, Sveučilište u Osijeku, Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Splitu, Sveučilište u Zadru, Sveučilište u Dubrovniku i Veleučilišta i visoke škole u Republici Hrvatskoj, to su se aktivnosti na informiranju zainteresiranih budućih studenata veoma intenzivirale« rekao je predsjednik Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori mr. sc. Josip Ivanović.

»Tim povodom održan je susret s budućim studentima i njihovim roditeljima u nedjelju 13. lipnja 2004. godine, gdje su predočene sve potrebne informacije o potrebnim dokumentima za prijavu i upis na fakultete i visoke škole u Republici Hrvatskoj kao i prijavljivanje za pripreme za polaganje razredbenih ispita. Obavljeni su brojni razgovori kako sa samim kandidatima tako i sa njihovim roditeljima, u vezi sa svim potrebnim za studiranje u Republici Hrvatskoj.«

govoreno je da svi studenti iz Srbije i Crne Gore, koji se žele upisati na neko visoko učilište, tijekom polaganja razredbenih ispita imaju osiguran smještaj u studentskom domu gdje dobivaju i privremene studentske iskaznice, takozvane 'iksice'. Studentska iskaznica je identifikacijski dokument pomoću kojeg studenti ostvaruju svoja prava, odnosno, dobivaju različite studentske popuste u prehrani te u pojedinim gospodarstvenim i kulturnim institucijama«, pojašnjava Ivanović.

Kandidati koji odlaze organizirano u Zagreb ne trebaju brinuti niti o prijavi boravišta, jer se spisak studenata s potrebnim podacima šalje Ministarstvu koje vrši privremenu prijavu boravišta umjesto njih. Ostaje im, dakle, jedino brinuti se kako se što bolje pripremiti za razredbene ispite i preći prag potrebnog znanja, nakon čega im je upis na željeni fakultet zagarantiran.

Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu

Upis studenata koji su stekli potrebne uvjete vrši se od 12. do 16. srpnja, a pristupnici se mogu prijaviti na više visokih učilišta. Na jednom predaju originalne dokumente, a na drugima ovjereni prijepis ili ovjerene fotokopije. Pristupnici su dužni priložiti i druge dokumente ako to zahtijevaju pojedina visoka učilišta te ispuniti i posebne uvjete navedene u natječaju. ■

Farmaceutsko biokemijski fakultet u Zagrebu

Sport u službi zdravlja

Rekreacija

Samo pol sata prolivenog znoja dovoljno je da se ublaže brojni negativni efekti i preveniraju još brojnije bolesti koje vrebaju iz potaje

Piše: Dražen Prčić

Bavite li se rekreacijom? U svijetu današnjice, koja je na početku novog milenija još više ubrzala ionako brzo tranzicijsko ubrzanje, sve je više radnog, a sve manje slobodnog vremena. A i tada, kad nestanu okovi svakodnevnih obveza, sve manje ljudi sate vlastite »dnevne slobode« upražnjava baveći se nekom tjelesno-sportskom aktivnošću.

U prosječnom radnom danu zaposlena osoba najveći dio obveznih sati provede u sjedećem položaju, nepovratno oštećujući kralježnični stub, uz često zadimljeni radni prostor i konzumaciju brojnih kava, obroka nezdrave brze hrane i obilate doze stresnih situacija. Sve to u prosječnim osam sa-

ti za koliko je mjesečno plaćen. Ali dan u svom trajanju ima još dosta vremena, izuzmimo li sate noćnog odmora, vremena koje se može korisno utrošiti na reparaciju »nužne štete« zbog koje se ostvaruje osnovna životna egzistencija. Jedan od najjednostavnijih, pritom najboljih, lijekova jamačno je rekreacija. Na čistom zraku ili u zatvorenom prostoru uopće nije bitno (bolje je ipak na zraku), ali je najbitnije dobro se osjećati, baveći se tjelesnom aktivnošću po želji i, još važnije, dobro se preznojiti, oslobađajući milijune negativnih i toksičnih čestica iz svog »zatrovanog« organizma. Ponavljamo pitanje s početka ovog uvoda. Bavite li se rekreacijom?

► **Petar Francisković, direktor privatnog preduzeća:**

Rekreaciji pridajem veliku važnost u koncipiranju slobodnih sati tijekom svakog dana. Redovito vozim bicikl, nastojim što više šetati i to po nekoliko kilometara u »turi«, a par puta tijekom sedmice zaigram odbojku skupa s prijateljima.

► **Sladana Manić, studentica:**

Iako su mi trenutačno studije na prvom mjestu i najveći dio dana provodim uz knjige, u rijetkim slobodnim trenucima najviše me opušta vožnja rolera koju upražnjavam vozeći se u susjedstvu. Nadam se, da ću kada budem diplomirala na »Megatrendu« imati više vremena za moj rekreativni hobi.

► **Petar Budanović, ugostiteljski radnik:**

Prije nekoliko godina naučio sam igrati tenis, ali, nažalost, zbog novih poslovnih obveza nisam u mogućnosti više vremena posvetiti ovom lijepom sportu koji ipak traži kontinuitet bavljenja. Zato sada, kada sam slobodan, igram odbojku, a s dolaskom lijepog vremena gledat ću da odem i na bazen.

DAN IZAZOVA: Međunarodna jednodnevna sportsko-rekreativna manifestacija u kojoj se gradovi diljem zemaljske kugle natječu kroz masovnu igru, zabavu i razonodu, u akciji čiji cilj nije ostvariti određeni rezultat, već je uključeno što većeg broja participirajućih građana pobjednički rezultat sam po sebi. Ove godine Općina Subotica se natjecala s Općinom Rakovica u domaćoj konkurenciji, dok su međunarodni »protivnici« bili izraelski Ashelon i tajlandski Muang distrikt. Prema podatcima dobivenim od strane općinskog saveza za sportsku rekreaciju »Partizan« 26. svibnja na »Dan izazova« Subotičani su ostvarili zavidnih 53,35 posto osoba koje su tog dana upražnjavale određenu rekreativnu aktivnost.

Izdvojeno prema disciplinama: pješčenje (14.719 osoba), biciklizam (27.695), gimnastika (1.283), trčanje (1.188), igre s loptom (11.005), vježbe oblikovanja (10.123), pikado (3.997), što uz

još neke sportsko-rekreativne sadržaje čini ukupno 79.256 osoba koje su evidentirane da su se tijekom ovog svibanjskog dana bavile određenom aktivnošću. Rezultat međunarodnog »duela« s Izraelcima i Tajlandanima još nije, zbog složenosti obrade podataka, poznat, ali je zato u domaćoj konkurenciji Subotica uvjerljivo »pobijedila« Rakovicu s 53,35 – 9,94 izraženo u postotcima spram ukupnog broja stanovništva u ove dvije općine.

VIDOVI REKREACIJE: Oblik rekreativnog bavljenja bilo kojom fizičkom aktivnošću, organizirano ili individualno, iznimno je koristan za opće zdravstveno stanje svakog pojedinca. Jednostavna šetnja u minimalnom trajanju od barem pol sata, vožnja biciklom, jogging, fitness, aerobic, igre s loptom ili najjednostavniji vid korektivnih vježbi, ukoliko im se pristupi s određenom dozom ozbiljnosti u temeljitom pristupu, garantiraju kvalitativnu injekciju u zdravoj borbi protiv svih negativnih, nezdravih i nadasve štetnih utjecaja kojima je čovjek tijekom dana izložen.

Svaki oblik tjeleovježbe doprinosi poboljšanju općeg zdravstvenog stanja organizma, koji je tijekom dnevne aktivnosti opterećen stresnim momentima, uz gotovo poslovičnu nemarnost prilikom konzumacije hrane i napitaka. Samo pol sata proliivenog znoja dovoljno je da se ublaže brojni negativni efekti i preveniraju još brojnije bolesti koje vrebaju iz potaje.

Brojni savjeti za skidanje kilograma u vidu »čudotvornih« dijeta ne mogu doživjeti svoju realizaciju u stvarnosti ukoliko nisu tijekom svog vremenskog trajanja, a i poslije isteka, praćeni znatnom fizičkom aktivnošću. Ipak, najljepša stvar kod rekreacije je neobveznost njenog upražnjavanja i apsolutna sloboda odabira vremena u kojemu se upražnjava. Dovoljno je obući trenirku i tenisice, izaći van i prepustiti se željenom ob-

liku. S dolaskom ljepših dana i ljeta, koje svi već, nakon hladnjikavog i kišovito proljeća, željno čekamo, otvaraju se bezbrojne mogućnosti upražnjavanja rekreativskih aktivnosti. Uz plivanje, na otvorenom se može prakticirati bezbroj sportova s loptom ili bez nje, a razvojem sportske tehnologije sve su popularniji tzv. ekstremni sportovi poput paraglidinga ili free climbinga (zmajevi i slobodno penjanje po stijenama) koji se također upražnjavaju u prirodnom okruženju. Osmijeh na znojem orošenom licu najveći je dar koji možete pokloniti svom organizmu časteći ga pritom blagodatima zdravlja.

Bavite li se rekreacijom?

Inicijativa potpredsjednika SO Lazara Barakovića

Otvoriti cestu, pomoći poljoprivrednicima

Ta cesta treba voditi od autoceste do graničnog prijelaza Kelebija, a izgrađena je od puta Subotica-Žednik do Subotica-Bajmok

Potpredsjednik Skupštine općine Subotica **Lazar Baraković** poznat je u krugovima poljoprivrednih proizvođača jer je najveći dio svog radnog vijeka proveo u đurđinskoj Novoj brazdi gdje je bio i na dužnosti direktora. Nakon toga je utemeljio tvrtku Agria koju danas vodi njegov sin Bojan. Dolazeći na sadašnju funkciju, Baraković je izjavio kako želi poraditi na polju gospodarstva i poljoprivrede koje su veoma značajne za normalno funkcioniranje općine.

Imajući u vidu približavanje žetve, razumljivo je kako su naponi fokusirani upravo na ono čime se može poboljšati proces otkupa. »Pokušali smo procijeniti ovogodišnji rod, njegovu dinarsku vrijednost i konstatirali smo kako će pšenice po svemu sudeći biti znatno više nego lani, da se neće moći sva otkupiti. Proizvođači su zbog toga zabrinuti, kao i zato jer će cijena biti znatno niža. Govorilo se o 9,5 dinara plus 1,5 dinara premije, ali ih brine da cijena neće biti niti tolika. Nadalje, stari problem je utvrđivanje količine i kvalitete pšenice na otkupnim mjestima. Poljoprivrednici su nezadovoljni i načinom određivanja primjesa. Npr. sitno zrno koje prođe kroz rešetko se pojavljuje pri utvrđivanju kvalitete i odbija kao primjesa, a seljaci kažu da otkupljivači tu primjesu lomljenog zrna prerađuju u stočno brašno i prodaju ga po cijeni višoj od same pšenice. Time ispada kako to ima vrijednost koja se priznaje svima osim poljoprivrednicima« – kaže Baraković govoreći o problemima poljoprivrednika.

Ova pitanja su prodiskutirana sa članom Izvršnog odbora zaduženim za poljoprivredu **Mirkom Ostrogoncem** i poljoprivrednicima, a na nedavnom sastanku koji je organiziran u suradnji s Klubom 100 P Plus i Udruženom poljoprivrednika Subotice se o ovim pitanjima poveo razgovor i sa pokrajinskim tajnikom za poljoprivredu **Igorom**

Kurjačkim, generalnim direktorom Znanstvenog instituta za ratarstvo i povrćarstvo **prof. dr. Miroslavom Maleševićem** i ravnateljem Zavoda za strne žitarice **dr. Srbi-slavom Denčićem** koji su boravili u Subotici. Osim žetve i otkupa pšenice, diskutirano je i o registraciji poljoprivrednih gazdinstava, carinama na uvoz poljoprivrednih strojeva i drugim aktualnim pitanjima. Gosti iz Novog Sada su tom prigodom zaduženi da ministrici poljoprivrede u Vladi Republike Srbije **dr. Ivani Dulić Marković** i ministru financija **Mladanu Dinkiću** prenesu ove probleme kako bi se našlo rješenje.

Potpredsjednik Baraković smatra veoma pozitivnim ustanovljenje agrarnog proračuna kojim će se moći makar donekle utjecati na razvitak poljoprivrede. No, pojedine stvari više ovise o dobroj volji. Takav je slučaj sa Barakovićevom inicijativom da se pusti u promet cesta koja treba voditi od autoceste do graničnog prijelaza Kelebija, a izgrađena je od puta Subotica-Žednik do Subotica-Bajmok.

»Taj put je izgrađen i godinama je bio u prometu bez odgovarajuće signalizacije, korišten je, mada nije bio službeno pušten u promet. Nije mi poznato zašto je prošle godine zatvoren, ali je razlog sigurno ovaj spomenuti. Ova cesta ipak znači mnogo za naš grad i okolna naselja. Ako se ne otvori prije žetve, veliki broj poljoprivrednika će iz pravca Bajmoka donositi pšenicu prema Fidelinki, Agrosemenu i Veterinarskom za-

vodu, a radi se o količinama mjerenim tisućama tona. Svi oni će morati ići kroz grad, kroz Zagrebačku ulicu, Beogradski put pa prema Fidelinci. To je veliko opterećenje za promet, jer Zagrebačka ulica i

Lazar Baraković

ovako predstavlja usko grlo zbog prometa koji vodi sa graničnog prijelaza Kelebija«, kaže Baraković.

On dodaje kako se mora učiniti sve da se uz odgovarajuću regulaciju ta cesta otvori i da se nada kako će naići na razumijevanje kod nadležnih organa da se cesta otvori makar privremeno tijekom žetve. Gradonačelnik Subotice **Géza Kucsera** je uputio pismo Republičkoj direkciji za puteve nakon što ga je o ovom problemu obavijestio Baraković, a obzirom da odgovor još nije stigao, Baraković nastavlja urgirati kod nadležnih.

N. P

VIJESTI

S izaslanstvom OEES-a o subotičkoj policiji

Predstavnici Skupštine općine Subotica u čijem sastavu su bili vijećnici više strana-ka, većina članova Izvršnog odbora SO Subotica, tajnica *Gyöngyi Vörös Kucsmik* i potpredsjednik SO *Lazar Baraković* predvođeni gradonačelnikom *Gézőm Kucserom* održali su u ponedjeljak sastanak s izaslanstvom Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OEES) koju je predvodio *Peter Vanhoutte* savjetnik za pitanja civilnoga nadzora policije u Misiji OEES u SCG.

Na ovom sadržajnom sastanku su se predstavnici OEES zanimali za suradnju lokalne samouprave i policije, a nakon sličnih sastanaka u 25 gradova u Srbiji može se očekivati projekt čvršće suradnje građana i policije, kao i obuka članova lokalne samouprave za ovo područje.

Izaslanstvo OEES-a informirano je o nedostatku suradnje s lokalnom samoupravom prigodom imenovanja načelnika policije, a zanimalo se za razne aspekte sigurnosti na koje utječu ekonomske, nacionalne, kulturološke, pogranične i druge okolnosti u kojima se nalazi Subotica. Na sastanku je istaknuto kako postoji velika razlika između djelovanja policije prije i nakon listopada 2000. godine, da je subotička policija po statistici jedna od najuspješnijih u zemlji, ali da je još rano ocjenjivati rad policije nakon prošlomjesečnih promjena u vodstvu MUP-a. U razgovoru su dotaknuta pitanja načina tehničke pomoći policiji, potreba da policija radi dvojezično, da se ubrzaju procedure i komunikacija s javnošću, rad pozornika i školskih policajaca, opća javna sigurnost i komunikacija s policijom.

Predstavnik OEES-a je zanimalo kako se u lokalnoj samoupravi gleda na to da se pojedine administrativne usluge policije prenesu u nadležnost lokalne samouprave, na mogućnosti civilne kontrole policije, na kontrolu i suradnju lokalne samouprave s policijom i kakva bi obuka bila najbolja za predstavnike lokalne samouprave kako bi to bilo učinkovitije.

Seminar Mađarskog nacionalnog vijeća

Danas će s početkom u 10 sati u Velikoj vijećnici Gradske kuće biti svečano otvoren ciklus seminara koji će se održati u organizaciji Nacionalnog vijeća mađarske nacionalne manjine.

Svečanom otvaranju konferencije će prisustvovati ministrica unutarnjih poslova Republike Mađarske *dr. Lamperth Mónika*, te ministar za ljudska i manjinska prava Vijeća ministara Srbije i Crne Gore *Rasim Ljajić*, koji će u Plavoj dvorani Gradske kuće održati zajedničku konferenciju za novinstvo s početkom u 12,20 sati.

Počela kontrola poljoprivrednih strojeva

Član Izvršnog odbora skupštine općine zadužen za gospodarstvo i poljoprivredu *Mirko Ostrogonac* je na brifingu govoreći o predstojećoj žetvi priopćio da je u pone-

djeljak počela akcija tehničkog pregleda strojeva koji će biti angažirani u žetvi. Da bi mogli biti upotrijebljeni u žetvi, strojevi moraju dobiti certifikat. Ostrogonac je također upozorio da od 25. lipnja počinje važiti zabrana paljenja vatre na otvorenom na teritoriju općine.

Grad nedostupan invalidima

Ovoga je tjedna u Gradskoj kući održan okrugli stol posvećen problemima osoba s invaliditetom. Okupio je predstavnike njihove organizacije, predstavnike SO i čelnike javnih poduzeća. Svi gradski servisi prilagođeni su zdravim ljudima, zbog toga je važno progovoriti o potrebama invalida kojima su mnoge elementarne stvari nedostupne, rekla je *Suzana Mačković*, regionalna koordinatorica Američke fondacije za razvoj koja pomaže ovu akciju. ADF namjerava izdvojiti značajna sred-

stva za poboljšanje kvalitete života ljudi sa posebnim potrebama, dodao je *Rendel Tift* predsjednik ove organizacije u našoj zemlji, i pozdravio ovogodišnju akciju »Mjesec kulture« koja se odvija pod sloganom »Jednaki u kulturi«. U ime invalida potresan apel uputila je *Eva Blaškov Mihalik*, predsjednica pokrajinskog udruženja za dječju i cerebralnu paralizu, koja je pozvala invalide da javno govore o svojim problemima a grad i društvo da im pomognu. Predstavnici javnih poduzeća i gradske vlasti najavili su obračunajući se invalidima da će za početak ivičnjaci na Radijalcu biti prilagođeni potrebama invalida, i da će pošta na Teslinom naselju izgraditi prilaznu rampu.

Olakšice za umirovljenike

Izvršni odbor SO Subotica prije nekoliko godina donio je odluku o olakšicama korištenja komunalnih usluga umirovljenicima i to 50 posto na usluge JKP »Vodovod i kanalizacija« i »Čistoća i zelenilo«, te 100 posto od naknade za korištenje gradskog građevinskog zemljišta. Pravo na olakšice imaju samohrana kućanstva umirovljenika, kao i kućanstva umirovljenika kod kojih su se djeca obvezna izdržavati, a to nisu u mogućnosti, te kućanstva umirovljenika koja nemaju radno sposobne članove. Za ostale uvjete glede korištenja olakšica za komunalne usluge, umirovljenici se trebaju javiti Mjesnoj organizaciji umirovljenika u svojoj mjesnoj zajednici, Centru za socijalni rad ili Općinskom udruženju umirovljenika, gdje mogu podnijeti zahtjev za olakšice.

Nova autobusna linija za Zagreb

JP »Subotica-trans« obavještava putnike da je od 15. lipnja uvela nov polazak na međunarodnoj liniji Subotica-Zagreb sa polaskom u 22 sata sa Glavne autobusne stanice u Subotici. Cijena karte Subotica-Zagreb je 1.580 dinara.

Dan općine Tovarnik

Tovarnički notturno

Mlačna noć, u selu lavež, kasan Ćuk il netopir, Ljubav cvijeća – miris jak i strasan, Slavi tajni pir...

A. G. Matoš

TOVARNIK – Prepoznali ste, zar ne, Matošev notturno, no, ja sam namjerno u naslovu stavio tovarnički, jer Matoš je rođen u Tovarniku, ne tako davne 1873. godine, na blagdan sv. Antuna Padovanskog, 13. lipnja. Po ocu, učitelju, porijeklom iz Plavne (Bačka), Matoš je Bunjevac, po majci, porijeklom iz Našica, Slavonac, no, on je ipak rođenjem Srijemac, barem se mi Srijemci tom činjenicom volimo hvaliti. Matoš bi se svakako naljutio na ovakvo svrstavanje i svojatanje, jer u duši je bio kozmopolit, građanin svijeta u pravom smislu te riječi, i kako je sam znao reći »u Beogradu naučih biti Hrvat«.

Zašto pišući o Tovarniku najprije pišem o Matošu? Zato što se Tovarnik i želi odužiti svojem i hrvatskom velikanu, uredivši njegovu rodnu kuću u spomen – muzej i što je nadnevak njegovog rođenja uzet za Dan općine Tovarnik. Taj je projekt do danas prihvaćen na svim razinama, od lokalne do državne. Time je prepoznata njegova važnost u graničnom području Hr-

vatske, gdje se Tovarnik na neki način doživljava kao ogledna vrata s Istoka, a Matoš kao hrvatska kulturna dobrodošlica, no, to sve još valja dovesti na onu pravu razinu.

RUŠENJE I GRAĐENJE: Tovarnik se u službenim dokumentima spominje godine 1335. i to pod mađarskim nazivom Thornok. U tursko je doba mjesto popaljeno i porušeno, ali se žitelji vraćaju koncem 17. stoljeća, kada se doseljavaju i katolici iz Bosne koje predvodi franjevac o. Josip Silinović. 1729. godine izgorjela je katolička Crkva sv. Mateja, apostola i evangelista, ali se na istom mjestu gradi nova, koju je o svojem trošku dao pokriti crijepom vlastelin Wilim barun Phefferschofer, izraditi oltar sv. Mateja i sv. Bartola u drvetu i novi tabernakul. Prva je pučka škola otvorena u Tovarniku 1758. godine. Sadašnja Crkva sv. Mateja sagrađena

je na istom mjestu koncem 18. stoljeća. Nažalost, crkva je porušena na samom početku agresije na Republiku Hrvatsku, kaže župnik tovarnički, vlč. Josip Kalmar, i to baš uoči blagdana sv. Mateja, a tadašnji je župnik vlč. Ivan Burik ubijen tje-
dan-dva kasnije ispred župnoga dvora. Nažalost, do sada nismo pristupili obnovi naše crkve, ne samo iz materijalnih razloga, već i zato što je naša crkva spomenik kulture nulte kategorije pa smo morali prići ne samo temeljitoj obnovi nego i restauraciji, no Bogu hvala, konačno su sve predradnje izvršene i očekujemo da za koji dan potpišemo ugovor s izvođačem radova.

HKPD »Jelačić« i HKUD »Bodrog« u Tovarniku

Veselili se Šokci

Predstavnici Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Jelačić« iz Petrovaradina na svoje prvo gostovanje otišli su put zapadnog Srijema u Tovarnik. HKPD »Jelačić« su predvodili dopredsjednici Josip Pokas i Davor Martinčić. U Tovarniku u OŠ »Antun Gustav Matoš« dočekali su ih Slavko Karačić, predsjednik KUD »Antun Gustav Matoš«, tajnica tog društva, članovi i predsjednik HKUD »Bodrog« Stipan Šimunov iz Bačkog Monoštora koji su ranije stigli. U iščekivanju polaska za Ilaču, malo pomalo su zaigrali Šokci iz Bačkog Monoštora i Tovarničani kolo tamburaše.

U Ilači su posjetili svetište »Vodica« s Gospom tlačkom, koje je u Domovinskom ratu bilo oskrnavljeno. Tamburaši HKPD »Jelačić« nastupili su uz pjesme; »Divan je kićeni Srijem«, »Ljubav nas veže i spaja«, »Ja ljubim Milu« i »Mi smo Srijemci«, a Šokci sa sjevera Bačke – iz Bačkog Monoštora su nastupili u svojim živopisnim svečanim šokačkim nošnjama.

Nenad Baor

Šokice u kolu

Tamburaši iz Petrovaradina

Tovarnik je prema popisu iz 1991. godine imao 4.300 žitelja, no tijekom agresije na Republiku Hrvatsku protjerani smo gotovo svi i bilo nas je diljem Lijepe naše i svijeta, kaže načelnik općine *Marinko Beljo*. Vratili smo se s mirnom reintegracijom hrvatskoga Podunavlja i prema popisu iz 2001. ima nas 3.200, što će reći da nas se vratilo gotovo 80 posto. I obnovu smo uspješno priveli kraju, a bilo je teško, jer i Tovarnik i Ilača su bili razoreni i devastirani, polja zapuštena, infrastruktura uništena i sve je to trebalo obnoviti i dovesti u funkciju. Završena je obnova obiteljskih kuća, doveli smo u red infrastrukturu, ostalo je još da oživimo gospodarstvo i da vratimo Tovarniku staru slavu.

MATOŠEVI DANI: Dakle, nije slučajno da su za Dan općine Tovarnik uzeti Matoševi dani, koji su i ove godine primjereno obilježeni. Sve je počelo još u petak, 11. lipnja, kaže *Jakob Asić*

iz Ilače, donaćelnik općine, polaganjem vijenaca na spomen-obilježjima i misom na tovarničkom groblju. Kako je to i dan osnovne škole koja nosi ime A. G. Matoša, održana su školska natjecanja i školske priredbe, te biciklistička utrka od Ilače do Tovarnika, a održana je i svečana sjednica Općinskog vijeća. U subotu je u Tovarniku održana likovna kolonija uz sudjelovanje 20-tak slikara i kipara, a u Ilači je održana smotra folklora koja je započela

svečanim mimohodom od Gospine vodice do Hrvatskog doma uz šokačko jahanje i zaprege. Osim domaćih KUD-ova nastupili su *Šumari* iz Vinkovaca, *Sloga* iz Lipovca, *Jelačić* iz Petrovaradina i *Bodrog* iz Bačkog Monoštora.

Slavko Žebić

U Zemunu zaživjela hrvatska institucija

ZEMUN – U Zemunu stoljećima žive Hrvati, a prije 150 godina formirana je u ovome mjestu Ratarska knjižnica i čitaonica. Davne 1904. je ona prerasla u Hrvatsko društvo »Odjek«, a 1925. je formirano Kulturno-umjetničko društvo »Tomislav«. Ovo društvo je radilo do 1944. i sve do današnjih dana nije postojala niti jedna kulturna institucija zemunskih Hrvata.

Prošle je godine, 13. svibnja registrirana Zajednica Hrvata Zemuna, Knjižnica i čitaonica »Ilija Okrugić« koja je 11. lipnja 2004. puštena u rad, te je time nakon 60 godina u Zemunu zaživjela prva hrvatska ustanova. Za sada koriste prostore zemunske župe koje im je ustupio župnik *Antun Kolarčević*. Knjižnica danas ima fond od oko 1.500 knjiga, a njezin predsjednik je *prof. dr. Vlatko Ru-kavina*.

Ilija Okrugić je rođen u Srijemskim Karlovcima, završio je teologiju, a za svećenika ga je zaređio biskup *Josip Juraj Štrossmayer*. Prvo mjesto kapelana službovao je u Zemunu, a bio je vrstan pjesnik, književnik, glazbenik, zvali su ga biskup donjeg Srijema. Zbog toga su se zemunski Hrvati odlučili svoju novu ustanovu nazvati po njemu.

Ovoj svečanosti su, među ostalima prisustvovali ravnatelj Hrvatske matice iseljenika *Nikola Jelinčić*, ispred Veleposlanstva RH *Ivana Sutlić Perić*, pomoćnik saveznog ministra za manjine *Slobodan Karanović*, te predstavnici DSHV-a i brojni članovi nove Knjižnice.

Proteklog vikenda

Somborci u Bilju

SOMBOR – Proteklog vikenda članovi dramske i folklorne sekcije Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« iz Sombora bili su gosti Hrvatsko-mađarskog kulturnog centra u slavonskom mjestu Bilju, u kojem su se našla srodna društva iz Hrvatske, Mađarske, i iz Srbije i Crne Gore – HKPD »Vladimir Nazor«. Tom prigodom Somborci su prvi dan izveli komad »Albin bircuz« *Ivana Jakovčevića* u režiji *Marije Šeremešić*, a drugi dan je nastupila folklorna sekcija sa splotom bunjevačkih i šokačkih igara. Goste u Bilju pozdravio je hrvatski predsjednik *Stjepan Mesić*.

A. R.

Prvi nastup

Mala šokadija u »Mostongi«

SOMBOR – U četvrtak 10. lipnja djeca vrtića OŠ »Moša Pijade« iz Bačkog Brijega su sa šokačkim igrama, pokraj drugih vrtića somborske općine, nastupila u dvorani »Mostonga« u Somboru. Bereškim mališanima ovo je bio prvi nastup koji su odlično izveli, a pljesak tokom nastupa nije prestajao. Djeca su se po prvi puta obukla u šokačku narodnu nošnju, a što je najvažnije, imaju želju da nastave s igranjem u folkloru. Mališane je u kratkom roku pripremio poznati bereški koreograf *Marin Lukačev*, koji je mnoge generacije uveo u svijet folklora. Na radost dida i baka, te ostalih mještana Bačkog Brijega djeca će se uskoro predstaviti i u svom vrtiću s istim programom.

Z. G.

Dani dječjeg stvaralaštva u Apatinu i Sonti

Umijeće najmlađih Sončana

SONTA – Festivalom dječje drame, održanom 1. lipnja u Domu kulture u Apatinu, počeli su Osmi dani dječjeg stvaralaštva, čije geslo je bilo: »Djeca u ničemu vide sve, a odrasli u svemu ništa«. Pred punim gledalištem izvedeno je pet predstava, u kojima su glumci bili djeca iz odjeljenja Dječjeg vrtića »Pčelica«. Kroz glumu i pjesmu djeca su nam »objašnjavala« što se može dogoditi jednom tvrdoglavom mačiću, lakomim medvjedićima, kako se prlja i čisti naš planet... Originalni kostimi i šminka, maštovite scenografije, više nego simpatična gluma, doveli su žiri u veliku nedoumicu. Prijelaznu, pobjedničku zastavicu, osvojila je glumačka ekipa iz Sonte predstavom »Bajka o cvijeću«, koju je osmislio odgajatelj *Veljko Bačić*. U predstavi je sudjelovalo sedamnaestero djece, a pripremali su se oko mjesec dana. Zbog lošeg vremena napravljena je jednotjedna pauza, a »Dani« su nastavljani 9. lipnja predstavljanjem svih odjela DV »Pčelica«. Odjel Sonta predstavio se s dvije koreografije: Grupa odgajatelja Veljka Bačića s ritmičkom točkom »Zabavljači« i miješana grupa odgajateljice *Ružice Matin* i odgajatelja Bačića, a u suradnji s KPZH »Šokadija«, s folklornom točkom »Splet Šokadija«. Na parketu dvorane OŠ »Žarko Zrenjanin« u Apatinu, pred prepunim gledalištem, smjenjivali su se mališani sa svojim originalnim koreografijama. Iako ovo nisu bili natjecateljski nastupi, svi sudionici su zaslužili da ih nazovemo pobjednicima.

U četvrtak, 10. lipnja, fešta je nastavljena u Sonti. Šezdesetak

kostimiranih mališana prvo su se predstavili revijom u fiskulturnoj sali dječjeg vrtića, a onda je organiziran mimohod do Doma kulture i na koncu djeca su pokazala svoje umijeće u risanju raznobojnim kredama na pločniku ispred Doma. »Šteta je, samo, što će ove izvrsne radove uništiti prva kiša. Ovaj skup djece bio je veličanstven. Krinke, roboti, princeze, kauboji, klauni... svi su bili pobjednici, odraslima su pokazali kako se treba radovati sitnicama, kako od njih napraviti velike stvari. Raspoložen je bio i Velj-

ko Bačić, odgajatelj: »Drago mi je zbog ove djece što nas je poslužilo lijepo vrijeme, dozvolivši nam da izađemo na ulicu, vidite samo koliko je radosti u očima ove djece. Ta radost mi je nagrada za sav uloženi trud. Jedan sam od rijetkih muškaraca s ovim zanimanjem, no volim raditi s djecom. Žao mi je, samo, što nemamo, kao u vrijeme prije petnaestak godina, stotinjak djece svake školske godine. Pomalo promjena načina razmišljanja, pomalo ekonomski uvjeti, pomalo strah od budućnosti, doveli su do smanjenja broja djece iz godine u godinu. Apelirao bih na mlade parove bez djece ili s jednim djetetom, da razmisle o tome kako je teško biti sam. Neka ne budu robovi materijalističkih shvaćanja, neka pruže svojem jedinom djetetu zadovoljstvo da ima svojega brata ili seju, vidjet će kakova je to radost za sve. Možda nam bijela kuga baš i nije neophodna, možda je potrebna samo mala promjena u načinu razmišljanja. Možda je taj mali čovjek zaslužio da o njemu razmišljamo kao o novom, dragom biću, a ne kao o novom životnom trošku. Pokušajmo. Radovat ćemo se.«

Ivan Andrašić

Skupština i Izvršno vijeće APV izdaju publikaciju o svom radu

0 rezultatima na svim jezicima

Pokrajinska vlada priprema izdati publikaciju o radu Skupštine i Izvršnog vijeća AP Vojvodine u protekle četiri godine. Publikacija će sadržati sve one aktivnosti kojima su se najvažniji pokrajinski državni organi bavili od listopadskih promjena 2000. godine do kraja mandata sadašnjeg saziva pokrajinskog parlamenta. Ovo će biti treća publikacija takve vrste, budući da je već objavljeno slično izdanje za 2003. i 2002. godinu.

Pokrajinski tajnik za informiranje *Rafail Ruskovski* postigao je

u srijedu dogovor s direktorima novinsko-izdavačkih ustanova čiji je osnivač Skupština APV, kao i s direktorom bivšeg pokrajinskog, a sada privatnog lista *Dnevnik*, da i ove novine, na svim službenim jezicima u Vojvodini, kao svoj podlistak objave publikaciju o radu Skupštine i Izvršnog vijeća APV. Publikacija i podlistci bit će objavljeni tijekom ljeta, vjerojatno već u srpnju.

Z. P.

Dani Vojvodine na festivalu rukotvorina u Ulmu

Šling i slammarke na Donaufest-u

ULM - Na internacionalnom festivalu rukotvorina »Donaufest«, koji je održan od 3. do 4. lipnja u njemačkom gradu Ulmu, predstavili su se pokraj drugih podunavskih regija i gradova i Vojvodani. Na ovom jedinstvenom festivalu čast da predstave multinacionalnu Vojvodinu, između ostalih, dobile su i slammarke HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta i članice sekcije šlinga HKC »Bunjevačko kolo«. Odlazak na festival organiziralo je Izvršno vijeće Vojvodine, Zavod za kulturu Vojvodine, a smještaj i hranu u Ulmu osigurali su članovi Udruge vojvođanskih Nijemaca koji danas žive u Ulmu. Vojvođanski šator je privukao veliki broj posjetitelja, a osobitu pozornost dobila je prezentacija rada sa slamom i šlinganja, koje su napravljene u formi radionice. Slamarsku radionicu su radile *Marija Vojnić* i *Dojna Antonić*, a šling su predstavile *Marija Ivković Ivandekić* i *Curnović Irena*.

J. D.

Poziv na suradnju

Ucilju blagovremenog i učinkovitog izvještavanja uredništvo Hrvatske riječi poziva sve mlađe i starije suradnike, koji bi se željeli okušati u novinskom izvještavanju, da nam šalju izvješća sa svih aktualnih događanja koja bi mogla interesirati čitatelje vašeg i našeg tjednika.

Vaša izvješća možete slati putem e-maila (hrvatska_rijec@suonline.net) ili putem faxes (024 553 355).

Očekujemo vaša izvješća.

Uredništvo

Premинуo Stevan Dedijer

DUBROVNIK – 13. lipnja u Dubrovniku je u 93. godini preminuo *Stevan Dedijer*. Rođen u Sarajevu 1911. godine u uglednoj srpskoj obitelji, Dedijer proživio je život dostojan filmskog scenarija: nuklearni fizičar s diplomom američkog

Prince-ona, saveznički padobranac u Drugome svjetskom ratu, novinar, diplomat i jugoslavenski disident, naposljetku će u svjetskoj i domaćoj javnosti ostati zapamćen kao utemeljitelj znanosti o poslovnom obavještavanju. Doselivši se u Dubrovnik neposredno prije Domovinskog rata, Dedijer se, kao uvjereni demokrat i humanist, snažno angažirao protiv srpske agresije i za osamostaljenje Hrvatske, domovine koju je sam odabrao. ■

Priopćenje za javnost Kompanije Vojput Preusmjeravanje prometa na autocesti

Dionica Autoceste E-75 od Feketića do Srbobra- na zatvorena je za promet od 10. svibnja, a radovi će trajati do 19. lipnja 2004. godine. Završetkom ovih radova nastavit će se s radovima na dionici Autoceste E-75 od petlje »Srbobran« do petlje »Sirig«. Tijekom radova promet će biti preusmjeren na staru cestu preko Srbobra i Siriga od 19. lipnja do 15. srpnja 2004. godine. Kompanija »Vojput« obavještava vozače i putnike da će i za ovo preusmjeravanje postaviti potrebnu signalizaciju, kako bi se promet obavljao sigurno. ■

Hrvatske narodne nošnje zapadnoga Srijema (II. dio)

Ime i povijest Srijema

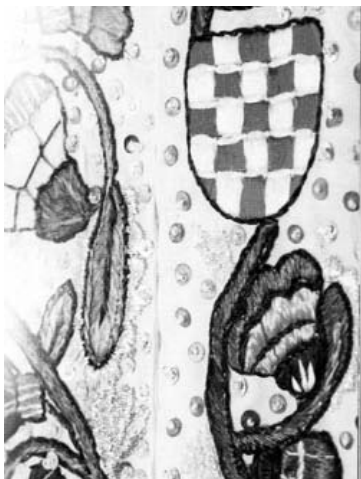
Piše: Igor Kušeta

Hrvatski tragovi u Srijemu mogu se pratiti kroz prošlost, sve do današnjih dana na kulturnom, književnom, političkom i svim drugim područjima. Nažalost, posljednjih osamdesetak godina svijest o tome potisnuta je iz javnog razmišljanja.

IME I POJAM SRIJEMA: Smatra se da je tribalski kralj *Sirmo* na obali Save osnovao grad Sirmij, kojega su kršćani nazvali imenom mučenika sv. Demetrija – Dimitrija, Mitrovica. Okolica preuzima ime Srijem. U hrvatskome književnome jeziku kraj u međurječju Save i Dunava, istočni dio Kraljevine Slavonije, naziva se Srijem. Ikavski pisci, pa tako i *Antun Matija Reljković*, upotrebljavaju oblik Srim, a ekavski je Srem.

Srednjovjekovni pisac *Stjepan Brodarić* pojam Srijema definira: od Zata (Sotin) pa istočno do ušća Save u Dunav. Biskup *Ladislav Szorenyi* piše: Srijem ustvari počinje od ušća Vuke u Dunav, ili Srijem u širem smislu se smatralo da počinje od ušća Drave u Dunav. U knjizi »Hrvatska riječ u Srijemu« (Zagreb 1995.) stoji: »Srijem je hrvatska pokrajina koju sa sjevera i istoka međi Dunav, a sa zapada crta koja ide okomito od Vukovara do Bosuta, pa njegovim tokom do ušća u Savu, a s juga pak rijeka Sava.«

Danas se smatra zapadna granica pokrajine Srijem utok Vuke u Dunav u Vukovaru, te crtom na Bosut, ali ipak mještani nekih sela, koja su u tom području, za sebe kažu da su Srijemci iako su zapadnije od te linije.

IZ POVIJESTI SRIJEMA: Antički pisci, napose *Plinije* i *Strabon*, ostavljaju prve pisane podatke o Srijemu. Grad Sirmij u III. st. poslije Krista postao je takmac samome Rimu, jedno od četiriju sjedišta velikoga Rimskog Carstva, te ga nazivahu mnogoljudnom majkom gradova.

Postoji legenda da su učenici apostola donijeli kršćanstvo u Srijem. Poslije je u Sirmiju osnovana biskupija u IV. st. uzdignuta na rang metropolije. U vrijeme *Dioleklijanovih* progona mnogi su kršćani (oko 200 mučenika) prolili krv za svoju vjeru. Ove godine se i slavi 1700 godina srijemskih mučenika.

Biskupija je obnovljena 1229. godine, a 1773. godine ujedinjene su Srijemska i Bosansko-đakovačka biskupija u jednu biskupiju sa sjedištem u Đakovu. U novije doba uspostavljen je vikarijat za Srijem sa sjedištem u Petrovaradinu, koji skrbi o dijelu biskupije izvan Republike Hrvatske.

Pisani izvori govore da su Hrvati u VII. stoljeću naselili prostor između Save i Dunava. Od 852. godine Srijemom upravlja hrvatski veliki župan *Trpimir*. Dok je hrvatskom državom vladala narodna dinastija, u Srijemu je banovao hrvatski ban. U jednom dokumentu iz tog razdoblja među sedam hrvatskih banova je i *banus Sremi*.

Kad je Hrvatska dobila zajedničke vladare s Ugarskom i oni su, kao nasljednici hrvatskih kraljeva, branili Srijem kao dio Kraljevine Dalmacije i Hrvatske.

U srednjem vijeku u Srijemu su uspostavljene Srijemska i Vukovska županija. U vrijeme turske vlasti Srijem je postao sandžak. U to vrijeme je najveći broj katolika (Hrvata) protjeran prema zapadu, a u Srijem s Turcima dolazi prvi pravoslavni živalj kojega do tada ovdje nije bilo. Primjerice, i Beograd, koji se tada zvao Nandor Fehervari, i cijela Mačva su dio mađarske države do dolaska Turaka na ove prostore. Nakon oslobođenja od Turaka, 1745. uspostavljena je Srijemska županija sa sjedištem u Vukovaru. Postojala je do 1918. godine. U razdoblju od 1918. do 1941. godine vlasti su Srijem podijelile da ne bude jedna cjelina. U vrijeme Nezavisne Države Hrvatske obnovljena je Velika župa Vuka obuhvativši cijeli Srijem.

Nakon Drugog svjetskog rata istočne granice socijalističke Republike Hrvatske su određene na štetu Hrvatske i granica je povučena tako da je najveći dio Srijema ostao izvan Hrvatske. Čak su i granice Banovine Hrvatske iz 1939. bile istočnije. Osamostaljivanjem Republike Hrvatske, ove granice su postale i državne granice

samostalne Republike Hrvatske. Tako se i veliki broj srijemskih Hrvata po prvi put u svojoj povijesti našao izvan domovine Hrvatske. Ali kako su srijemski Hrvati uvijek kroz povijest dijelili sudbinu cjelokupnog hrvatskoga puka, pa je tako bilo i u posljednjoj deceniji XX. stoljeća, najveći broj ih se našao kao prognanici u svojoj matičnoj domovini Hrvatskoj.

TRADICIJSKO ODIJEVANJE: Sela u okolici Šida: Bapska, Berak, Gibarac, Ilača, Lovas, Tovarnik, Sotin, Tompojevci i Kukujevcu nalaze se u zapadnome Srijemu, u plodnoj panonskoj ravnici koja od Vukovara prema Iloku prelazi u pitome obronke Fruške gore. Gibarac i Kukujevcu su u Vojvodini, a skoro svi stanovnici su prognani i danas žive diljem Republike Hr-

vatske, najviše u okolici Osijeka, dok su ostala spomenuta sela na krajnjem istoku Republike Hrvatske. Po mnogim elementima materijalne i duhovne tradicijske kulture ova su sela slična. Doživljavamo ih zasebno cjelinom unutar šireg srijemskog prostora. Jedna od odrednica bila je i tradicijska narodna nošnja. Odjeća hrvatskog stanovništva u ovim selima bila je jednaka, s prepoznatljivim razlikama nasuprot nošnjama šokačkih Hrvata u bližoj ili daljoj okolici.

Krojem, materijalom, tehnikama ukrašavanja, inventarom, stilom odijevanja i nazivljem ovo se ruho uklapa u opću sliku tradicijske odjeće Hrvata Šokaca u Panoniji. Nalikuje nošnjama susjedne Slavonije, pojedini elementi upućuju na intenzivne veze s Hrvatima Šokcima u Bačkoj, a neki su izrazito srijemski.

U sljedećem broju: Obnavljanje baštine

Kako je umirao moj narod (33.)

Preko Dunava ćirilica i srpska zastava

Približavamo se Baranji. Uzbuđenje, a i izvjesna nelagoda, možda i strah. Ima svega! Prije skretanja na Batin-ski most, kolona od nekoliko automobila, uglavnom s registracijama iz općina zapadne Slavonije, po koji traktor i kamion ispred nas. Prolaze kroz policijsku i vojnu kontrolu. I mi dolazimo na red. Osobne iskaznice imamo, a i crvene pasoše. Nela-godni osjećaj uvijek se budi u takvim prilikama. Pitanja su prepoznatljiva i očekivana.

Naime, u lipnju sam prvi put ušao u Baranju nakon poznatih baranjskih zbivanja. Išao sam vidjeti kuću, a i svoje koji su ostali. U srpnju sam ponovio put, te tako bar jednom mjesečno posjetim Baranju. Na prvi pogled sve je isto kao i prije. Prešavši Dunav, na mostu ploča s velikim ćirilčnim slovima: SAO Krajina i srpska zastava. Iza ploče i ispod zastave vojnik UN-a u bunke-ru od vreća s pijeskom. Brko, Belgijanac. Prepoznajem ga iz prijašnjih dolazaka. Po-diže rampu. Jedan po jedan se propušta. Nekoliko metara markiranog puta, dalje nas dočekuje druga postaja i postav: SAO policajac traži legitimacije, »uenovac« pre-gleda prtljažnik i promatra.

BARANJA TUŽNA I PUSTA: Na ulasku plaćam ulaznu potvrdu 50 dinara. Može i u jugoslavenskim dinarima. Nemam krajin-skih. Do sada nisam plaćao pri ulazu. Službenici me upućuju u policijsku stanicu na njenu ovjeru, s druge strane ceste. Prije se išlo u središte Batine. Vidio sam tada crkvu i župni ured. Stoje cijeli i izvana se čine neoštećenima.

Pedeset dinara plaćam i policiji za ovje-ru. Baranja je lijepa, ali u njoj je tužno. Ni-jednog automobila na cesti, osim jednog autobusa s nekoliko putnika. Da, Baranja je lijepa, ali tužna. Na ulasku u usputna se-la dočekuju nas ploče sa žutom podlogom i crnim ćirilčnim slovima. Sela su pusta kao i ceste. U Topolju sam se zaustavio u namjeri da potrošim krajinske dinare. U tom selu sam bio davno. Prodavačica za tr-govačkim šankom ostavlja dojam za-plašene i nesigurne djevojke. Čini mi se poznatom, ali se nisam usudio upitati je li Baranjka i kako je u selu. Nisam to učinio zbog njenog straha. Police u trgovini su

prazne. Samo nešto tjestenine, kućnih na-mirnica, nekoliko vrećica bombona i vafla. Htio sam kupiti dvije-tri štruce kruha, ali sam mogao dobiti samo jednu, jer su preo-stale tri rezervirane za jednu osobu. Tako mi ona reče. Sjećam se da su ovamo dola-zili u trgovinu zbog opskrbljenosti i popu-larnih cijena.

Baranjska elegija

Ej, zemljo
Beskrajne širine
i dubokih brazda
moj topli kruše
djetinjstva
siromaštva
i bogatih gazda
gledam te
kroz prozor daljine
i čežnjom slikam
jutro ti u rosi
što biserje prospe
i obrise
baranjske planine
i cvijet u kosi
Šokice u mašljari
i čipkanom platnu
na dan Velike Gospe
ti si kao slika
što iz knjige stare
srcu bliska
čutke i nemoćno glediš
dok u tuđini
zbog tuđina
pogledom ljubim
obrise u plavom
među dvije rijeke
Dunavom i Dravom u strahu
Da mi ne izbljediš
(Marko Kljajić)

»Kod Ante« sam potrošio svoje krajin-ske dinare za malo bombona, keksa i štru-cu kruha. Učinilo mi se to preskupim. Prbi-ližavamo se našem selu skrećemo »kod križa« bez križa. Komunistima je smetao pa su ga uklonili. A raskrižje »Kod križa« je ostalo u žargonu mještana i nadalje pod istim nazivom. I na ulazu u naše selo je ve-lika žuta ploča i crnim slovima ispisano ime sela ćirilicom. Natpisi su uvijek bili la-tinicom, a ploča je bila manja s bijelom

»Ova (moja) knjiga je sli-ka; riječju (i mojom), fo-tografijom (i mojom) i dokumentom (i mojim) satkanog dramatičnog i krvavog mozaika o stra-danju (i mog) Naroda (i moje) i katoličke Crkve u koju je utkana (i moja) mala ljudska i svećenička sudbina, ali istovremeno (i manje) i slika moga stradanja, koje je utkano u sudbinu mog naroda i moje Crkve.«

Piše:
Marko Kljajić

podlogom i plavim slovima. Oduvijek su, kako se pamti, ovdje živjeli katolici, Hrva-ti, mirni, vrijedni i bogobojazni Šokci. Više od jedne trećine ih je izbjeglo. Najviše ih se sklonilo u susjednu Mađarsku.

CRKVENA ZVONA ŠUTE: Toranj ve-lebne crkve podiže se u nebo, a zvona već jedanaest mjeseci šute. I crkvena vrata se ne otvaraju. U župnom uredu je do dolaska UNPROFOR-a bila komanda JNA. Iza njih ostao je nered, pustoš i četiri »C« po pročeljima kuća i dvadesetak u naše kuće useljenih novo pridošlih srpskih obitelji. Uz crkvu nova kuća na kat od bijele fasa-de, stoji kao musava i oćoravjela ljepotica, zapaljenih prozora. Odnijeli su sve, pova-dili čak i utičnice i prekidače iz zidova. Ta-ko je i u drugima. Prolazimo našom »glav-nom ulicom«. Tek poneko ćeljade. Vidim ćika Vinka Kanina uz cestu ispred kuće. Zaustavljam se, izlazim i pozdravljam gla-sno s našim »Hvaljen Isus«, na šta on od-govara »Amen na vik!« O, to si ti Marko! Da, ja sam ćika Vinko. Razgovaramo. Svuda je puno gorčine i tjeskobe.

U smiraj prohladnog ožujskog dana pro-strani Mohački trg, kojim dominira crkva neobičnog oblika, nalik na sinagogu ili džamiju bez minareta, počinje se puniti lju-dima koji tu traže svoj mir nakon još jed-nog dana provedenog izvan domovina. U njihovim molitvama dominirat će vapaji za mirom i zahvalnost Bogu, kao i njihovim domaćinima. Ti ljudi nisu klonuli duhom. Njih još održava, nakon svih nedaća, nada u povratak »doma«. Prognanici iz Baranje na taj način završavaju svoj prognanički dan. Svećenik, salezijanac, Stjepan Pasa-rić, i sam je prognanik. Pretposljednji je svećenik koji je napustio Baranju, proživ-jevši u njoj pet strašnih mjeseci ćetničke agresije i terora. Kroz tih pet mjeseci vidio je mnogo zla, a i sam ga pretrpio. Kaže da je to »bila nemoralna situacija daleko od ljudskog i Božjeg«.

Utjecaj političkih promjena na izjašnjavanje Hrvata Bunjevaca koncem XIX. i tijekom XX. Stoljeća (3.)

Bunjevci u novoj državi

Različite vizije uređenja države pred izbore za Ustavotvornu skupštinu najavile su kraj jedinstva među subotičkim Slavenima

Piše: Kalman Kuntić

Jesen 1918. godine, koja je prethodila prvoprosinačkom ujedinjenju u Kraljevinu SHS, u svim krajevima Vojvodine obilježena je samoorganiziranjem srpskog i bunjevačkog stanovništva s ciljem stvaranja organa vlasti koji bi zamijenili mađarsku upravu u Banatu, Bačkoj i Baranji. Početnu inicijativu imali su demokrate oko *Tihomira Ostojića* koji su se zalagali za ujedinjenje preko Narodnog vijeća u Zagrebu. Radikali, pak, okupljeni oko *Jaše Tomića* tražili su da se ujedinjenje izvrši direktnim priključenjem Kraljevini Srbiji, pa formiraju narodne odbore. Prvo-ga dana studenoga formiran je tako Bunjevačko-srpski narodni odbor u Subotici. U Somboru su formirana dva odbora: Bunjevački, pod vodstvom *Ivana Paštrovića* i Bunjevačko-srpski, pod vodstvom *Jovana Laloševića*. Sličan odbor formiran je i u Baji.

Vodeću ulogu među Bunjevcima imali su – *Mirko Ivković Ivan-dekić* i *Stipan Vojnić Tunić*, koji su postali članovi Narodnog vijeća u Zagrebu, dok je *Blaško Rajić*, skupa sa subotičkim radikalima *Vladislavom* i *Jovanom Manojlovićem*, osnovao Bunjevačko-srpsku narodnu gardu.

TRIANON: Pokušaji Károlyijeve vlade da sveopćim reformama spasi Ugarsku ostali su bezuspješni, pa je poslije neuspješnih pregovora srpska vojska ušla u Vojvodinu, odnosno 13. studenog u Suboticu, u koju je sljedećeg dana stigao i novi komandant *Vladislav Krupežević*.

Na velikoj Narodnoj skupštini u Novom Sadu 25. studenog 1918. godine, Banat, Bačka i Baranja priključeni su Kraljevini Srbiji. Posljednje, pak, formalne veze s mađarskom vladom u Subotici su prekinute 9. prosinca, kada umjesto *Luke Pleskovića* veliki župan postaje Bunjevac *Stipan Matijević*. Razdoblje od 1918. godine do Mirovnog ugovora u Trianonu obilježeno je nastojanjem da se cijela Bačka, uključujući i Bajski trokut, priključi Kraljevini SHS.

Konačno, 4. kolovoza 1920. godine potpisan je Mirovni ugovor kojim je Subotica pripala Kraljevini SHS, dok je Bajski trokut ostao u Mađarskoj.

Nakon uspostavljanja nove vlasti neslavenski narodi – Mađari, Nijemci i Židovi – lišeni su političkih i ostalih prava (ukidaju se mađarske škole, zabranjuju se novine, činovnici se izbacuju iz državne službe), što izaziva i neuspješnu pobunu Mađara, da bi punopravni građani postali tek 26. lipnja 1921. godine.

STRANKE: No, različite vizije uređenja države pred izbore za Ustavotvornu skupštinu najavile su kraj jedinstva među subotičkim Slavenima. Usporedo se formiraju mjesne organizacije velikih stranaka, a pokraj njih osnivaju se nove, uglavnom regionalne stranke. Većina Bunjevaca priklonila se Bunjevačko-šokačkoj stranci (BŠS) koja je osnovana 1920. godine, a koja se u početku

zalagala za integralno jugoslavenstvo, decentralizaciju države, odnosno autonomiju Vojvodine, te izdavala stranačko glasilo, iza-zito klerikalni *Neven*, koji se odlikovao svojim antiliberalizmom i antisemitizmom.

Program stranke predstavljen je na velikom narodnom zboru 10. listopada 1920. godine, na kojemu je pokraj zalaganja za autonomiju Vojvodine traženo da se zemlja podijeli bezzemljašima, a ne kolonistima, i da se ne zapošljavaju činovnici sa strane. Listopada 1920. godine osnovana je i mjesna organizacija Hrvatske pučke stranke (HPS) kojoj su na čelu bili *Mihovil Katanec* i *Ive Kopilo-*

Velika narodna skupština u Novom Sadu

vić. Izrazito jugoslavenski opredijeljeni liberalni Bunjevci okupili su se, pak, oko Demokratske stranke (DS) koja je u Subotici započela s radom 1919. godine. Među Bunjevcima u stranci isticali su se *Gavro Delmiš* i novinar *Lazar Stipić*, koji je pokrenuo partijski dnevnik *Narod*.

Mjesna organizacija Narodne radikalne stranke (NRS) osnovana je ožujka 1920. godine, a na čelu su joj bili ugledni subotički Srbi: braća *Manojlović* i profesor Pravnog fakulteta *Aleksa Ivić*. NRS, iako izrazito srpska stranka, privlači u svoje redove i Bunjevce. Vodeći među njima bio je vojni liferant *Marko Jurić*, ogorčeni protivnik hrvatstva među Bunjevcima. Bunjevci zemljoposjednici, pak, okupili su se oko Zemljodilske stranke pod vodstvom *Ivana Crnkovića*, koja se ubrzo utopila u radikale.

Konačno, značajnu ulogu do zabrane rada imala je Komunistička partija Jugoslavije (KPJ), koju su dobrim dijelom činili raniji članovi Socijal-demokratske partije Ugarske, a koja je u Vojvodini djelovala do početka Mađarske revolucije ožujka 1919. godine. KPJ je Kraljevinu smatrala versajskom tvorevinom umjesto koje treba stvoriti Savez Sovjetskih Republika. U vodstvu KPJ bilo je i Bunjevaca: *Bela Buljovčić*, *Stipan Katrinka Francišković*.

Nastavit će se

Sigurni u budućnost

Danas slavimo srce

Piše: vlč. mr.
Andrija Kopilović

Svatko od nas

je izabran.

Posebno je

svakog od nas

Bog oblikovao

i poslao u

svijet. Ne bi

nitko postojao

da ga već prije

Bog nije imao

u svome umu i

u svome srcu, i

onda ga

ostvario u

svijetu

Upravo na dan izlaska našega lista, Katolička crkva slavi jedan neobičan blagdan: Blagdan Srca Isusova. Neka mi se ne zamjeri što ću na posve vjernički način razmišljati o tom velikom otajstvu. Za vjernike će ovo razmatranje biti prilika da se obnove u temeljnom vjerničkom opredjeljenju života u logici ljubavi, a našoj braći i sestrama koji nisu vjernici neka ovo razmišljanje bude barem informacija kako mi kršćani gledamo u dubinu otajstva svoga i svakoga ljudskoga života.

Pitanje od kojeg drhti srce svakog čovjeka jest: da li nas Bog voli? Ako nas Bog voli, onda smo svi mi, čitavo čovječanstvo i ljudska povijest, priroda i sve što postoji, velika obitelj izišla iz Božjeg srca. Ako nas Bog voli, onda smo sigurni u budućnost, možemo se nadati zdravlju, miru i blagostanju. Ako nas Bog voli, smijemo istraživati sve u prirodi, svijetu i u životu, biti ono što jesmo, razvijati svoje talente do punine. Ljubav je prostor u kojemu smijemo klicati, veseliti se, putovati, jer smo iz ljubavi izišli i u ljubav utječemo.

LJUBAV BOŽJA: U Starom zavjetu Bog je upozoravao Izraelce da su izabrani narod. Svatko od nas je izabran. Posebno je svakog od nas Bog oblikovao i poslao u svijet. Ne bi nitko postojao da ga već prije Bog nije imao u svome umu i u svome srcu, i onda ga ostvario u svijetu. Bog je želio da svaki od nas bude član njegova predragog naroda. Bog se raduje nad svakim od nas. Kao što otac motri dijete u igri, pazi na svaku njegovu riječ i gestu, tako se Bog raduje svemu što mi činimo. Mi se možemo poput djece igrati života pred njegovim licem. Svakoga od nas Bog izvodi iz opasnosti u koje upadamo. Bog nas izvlači iz svijeta gdje su prisutne smrt, bolesti i opasnosti na svakom koraku. Bog nema drugog razloga da nas stvori, nego taj što uživa u našem postojanju. Zato Bog rado otpušta sve grijehe naše, on iscjeljuje sve naše slabosti, on izbavlja naš život od propasti i ne dopušta da nestanemo. On se raduje kada može

biti nježan i iskazati nam svoju dobrotu. Gospodin zna da smo kao trava, poput cvijeta koji danas jest a sutra uvene. On zna da smo nemoćni, da je naša spoznaja ograničena. Zato se ražali nad nama i našim grijesima, i uvijek iznova dolazi da nas uzme u naručaj i izbavi od svake nevolje i opasnosti. On će uvijek onima koji su potlačeni vraćati pravicu. Nitko neće ostati obezvrijeđen. On je milosrdan, on milostivo gleda na svakoga, spor je na srdžbu, on ne postupa po našim grijesima niti nam plaća po našim krivnjama, nego po svome milosrđu, po svojoj dobroti, po svome očinskom stvaralačkom duhu i srcu.

Ta ljubav Božja razlivena je i u srcima našim po Duhu Svetom koji nam je darovan. Ljubav je naša egzistencija i ljubav je naš posao. Ljubimo li svoj posao, ljubimo li sami sebe i svoju egzistenciju, ljubimo li svoju djecu, obitelj, svoju kuću, jelo, piće i odijelo, prirodu, svoje radno mjesto, svoju Crkvu, ako se znamo svemu u životu radovati, tada smo ušli u područje Božje, jer on je ljubav. Tko je ljubljen, od Boga je rođen, ali i poznaje Boga, kaže sveti Ivan. Bog je tako ljubio svijet da je dao svoga jedinoga Sina da za nas umre. Njega je poslao k nama u svijet da ne budemo sami, nego da živimo po njemu. Tako je Božja ljubav zakucala u jednom malom ljudskom srcu. Bog je u Isusu Kristu raširio ruke i zove nas: »Dođite k meni svi umorni i opterećeni i ja ću vas odmoriti«. Taj Bog je u svome Sinu Isusu Kristu na križu dopustio da mu probodu bok iz kojega su potekli krv i voda, znak ljubavi i znak sakramenata Crkve. On pokazuje na to srce i govori: »Učite se od mene jer sam krotka i ponizna srca, i naći ćete spokoj dušama svojim.« Na njegovu srcu probodenu, ranjenu, no koje unatoč tome nikad ne prestaje ljubiti, jest zapravo naša svagdašnja škola. Bog je Isusa poslao da živimo po njemu. Da u njega gledamo kao u svoga starijeg brata, njega kako nosi križ, kako ga raspinju, ali kako uskrsava i pobjeđuje, da gledamo u njega kako prolazi

svijetom čineći dobro, kako svaku nevolju, svaku zloću miče od ljudi i kako liječi svaku nemoć i bolest. Gledamo kako ne traži od nas da se mi žrtvujemo i dadnemo naknadnicu za naše grijehe, nego se on žrtvuje i pomiruje nas s Bogom. Otkada se Bog pojavio u ljudskom liku, otada ga možemo naći kad god ljubimo jedni druge. Budući da nam je poslao Duha Svetoga, a on je ljubav Oca i Sina, onda je naša čitava egzistencija i jedini spas u životu da tako ljubimo jedni druge. Tko upozna da je Bog čak vlastitog Sina poslao da nas zavoli i uvjeri da smo ljubljeni, taj ljubi Boga i taj je spašen, taj je već u srcu Božjem. Bog želi da vidimo križ i da time spoznamo kako nas beskrajno voli. Tko na to odgovori povjerenjem, i tko Bogu zahvaljuje što ga tako voli, tko prihvaća njegove darove, njegova Duha i otkupljenje, tko se pere krvlju Isusa Krista, taj je Bogu mio, taj odgovara Bogu na njegovu ljubav i taj je ljubljen, vječan i neuništiv. Bog je doista ljubav, i tko ostaje u ljubavi u Bogu ostaje i Bog ostaje u njemu. Zapravo sve je u tim riječima.

LOGIKA SRCA: Bog je pokazao da ima srce. Pokazao je to u liku Isusa iz Nazareta. Budući da je njegovo srce vječno ranjeno, to znači da nas vječno voli, i da je sve spreman za nas učiniti. Treba otvoriti vrata do toga srca, treba povjerovati, poletjeti njemu u naručaj i dopustiti Bogu da zagrlj čitavu zemlju. Potrebno je svaki dan ponavljati svojoj duši: Slavi, dušo moja, Gospodina, jer on te voli, on ti oprašta sve, on te grli, on te nježnošću kruni, on te zove da mu dođeš blizu, on je naša hrana i naše piće. Naš Bog se zove i jest Ljubav.

Tako, logika srca postaje i naše opredjeljenje. Kada se u sebe ponire, nailazi se na istinitost vrijednosti čovjeka i tek ga se u toj dimenziji može prihvatiti onakav kakav jest, stoga je mudrost čovjeka, mudrost ne tek prihvaćene istine pameću, nego mudrost je ona prava koja je sposobna srcem prihvatiti čovjeka i tako služiti »očovječanju« svijeta. To je naš program i to je ta logika. Postoje i druge, ali je opasno da one ne donesu plodove pravoga »očovječanja«. ■

Predstavljena fotomonografija »Naši mladenci« Stanke Kujundžić

Svjedočanstvo o tradiciji

Knjiga koja ocrtava duh života bunjevačkih Hrvata

U organizaciji Hrvatskog akademskog društva Subotica 10. lipnja u svečanoj Vijećnici Gradske kuće održana je promocija fotomonografije »Naši mladenci« Stanke Kujundžić. U svečanoj Vijećnici, koju su posjetitelji ispunili do posljednjeg mjesta, promocija je otpočela uz glazbu juniorskog orkestra Subotičkog tamburaškog orkestra pod ravnanjem Stipana Jaramazovića.

Nakon nastupa mladih tamburaša predsjednik HAD-a Dujo Runje pozdravio je posjetitelje, kao i Stipu Medu, trećeg tajnika Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu, Miroslava Kovachića, konzula prvog razreda u generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici, Zorana Prčića, načelnika Sjeverno-bačkog okruga i Árpáda Papp, predsjednika Izvršnog odbora Skupštine općine Subotica.

dva dijela. Prvi dio knjige sastoji se od niza kronološki postavljenih fotografija koje prikazuju svadbenu nošnju mladenaca, dok se u drugom dijelu knjige opisuju svadbeni običaji bunjevačkih Hrvata u dvadesetom stoljeću. Knjiga je veoma vrijedna, jer omogućuje upoznavanje s dijelom naše subotičke tradicije, kao i daljnje izučavanje bogatih svadbenih običaja Bunjevaca sa stajališta etnološke struke», rekao je među ostalim Árpád Papp, nakon čega je o fotomonografiji govorila recenzent knjige doc. dr. sc. Milana Černelić.

STOLJETNA KRONOLOGIJA: »Fotomonografija Stanke Kujundžić svojevrsni je kulturno-povijesni dokument razdoblja koje je njome obuhvaćeno. Osim slikovnog vremeplova kroz prijelomne trenutke u životima mnogih bunjevačkih obitelji, mogu one poslužiti i kao polazište za

Arhaični svadbeni običaji

Predavanje doc. dr. sc. Milane Černelić pod nazivom »Istraživanja bunjevačke etno-geneze« održano je 11. lipnja u Zavičajnoj galeriji dr. Vinko Perčić. Doc. dr. sc. Milana Černelić govorila je o karakterističnim elementima svadbenih običaja i specifičnim svatovskim likovima na osnovu kojih se može utvrditi, kako se razvijala bunjevačka etno-grupa. Posjetitelji predavanja imali su priliku čuti više i o svatovskom liku koji se nazivao stačala. Njegova uloga se mijenjala kroz povijest, a običaj da stačala predvodi svadbu potpuno se izgubio. Arhaični svadbeni običaji kao čvrsti etnološki elementi osnova su istraživanja doc. dr. sc. Černelić o bunjevačkoj etno-genezi. ■

Stanka Kujundžić govori na promociji fotomonografije

KARAKTERISTIČNI BUNJEVAČKI OBIČAJI: Dujo Runje je izrazio zadovoljstvo što je Hrvatsko akademsko društvo izdavač fotomonografije »Naši mladenci« Stanke Kujundžić i istakao važnost izučavanja i proučavanja kulturne baštine podunavskih Hrvata, jer bez spoznaje tradicionalnih vrijednosti nema ni uspješne izgradnje budućnosti. U daljnjem dijelu programa govorio je dipl. etnolog Árpád Papp.

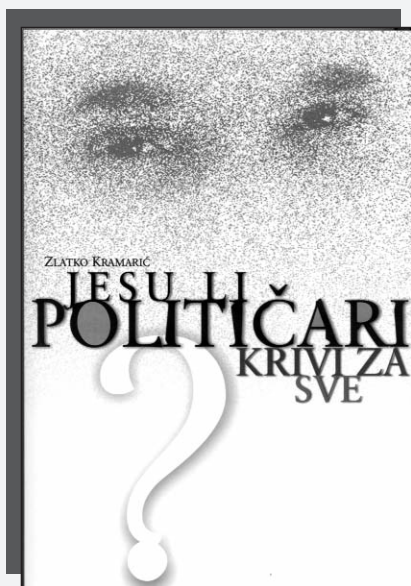
»Veoma je značajno što je istraživanje Stanke Kujundžić oivičena jedinica o karakterističnim bunjevačkim običajima. Knjiga 'Naši mladenci' sastoji se iz

istraživanje povijesti fotografije u Subotici s etnološkom tematikom, na način da se proširi fundus fotografija i na neka druga područja iz života i kulture Hrvata Bunjevaca. U drugom dijelu knjige Stanke Kujundžić opisuje svadbene običaje Hrvata Bunjevaca u dvadesetom stoljeću u Subotici, onako kako je to sama doživjela upotpunjeno kazivanjima starijih ljudi iz njenog okruženja. Knjiga Stanke Kujundžić vrijedno je djelo o kulturnoj baštini Hrvata Bunjevaca kroz razdoblje od jednog stoljeća. Fotografije same za sebe, bez posebnog komentara, govore o du-

hu vremena iz kojega potječu. Skupljene na jednom mjestu izvrsna su stoljetna kronologija kulturnih zbivanja i modnih mijena koje su utjecale na način odijevanja Hrvata Bunjevaca», rekla je doc. dr. sc. Milana Černelić, a potom je istakla, kako je specifičnost ove knjige što je u njoj kroz sliku i riječ prikazan dio života autorice, jer interes za znanjem o životu svojih predaka probudile su fotografije njezine prabake Kriste Stantić udane Malagurski, kojima se kao djevojčica divila i u svojoj dječjoj radoznalosti crpila saznanja o životu iz tih vremena od svojega dida ujaka Luke Malagurskog.

SLIKOM I RIJEČJU O SVADBENIM OBIČAJIMA: »Interes za svoju kulturnu baštinu Stanka Kujundžić je iskazala sakupljanjem vjenčanih fotografija kroz više naraštaja u svojoj obitelji, od rođaka, prijatelja i znanaca. Posebno je upijala informacije o običajima i životnim događanjima kroz više naraštaja, u kojima je i sama sudjelovala, te slikom i riječju o svadbenim običajima svima nama dala na uvid isječak iz svojega života i života svojih predaka», rekla je doc. dr. sc. Milana Černelić. Na koncu promocije fotomonografije »Naši mladenci«, Stanka Kujundžić zahvalila se svima onima koji su dali fotografije. »Prema ovim fotografijama, uvijek smo bili u Europi, kao što smo to i danas«, rekla je Stanka Kujundžić.

Predstavljanje knjige Zlatka Kramarića u Subotici

U organizaciji Hrvatske čitaonice Subotica u Velikoj vijećnici Gradske kuće 24. lipnja bit će predstavljena knjiga »Jesu li političari krivi za sve« Zlatka Kramarića, književnika i gradonačelnika grada Osijeka. O knjizi će govoriti Kristina Peternai, prof. hrvatske književnosti. Zlatko Kramarić je objavio više knjiga iz područja teorije književnosti, estetike,

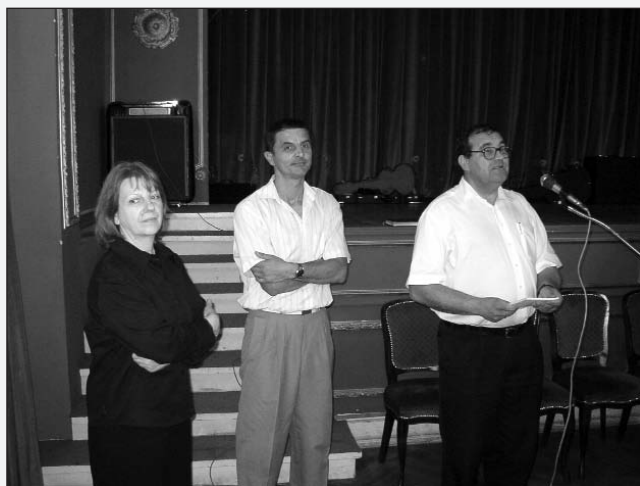
povijesti i filozofije. Gradonačelnik Osijeka je od 1990. godine, a saborski zastupnik od 1992. godine.

Izložba dječjih radova

Izložba radova mlađe grupe Likovnog odjela Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« bit će održana 21. lipnja u »Zavičajnoj galeriji dr. Vinko Perčić«. Otvaranje izložbe je u 18 sati.

Izložba slika Ivana Manjeska

U velikoj dvorani HKC »Bunjevačko kolo« 15. lipnja otvorena je izložba slika Ivana Manjeska člana Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo«. Izložbu je otvorio predsjednik Likovnog odjela Josip Horvat, a o radu slikara Manjeska govorila je povjesničarka umjetnosti Olga Šram. Glazbene

točke na ovoj manifestaciji izveo je tamburaški orkestar »Biseri«, pjevala je Andrea Biro, a recitali su Filip Čeliko-
vić i Nevena Mlinko. Ivan Manjesko najčešće slika pejzaže i mrtvu prirodu, ali na ovoj prvoj samostalnoj izložbi predstavio se izborom apstraktnih slika. Izložba završuje iznimnu pažnju, jer slike Ivana Manjeska nadilaze standard do sada uobičajeno viđenog.

Nastup najmlađih članova Subotičkog tamburaškog orkestra

U Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici nastupila su djeca koja tek otvaraju prve stranice zvuka tambure. Svoj

prvi nastup imala su djeca koja uče tamburu u Subotičkom tamburaškom orkestru, a potom je nastupio i Dječji tamburaški orkestar u uzrastu od četvrtog do sedmog razreda. Koncert je završen nastupom Juniorskog tamburaškog orkestra čiji su članovi u uzrastu od osmog razreda i nadalje.

Devedeset godina od smrti Antuna Gustava Matoša

Antun Gustav Matoš rođen je 13. lipnja 1873. godine u Tovarniku u Srijemu, s preminuo je 17. ožujka 1914. u Zagrebu. Politički, Antun Gustav Matoš bio je gorljivi pravaš, starčevićanac, intelektualac u kojega je nacionalna svijest bila snažna. Hrvatski jezik i hrvatski krajobraz tematska je okosnica i Matoševa pjesništva. Matoš, boem i nespupani intelektualac, bez prestanka u polemici, oporbi, kritik je oštra pera. No, kao što je težeći skladom i harmonijom pjesničkog jezika obogatio hrvatsku poeziju, tako je u kritici, polemici i feljtonima, pa i u putopisnoj prozi, uveo visoka i stroga stilska mjerila.

Završen Prvi likovni susret u Đurđinu

Izvorni likovni izražaj

Održan okrugli stol o »Umjetnosti u tehnici slame«

Na Dječjem odjeljenju Gradske knjižnice Subotica 11. lipnja održan je okrugli stol na temu »Umjetnost u tehnici slame«. Mr. Lazar Ivan Krmpotić pozdravio je okupljene slamarke i sve nazočne, ističući kako će već skoro sedam desetljeća od kako se vještina rada sa slamom prenijela iz područja pučkog stvaralaštva na područje umjetničkog oblikovanja.

Mr. Krmpotić nadalje je pozdravio likovnu kritičarku *Višnju Slavicu Gabout* koja se s ovom vrstom pučke umjetnosti nedavno susrela, prilikom predstavljanja knjige mr. Krmpotića »Umjetnost u tehnici slame« 22. travnja u Galeriji Fakulteta elektrotehnike i računarstva u Zagrebu, koje je bilo popraćeno i izložbom slika izvedenih u zahtjevnoj tehnici pletenjem i slikanjem slamom. Mr. Krmpotić također je pozdravio i prof. dr. sc. *Marijana Đureka*, koji vodi spomenutu Galeriju »FER«.

RADOVI SLAMARKI NA INTERNETU: O stvaralaštvu u tehnici slame prvo je govorila *Višnja Slavica Gabout* koja je istakla kako već sama povijest ove pučke umjetnosti pokazuje da je to jedinstven oblik likovnog stvaralaštva u kulturi bačkih Hrvata, koji je potpuno samosvojan. »Geneza ovoga stvara-

laštva svoje korijene vuče iz anonimnoga pučkoga rukotvorstva vezanog uz žetvene običaje bačkih Hrvata pod nazivom 'Dužijanica'. U ovom stvaralaštvu odlučujuću ulogu odigrao je snažan proboj kreativne autorske individualnosti i izvornosti«, rekla je među ostalim *Višnja Slavica Gabout*, dok je prof. dr. sc. *Marijan Đurek* rekao, kako su uz standardan katalog koji je pratio izložbu slamarki u Zagrebu, njihovi radovi postavljeni i na internet, jer već šest godina postoji web-stranica Galerije »Fer« (www.fer.hr/exhibition), koja uz vizualne, pruža i višejezične informacije.

SPOMEN-PLOČA KATI ROGIĆ: U Đurđinu je tijekom sljedeća dva dana, 12. i 13. lipnja, održan Prvi likovni susret »U moru klasova«. Slammarke su stvarale u prirodi i u Pastoralnom centru kraj đurđinske crkve. Prve večeri ovoga susreta nastupio je Komorni tam-

buraški orkestar »Musica chorda« pod ravnanjem *Nele Skenderović*, dok je idućeg dana otkrivena spomen-ploča na zgradi Pastoralnog centra u čast *Kati*

Razgovor o radu slamarki

Rogić, jednoj od rodonačelnica rada u tehnici slame. Mr. Lazar Ivan Krmpotić govorio je o radu *Kate Rogić*, a spomen-ploču su otkrili predsjednik pastoralnog vijeća *Marko Dulić* i prof. dr. sc. *Marijan Đurek*, nakon čega su posjetitelji mogli pogledati izložbu nastalih radova na Prvom likovnom susretu u Đurđinu.

Z. Sarić

Niko Andrijašević (1882.-1951.)

Niko Andrijašević, prozni pisac, književni kritičar i publicist rođen je u Gradcu 24. siječnja 1882. godine, a preminuo je u Sarajevu 25. srpnja 1951. godine. Pučku školu završio je u Gradcu, a klasičnu gimnaziju u sjemeništu u Splitu. Povijest, zemljopis, geologiju, pravo i slavistiku studirao je neredovito u Beču i Zagrebu. Doktorirao je 1909. temom s područja geologije. Andrijašević je pisao pripovijetke, novele, kao i književne osvrte i kritike o K. Š. Gjalskom, D. Šimunoviću, H. Bahru, M. Uvodiću. Pisao je i prikaze o likovnim izložbama E. Vidovića, A. Uvodića, I. Mujezinovića i dr.

Suradivao je u brojnim publikacijama, među ostalim: »Jadranu«, »Novom listu«, »Hrvatskoj kruni«, »Hrvatskom kolu«, »Glasu Matice hrvatske«, »Hrvatskom pokretu«, »Bosanskoj vili«, »Hrvatskoj obnovi«. Služio se pseudonimom Niko Petrov. U kritici Andrijašević je nazvan predstavnikom seoske novelistike, iznosi svijet malih ljudi posebice iz rodno kraja (M. Marjanović). Djela: »Antun Tresić Pavičić« (sa S. Perišićem), 1902., »Slike i priče iz neretvanske krajine«, 1907., »O vertikalnom pomicanju obalne crte u historičko doba na sjevero-istoku Jadranskoga mora«, 1909., »Pripovijesti«, 1912., »Izabrana djela, Pet stoljeća hrvatske književnosti« 1981.

Talkshow »Uho, grlo, nož« na subotičkoj kazališnoj sceni

Necenzurirano seciranje realnosti

Prošlog tjedna u srijedu, devetog lipnja, Komorna scena Narodnog kazališta u Subotici bila je popunjena. Razlog doista vrijedan pažnje. Gosti iz Zagreba, teatar Rugantino. Monodrama, točnije talkshow »Uho, grlo, nož« po tekstu suvremene hrvatske spisateljice *Vedrane Rudan*. Glavna i jedina akterica *Gordana Gadžić*. Režiju i adaptaciju je potpisala *Hana Veček*. Ova predstava je otvorila manifestaciju Mjesec kulture, ove godine naslovljenu »Jednaki u kulturi«, u organizaciji America's Development Foundation-a, Gradske knjižnice i Skupštine Općine Subotica.

Prvi dani »pravoga« ljeta, bili su doista vrući i na sceni... Predstava za počinje direktnom komunikacijom s publikom, »ispitivanjem terena« u vidu propitivanja prvih redova o bračnom statusu. »Da li ste sretno udani?«, jesu riječi koje nagovješćuju dekonstrukciju standardiziranog i ustaljenog života, njegovih vrijednosti i institucija. Istina? Promišljanje postavljenog sistema i razotkrivanje laži koje nam čine život ugodnijim? Iskrenost u komunikaciji, neizmanipuliranog, otvorenog, ali i pomalo, licemjerjem razočaranog, čovjeka?

VIŠEDIMENZIONALNOST SOCIJALNE PROBLEMATIKE: Scenografija predstave je osmišljena minimalistički i u potpunosti nas je fokusirala na sadržinu dramskog teksta i naravno, kako je vrijeme odmicalo, na sve bolju glumačku izvedbu Gordane Gadžić u ulozi Tonke Babić. Odluku o ovakvom, težem, pristupu teatarskoj izvedbi, bez

ikakvih pomagala, sugerirala je sama bit teksta. Tekst je prepun psovki i agresivnog govora, te je na plakatu koji prati ovu predstavu naznačeno, u maniru političke korektnosti, da je komad zabranjen mlađima ispod 16 godina. Ti-jek predstave nosi u sebi pregršt naglih emocionalnih promjena, od potpune jeze, do spasonosnog smijeha, te kao takav ne dopušta prostora zamoru publike. Višedimenzionalnost socijalne problematike drama prikazuje kroz fenomene – rata, propagande, obitelji, braka, nacionalnosti, međuljudskih odnosa... Ona kao nož iz naslova secira ratno i poslijeratno hrvatsko društvo, a svojim općenitostima prenosi pojedine stavove i na cjelokupan ljudski rod i njegovu prirodu.

RAZLIČIT PRIJEM KOD PUBLIKE: U razgovoru poslije predstave, pričajući o ličnom ratnom iskustvu, glumica Gordana Gadžić kaže: »Sve vrijeme rata sam imala osjećaj da je negdje to drugdje bilo, u nekoj visokoj demokraciji tipa engleske ili američke, da to ne bi bilo nimalo blaže. Prosto, ljudi su ljudi...« Konstantna, necenzurirana intonacija ove monodrame podržana je od strane protagonistice: »Ipak je rijetkost na ovaj način govoriti, psovki ima, to je nešto na što su svi navikli, ali... čitav njen roman oslikava jednu drugu stranu svega, drugu stranu braka, drugu stranu odnosa s ljubavnikom, drugu stranu našeg odnosa s djecom, što je meni najporaznije u cijeloj ovoj priči i, naravno, jedno užasno hrabro govorenje o ratu...« Direktna grubost ovog teksta izaziva različit prijem kod publi-

ke. »Kao i svaka osoba, kada se nađe u nekom društvu, osjeti jednostavno klijmu gdje to može i gdje ne može i onda se i vi tako ponašate. Tako, kada ja igram ovu predstavu pred jednom, drugom, petom publikom, točno osjetim gdje to kod publike prosto izaziva konsternaciju i odbojnost, a gdje to prolazi. U Subotici je to prošlo«, izjavljuje Gordana Gadžić i napominje da je bilo nekoliko slučajeva katastrofalne frustracije ljudi koji jednostavno tu količinu grubosti nisu mogli podnijeti.

Važna je činjenica da je značaj ovog djela prepoznat i u Srbiji, te je ono postavljeno početkom ove godine i na sceni beogradskog Ateljea 212. Ulogu je dobila *Jelisaveta Seka Sabljčić*, dok je predstavu režirala *Tatjana Mandić Rigonat*. Na sreću, ovaj slučaj nije jedini i usamljeni presedan. Pokraj Vedrane Rudan u Srbiji se igraju predstave hrvatskih autora – *Mira Gavran*, *Borivoja Radakovića* i drugih. Inače komad »Uho, grlo, nož« zagrebačkog teatra Rugantino odigran je pokraj Subotice i u Beogradu, Nišu, Kikindi i Zaječaru. Poslije poraznih istina i velikih demistifikacija, ostaju nam samo konstatacije inspirirane pristupom ovog djela, kao i porukom: »Recimo da je bilo nešto pametnih, da smo svi tako radili, onda bi bilo drugačije«. Odigrana predstava pobuđuje na razmišljanje, na pokušaj prihvaćanja drugačijeg i različitog, te nas izvodi na put sadržajnije komunikacije s nama samima, a time i s onima oko nas. Komunikacija je počela i traje, zaželimo joj sve najbolje.

D. B. Palković

Gordana Gadžić

Talkshow

Tribina o Balintu Vujkovu u Zagrebu

Bogatstvo hrvatskog usmenog stvaralaštva

U organizaciji Matice hrvatske u Zagrebu i zagrebačke Udruge za potporu bačkim Hrvatima 11. lipnja u palači Matice hrvatske održana je tribina o *Balintu Vujkovu* (1912. -1987.), hrvatskom književniku i sakupljaču narodnih pripovijedaka.

O njegovom književnom radu i knjigama narodnih pripovijedaka govorili su književnik *Branimir Donat, dr. sc. Janja Prodan, mr. sc. Sanja Vulić* i književnik *Milovan Miković*, dok je književnik *Lazar Merковиć* priložio svoj rad naslovljen »O pjesniku 'Cvjetova mećave' ili o liku i djelu Balinta Vujkova«.

ODLIKE LOKALNOG GOVORA:

U priloženom radu Merковиć među ostalim navodi: »Kao pisac te sakupljač narodnih pripovijesti Balint Vujkov je prošao najčešće pješice, diljem sada već sedam zemalja, istražujući obitavališta poglavito podunavskih Hrvata, Bunjevaca, Šokaca, Bošnjaka, Dalmata, Gradišćanskih Hrvata, Ilira, katkada i Srba, kako u Rumunjskoj, tako i u Mađarskoj, iznalažeći nam zajedničko narodno blago ponijeto iz pradomovine i dograđeno novim lokalnim koloritom u osobenim uvjetima kroz desetljeća i stoljeća«.

Govoreći o »Antologiji bunjevačke erotske priče«, Branimir Donat je naveo kako priče Balinta Vujkova, pa tako i one erotske, motivski, tematski i u obradi, spadaju u vrhunska, europska djela iz ove oblasti, uspoređujući ih sa sličnim ostvarenjima u francuskoj, njemačkoj i ruskoj književnosti. Dr sc. Janja Prodan i mr. sc. Sanja Vulić u svojim su radovima pokazale kako je Balint Vujkov, unatoč obrade i književne stilizacije sakupljene usmene predaje, uspješno sačuvao odlike svakog lokalnog govora kojeg je bilježio, što je od velikog značaja za hrvatsko jezikoslovlje.

PUČKA PRIPOVIJETKA: »Balint Vujkov započeo je sakupljački rad između dva svjetska rata. U subotičkom časopisu 'Književni sever' Milivoja V. Kneževića objavio je svoju prvu bunjevačku narodnu pripovijetku 'Luda divojka' 1932. godine. Uskoro

Balint Vujkov

pokreće književni časopis »Bunjevačko kolo« u kojem uz poeziju, prozu, eseje i druge radove znatan prostor posvećuje upravo pučkoj pripovijetki. Prvu knjigu, »Cvijeće i kamen« tiska 1938. godine u vlastitoj nakladi, dok je 'Jabuka s dukatima' iz 1986. godine njegova zadnja knjiga što ju je držao u rukama«, rekao je Milovan Miković napominjući, kako je sakupljački rad Balinta Vujkova trajao pedeset i pet godina.

»Hodajući od izlaska do zalaska sunca, Balint Vujkov je pogledom pratio bezbrojna sagibanja nad poškoćenim vlatima, nebrojene naklone zemlji i klasju, naklone kao znak istrajnosti. Gledajući u snoplje, u krstine, u risare, u žene i djecu što kupe svaku zaostalu vlat žita, gledao je kako izrasta riječ kojom se izriče snaga opstojnosti na vjetrometini. Pokazujući nam tu ljepotu što nas može i rastužiti, Vujkov nikada ne zaboravlja – u konačnici svaka zabilježena riječ postaje dragocjen izvor podataka za izučavanje rasprostranjenosti hrvatskih govora, dio cjeline hrvatskog jezika. Svaka je pripovijetka očica kojom je obujmljen prostor našeg usmenog i zabilježenog književnog pisma«, rekao je među ostalim Milovan Mikić, izlažući svoj rad »Palimpsestni govor u djelima Balinta Vujkova«.

Z. S.

IZ ANTOLOGIJE POEZIJE BUNJEVAČKIH HRVATA

Ante Zolnaić

TRAGANJA

Daleko će odlutati tvoje oči
ako budu tražile samo nebo,
jer kad zablista u punoj modrini,
razlikuju se po njemu vode noći.
Umorit će se tvoje ruke,
ako budu tražile samo druge
jer razlstat će se zagrljaji
ko poslije umorne duge.
Spotaći će se uporni koraci
kad po bespuću oslonac traže,
svud će se razliti ravne ceste
i raspupoljit putokaze.
Razigrat će se srca ptica
ako u grane proljeće zađe,
obnevidjet će ih behari meki
da završe u groblju latica.
Tek kada orao oblake razdere
Na dlanu zemlje zvijezde će nići
sve rijeke, staze i putokazi
buiicom će se tamo sliti.

CILJ

Stopljen u beskonačnost
obećava pejzaže
i raskršća daleka.
Varljivo grli ko žena.
Kad misliš da si ga dosegaš,
Otvora nova vrata.

ANTE ZOLNAIĆ (1929. -1981.) rodio se u Subotici. Zolnaić u književnom časopisu »Rukovet« surađuje od 1955. godine. Piše prozne priloge, a bavi se i prevodenjem s mađarskog jezika. Pojavu književnog časopisa »Rukovet« u subotičkoj sredini svesrdno je prihvatila prva generacija poratnih hrvatskih pjesnika: *Pančić, Orčić i Zolnaić*. Tadašnji glavni urednik časopisa *Lazar Merковиć* poticajno je djelovao na nove pjesnike svojim dragocjenim pjesničkim iskustvom, pomagavši pjesnicima da prevladaju početničku krizu i da se sve ozbiljnije angažiraju. Pjesničke zbirke Ante Zolnaića: »3x20«, 1957., »Zov krvi«, 1962., »Igra sreće«, 1965., »Kolut gorkog smijeha«, 1970. ■

Ladislav Heka, »Povijest Hrvata Dalmatina u Segedinu«, Budimpešta, 2004, str. 102.

Povijest segedinskih Hrvata

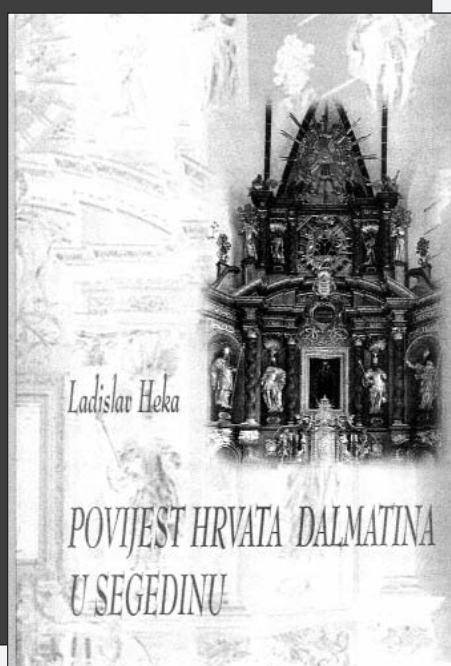
Široj je javnosti danas malo poznato da u povijesti Segedina svoje mjesto ima i hrvatsko stanovništvo. U odnosu na ostale etničke skupine u ovom gradu (Mađare, Nijemce i Srbe), povijest je Hrvata bila posve neistražena, jer ih je, zbog malobrojnosti i sličnosti jezika i imena s drugom slavenskom skupinom, većina autora koji ih nisu poznavali svrstavala u Srbe. U ukazivanju na mjesto i značenje Hrvata u Segedinu, u novije je vrijeme postao poznat *Ladislav Heka*, kojega je životni put nanio početkom 1990. godina u ovaj mađarski grad.

Široj se kulturnoj javnosti predstavio knjigom »A szegedi Dalmátok«, (Szeged, 2000.), koja je rezultat njegovih višegodišnjih arhivskih istraživanja, za koja je svojedobno dobio i prvu nagradu »Ede Kistelegi« na natjecanju koje se dvogodišnje raspisuje za radove iz povijesti Segedina i Csongrádske županije. Od sredine 1990. godina objavio je više znanstvenih, stručnih i popularnih članaka o Hrvatima u Segedinu na mađarskom i hrvatskom jeziku, a nedavno mu je izašla i prva knjiga na hrvatskom – »Povijest Hrvata Dalmatina u Segedinu«, koja predstavlja hrvatskom čitateljstvu prilagođeno mađarsko izdanje iz 2000. godine.

DALMATINI U SEGEDINU: »Povijest Hrvata Dalmatina u Segedinu« u osnovi se sastoji iz tri dijela. U uvodnom su dijelu u petnaestak kraćih poglavlja obrađene različite teme vezane za povijest Segedina i Hrvata u njemu (dijelovi grada koje su naseljavali Dalmatini, njihovi najznačajniji vjerski objekti i dušobrižnici, podrijetlo naziva Dalmatin, doseljenje Bunjevaca u Mađarsku itd.), središnji dio knjige predstavljaju kratki prikazi povijesti pedesetak hrvatskih obitelji u Segedinu, dok su u posljednjem dijelu knjige opisani uloga segedinskih Hrvata u gradskoj upravi i gospodarskom životu grada, te elementi njihove gospodarske strukture.

U Segedinu je još u turskome dobu živjelo hrvatsko stanovništvo doseljeno iz Dubrovnika, Dalmacije i Bosne. Dvorsko je ratno vijeće 1687. dopusti-

lo naseljavanje Hrvata u Suboticu, Sombor, Baju i Segedin. »Zlatno doba« segedinskih Hrvata bile su tridesete godine XVIII. stoljeća, kada se u nekadašnjoj segedinskoj župnoj crkvi sv. Dimitrija propovijedalo na »dalmatinskom« jeziku, koji je bio i nastavni jezik i u školi. Hrvatska enklava u Segedinu bila je u dijelovima grada poznatim kao Palánk i Donji grad (Alszege). Heka ukazuje na razliku između termina dalmata (Dalmatin), kao ozna-

ke za etničku skupinu a koji je danas gotovo nestao, i dalmát (Dalmatinac), kao odrednicu za čovjeka iz Dalmacije a koja se danas uobičajeno rabi. U gradskoj se upravi Segedina tijekom XVIII. stoljeća vodilo računa o paritetu na etničkoj osnovi između četiri najvažnije gradske etničke zajednice. Prema Hekinim istraživanjima, Dalmatini su po brojnosti bili »barem upola toliko brojni kao Srbi«. Bili su poznati po trgovini vinom i uzgoju i prodaji duhana, a od obrtnika najčešće su bili remenari. Najznamenitije segedinske hrvatske porodice su *Dugonići* i *Vedreši*, a jedan od najznamenitijih Segedinaca je barun i austrijski general *Adam Bajalić* (Segedin, 1734. – Karlovac, 5. VI. 1800.). Od polovice XVIII. stoljeća segedinski

se Dalmatini postupno asimiliraju da bi se do početka XIX. stoljeća u cijelosti pomadžarili.

Povijest Hrvata u Segedinu uklapa se u širu povijest hrvatskog stanovništva između Dunava i Tise, od Sentandrije pa do Novoga Sada. Hrvatski je puk, daleko od svoje matice, ostao živjeti razasut po manjim ili većim enklavama u ugarskom Podunavlju. Drugi su narodi uglavnom malobrojno etnički hrvatsko stanovništvo, koje se u Ugarskoj pojavljivalo pod različitim regionalnim imenima, zbog sličnosti jezika često poistovjećivali sa srpskom etničkom skupinom, koja ih je sa svoje strane isto nastojala asimilirati, dok je zajednička vjeroispovijest također potencijalno asimilaciju u domicilno mađarsko stanovništvo.

ASIMILACIJA: Hekina istraživanja mogu biti poučna i za vojvođanske Hrvate, kod kojih asimilaciju osobito potiče bliskost dvaju jezika, te bi svakako bilo korisno kada bi »Povijest Hrvata Dalmatina u Segedinu« bila predstavljena i u vojvođanskim mjestima u kojima živi hrvatsko stanovništvo. No, važnijim se čini podsjetiti na riječi *Ivana Antunovića* iz njegove »Razprave«, kada je navodeći u kojima je sve arhivama istraživao, izrazio i uvjerenje da će se pojaviti »onaj, koji pošao bude mojim tragom, (»a takov da će se roditi, kojega će srce težiti k svom rodu, o tom neću da dvojim«), te na riječi *Tome Vereša* iz njegova intervjua »Glasu ravnice«: »Ja ne znam jednoga povjesničara koji je odlučio zahvatiti korijen stvari, da pođe na izvore, kao što je recimo išao Iványi. Istina to je činio Antunović na svoj način... imalo smo, ponavljam, književnike... ali to nije produbljivanje onih povijesnih istraživanja koje je pokrenio Ivan Antunović«. Dakle, Hekina istraživanja segedinskih Dalmatina, hrvatskoj bi zajednici u Subotici i Somboru trebala predstavljati putokaz za vlastita povijesna istraživanja, budući da sačuvani dokumenti iz arhiva ova dva grada hrvatsko stanovništvo sve do druge polovice XIX. stoljeća najčešće nazivaju upravo – Dalmatinima.

S. Bačić

Somborska promocija Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca

Važan projekt nacionalne kulture

Somborska promocija Leksikona značajna je i zbog nade da će Leksikon okupiti oko sebe još suradnika koji će obogatiti i upotpuniti njegov sadržaj napose kada je u pitanju šokački etnikum

Piše: Antonija Čota

Sombor je 10. lipnja bio središte interesiranja kulturne javnosti koja se slijevala prema dva centra kulturnih događanja u gradu. Dok su fanfare najavljivale 12. kazališni maraton, koji je otvorio pomoćnik ministra kulture u Vladi Rpublike Srbije *Ivan Ivanović* (umjesto najavljenog ministrovog dolaska), kulturni djelatnici grada okupljali su se i u prostorijama HKUD-a »Vladimir Nazor«. Povod je bio predstavljanje Leksikona podunavskih Hrvata, Bunjevaca i Šokaca, čiji je prvi svezak izašao tijekom ove godine.

Somborci su vrlo ozbiljno shvatili značaj ovog projekta, imajući u vidu činjenicu da su od povijesti na ovamo ovakvi pothvati uvijek nailazili na određene teškoće, nerazumijevanja (ili pogrešna razumijevanja), pa čak i na otpor. Sjetimo se samo »prašine« koja se digla prije 20 godina pri pojavi prvog hrvatskog biografskog leksikona. Onađanski tipovi društvenog uređenja komunistički orijentiranih država, kamo

je spadala i naša, nisu poznavali nacionalne leksikone slijedeći primjer SSSR-a, koji ne samo da nije poznavao, nego nije ni priznavao nacionalne biografske leksikone (tobože otkrivaju vojne i državne tajne, a u stvarnosti se izbjegava uvrštavanje mnogih književnika i znanstvenika koje je komunizam osudio na zaborav).

HRVATSKA PETSTOLJETNA TRADICIJA: Sredinom XV. stoljeća na hrvatskom tlu napisan je prvi biografski leksikon »De viris illustribus« Zadrana *Jurja Benje* (Gregorius Begna) koji se u rukopisu čuva u Biblioteci Marciana u Veneciji, kako saznajemo iz prvog opširnijeg pregleda hrvatskih biografskih leksikona koji je napisao *Žarko Domjan*, a koji je objavljen 1987. godine u Austriji (Österreichische Akademie der Wissenschaften), a sljedeće godine u Hrvatskoj (na hrvatskom jeziku) kao »Biografske zbirke i leksikoni u Hrvata. Jedan doprinos povijesti hrvatske kulture«.

Prvi prijedlog za izdavanje općeg nacionalnog leksikona u Hrvatskoj iznio je godine 1905. *Velimir Deželić* po uzoru na slična djela koja su tada već imali mnogi europski narodi (vidjeti V. Deželić, O hrvatskom Biografskom leksikonu, Vitezović 2, 1905, br. 2-3 str. 21 u kalendaru »Bog i Hrvati« za godinu 1905. i 1906). Deželić je zamislio sam pripremiti zamišljeni leksikon koji bi po njegovom planu trebao biti gotov za 20 godina za proslavu 1.000 obljetnice hrvatskog kraljevstva.

Teški dani za ovaj projekt nastupili su 1918. godine, da bi Akademija 1922. odustala od ovog projekta, odnosno on je realiziran u skromnijem obliku 1925. godine u publikaciji »Znameniti i zaslužni Hrvati te spomena vrijedna lica u hrvatskoj povijesti od 952. do 1925. godine (sam Deželić je za ovu ediciju napisao više od polovice biografija u tom djelu – točnije 1.114).

Znameniti i zaslužni Hrvati su i danas važno i nenadomjestivo vrelo bi-

Sudionici promocije

ografske informacije, stoga ne čudi pretiska tog djela 1990. godine.

NEZANEMARLJIV DOPRINOS SOMBORACA: Možda je baš ta činjenica zainteresirala mnoge kulturne djelatnike koji su se pojavili na promociji Prvog sveska Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca. Na skupu koji je otvorio predsjednik HKUD »Vladimir Nazor« *Šima Raič*, našlo se, osim članova Društva, prijatelja i suradnika i nekolicina ravangradskih kulturnih radnika iz Gradske biblioteke, Historijskog arhiva, Informativnog i Kulturnog centra, zatim iz jedine (sic!), knjižare u gradu, ali i predstavnici lokalne vlasti kao što su *Jovan Vujičić*, nedavno smjenjeni gradonačelnik Sombora, i *Anita Beretić*, zastupnica u republičkom parlamentu.

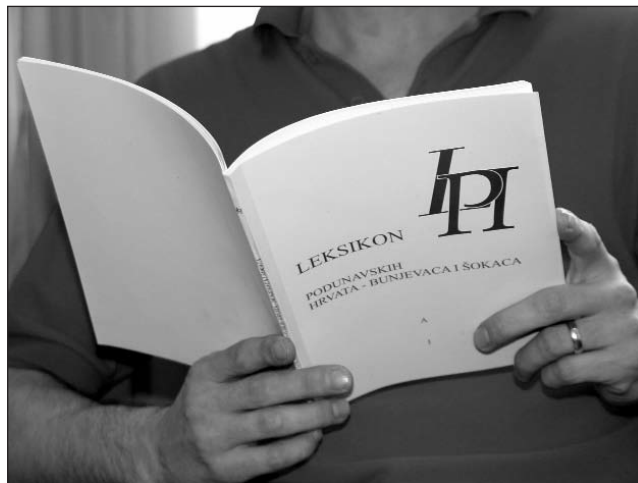
OTRGNUTI OD ZABORAVA: Šima Raič, predsjednik HKUD »Vladimir Nazor«, domaćin večeri, pozdravio je nazočne i dao riječ *Alojziju Firanju*, koji koordinira rad sa suradnicima iz Sombora i okolice, napose iz šokačkih mjesta. Firanj je u svom izlaganju podsjetio na historijat sudjelovanja Somboraca u radu na Leksikonu koji je otpočeo prije gotovo dvije godine.

Urednik Leksikona *dr. Slaven Bačić*, prepoznavši problem u činjenici da povijest našeg naroda na ovim prostorima nije dovoljno memorirana, a prije svega

kuma na ovim podunavskim prostorima, kako u obradi osoba, toponima, karakterističnih ili jedinstvenih običaja, tako i širih povijesnih događaja ili ličnosti koji su utjecali na život našeg naroda na ovim prostorima, čime svaka eventualna primjedba o etnocentrizmu postaje u najmanju ruku laskivna. »Osnovna namjena Leksikona jest steći osnovna saznanja o nama samima iz prošlosti, ali i sadašnjosti na temelju prikupljenih faktografskih podataka, povijesnih pregleda, ali i kritičkih ocjena. Namjena Leksikona je i popuniti praznine koje su često znale nastati ne zbog neznanja ili nedovoljnog istraživanja, nego zbog namjere da se određeni događaji ili činjenice prešute, ili drugačije prikažu, ne bi li im se umanjila važnost. U istraživanjima smo nailazili na zanimljive podatke i saznanja kao, ona o mađarskom nogometašu *Albertu Florijanu* koji je po majci bio Šokac, ili jednom pseudonimu *Josipa Andrića*«, rekao je dr. Bačić.

Odgovarajući na pitanja *Rade Šumone*, nekadašnjeg direktora Povijesnog arhiva Sombora, dr. Bačić je naglasio kako »rad na Leksikonu nije bio samo kompilacijski. Osim literature korištena je i izvorna građa na primjer Župnog ureda sv. Terezije Avilske, fondovi plemićkih porodica s geneološkim podacima, rezultati popisa stanovništva i drugi objavljeni i neobjavljeni izvori. Naišli smo i na neke netočne podatke u drugim leksikonskim izdanjima pa smo to izmijenili – nadopunili.«

Član Uredništva Leksikona *Tomislav Žigmanov* značaj Leksikona vidi u povijesnom smislu jer on je »naše znanje o nama samima, o našem boravku, napose kada se zna da se vrlo malo ljudi

do sada bavilo poviješću Bunjevaca ili Šokaca uz *Antu Sekulića* i Somborca *Iliju Džinića*.

ZADOVOLJENI ZNANSTVENI

KRITERIJI: U svom izlaganju Žigmanov, osvrćući se na samu koncepciju edicije, predloženu strukturu biografija, kriterije za uvrščivanje, odstupanja od uobičajene prakse u svijetu da se u nacionalne leksikone uvrščuju žive osobe, ukazao je i na teškoće pri izradi Leksikona koje se ogledaju prije svega u kadrovskom deficitu. »Sa zadovoljstvom treba naglasiti da unatoč teškoćama, Leksikon zadovoljava najviše znanstvene kriterije i da je u potpunosti odgovorio izazovu zapisati, obraditi, protumačiti i vrednovati ono što je dio našeg trajanja ovdje i dio nas samih«, zaključio je na kraju svog izlaganja Žigmanov.

Suradnik na Leksikonu iz Sombora *prof. Matija Danić* izrazio je svoju nadu, kako će Leksikon naći mjesto u svakoj kući, u svakom domu, naglasivši da grad Bač, koji je presudan za povijest Bačke i našeg naroda na ovim prostorima, ne smije biti zanemaren.

Somborska promocija Leksikona značajna je prije svega jer je šira znanstvena i kulturna javnost upoznata sa sadržajem Leksikona, ali i zbog nade da će Leksikon okupiti oko sebe još suradnika, koji će obogatiti i upotpuniti njegov sadržaj, napose kada je u pitanju šokački etnikum, premda su Somborci, kako je tijekom izlaganja više puta naglašeno, dali značajan doprinos već i prvom svesku s oko desetak od ukupno 82 obrađene natuknice.

Leksikon, ovaj važan projekt nacionalne kulture, pruža nesumnjive garancije o tome kako mnoge značajne osobe neće otići u tamu povijesnog nepovrata.

nije sintetizirana, imajući u vidu maksimum da sve što nije zabilježeno ne postoji, došao je na ideju s grupom suradnika, da ostavi specifičan, znanstveni trag postojanja bunjevačko-šokačkog etni-

HRCKOVA SVEZNALICA

KAKO PAUK PRAVI SVOJU MREŽU?

Pauk ima na trbuhu male otvore iz kojih se luči naročita tečnost. Ta tečnost se stvrdne čim izađe iz pauka i pretvara se u tanku i jaku nit (konac). Pauk nožicama zateže te niti i tako pravi mrežu. Najprije tka okvir mreže, a poslije plete ostalo.

ZAŠTO NASTAJU VALOVI NA MORU?

Kada vjetar puše, on uzburka vodu i stvori manje ili veće valove, već prema tome koliko je jak. I plima i oseka, dižući i spuštajući se, također stvaraju valove. Kada je vrijeme tiho s pučine dolaze blagi valovi.

ŠTO SU »KROKODILSKE« SUZE?

Ponekad netko plače, a uopće nije tužan. On se samo pravi da plače, jer želi suzama postići nešto, što ne može postići drugačije. Takve suze su lažne suze. Nazivamo ih »krokodilskim«, jer se zna da krokodil nikada ne plače, iako mu oči ponekad suze iz drugih razloga.

Priredio i ilustrirao: Zoltan Sič

ĐAČKI BISERI

- Pitanje učiteljice na satu matematike:

»Što je kružnica?«

Učenik:

»Izlomljena kriva linija!?« (umjesto zatvorena kriva linija)

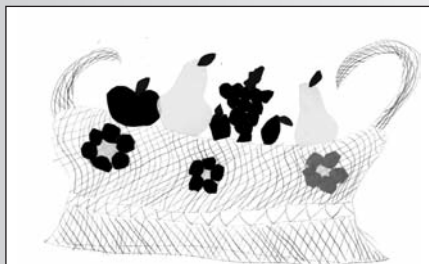
- Nakon prvog dana u školi đak prvak komentira:
»Nije tako strašno, kao što sam mislio da će biti!«

Bisere prikupila učiteljica iz OŠ »Matija Gubec« u Ljutovu
Stanislava Stantić Prčić

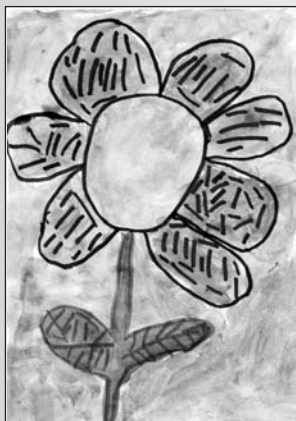
HRCKOVE ZGODE

Crta i piše: Zoltan Sič

Martina Crnković, II. a
OŠ »Matija Gubec«, Tavankut

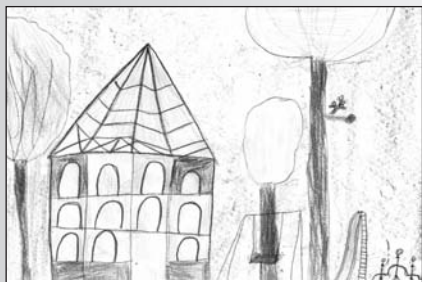
Danijela Skenderović, II.
OŠ »Ivan Milutinović«, Mala Bosna

MOJA OMILJENA ŽIVOTINJA

Moja omiljena životinja je tele koje se zove Medena. Medena ima crvenu dlaku. Ja Medenu češljam. Kada je mazim, ona mi liže majicu. Ona je mirna kada joj dajem hranu. Uvijek je sretna kada mi čuje glas, jer zna da joj nosim zelene trave.

Ja jako volim životinje, ali Medena mi je najdraža.

Patrik Merković, II. d, OŠ »Ivan Milutinović«, Mala Bosna

Stipan Jurić, III. c
OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

MOJA NEOSTVARENA ŽELJA

Moja neostvarena želja je bicikl. Ja sam rekla mami i tati da imam jednu želju, a oni su se pogledali. Ja često maštam da ću, kada dođe ljeto, imati bicikl. Maštam o malom crvenom BMX-u. Voljela bih da se jednog dana mogu pohvaliti drugovima. Onda bih se po cijeli dan vozila s drugovima, pa mi ne bi bilo dosadno. Više bismo se družili i bili bismo radosni. Onda bismo mogli otići negdje na palačinke i sok. Tako ja maštam, a u stvarnosti moj bicikl još me čeka u prodavaonici.

Mateja Skenderović, II., OŠ »Sveti Sava«, Bikovo

Tomislav Čavrgov, II. h
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Maja Andrašić
Dječji vrtić »Pčelica«, Sonta

Dunja Damjanoski, I. b
OŠ »Matija Gubec«, Gornji Tavankut

ZAGONETKA

Kroz nas gledaš,
kroz nas viriš,
zatvoriš nas kad' zažmiriš.

(120)

Dajana Sloboda, III. c
OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

OSOBA KOJA MI SLUŽI ZA UGLED

Sada ću vam opisati jednu mladu osobu koja je meni jako draga. To je moja sestra Adela. Ona ima nježno lice. Na prstima nosi zlatno prstenje koje se meni jako sviđa. Srednjeg je rasta. Ona je mršava, ima petnaest godina, lijepo se oblači. Ima lijepu plavu kosu. Krasno pravi frizure. Starija je od mene i mora mnogo učiti, ali kada odem kod nje, ona uvijek ima vremena za igru. Dobra je prema meni i drugima. Voljela bih biti kao Adela.

Danijela Todorović, IV., OŠ »Sveti Sava«, Bikovo

I. U prazna polja upiši brojeve i računске operacije koje nedostaju:

	+	4	=	14
		-		+
5	-		=	
=		=		=
	+		=	18

Zadatak pripremio: Zdenko Samaržija

II. Planinar je prešao prvog dana polovicu puta do vrha brda, drugog dana polovicu od ostatka puta, a trećeg dana preostalih 5 kilometara.

Koliko je kilometara visoko brdo?

III. Na hrvatskom jeziku ispravno se kaže: 5 i 2 su 8 ili 2 i 5 jesu 8?

Zadatke pripremio: Dujo Runje

IV. Spoji riječi koje imaju isto značenje:

1. trka	1. sudjelovati
2. točak	2. listopad
3. tabla	3. utrka
4. šargarepa	4. ploča
5. učestvovati	5. križ
6. muzika	6. kotač
7. oktobar	7. mrkva
8. krst	8. glazba

Multi korisna domaća životinja

Ovca

Piše: Dražen Prčić

O davnina, prema dokazanim povijesnim podacima već više od 11.000 godina, čovjek odgaja domaću vrstu ovce koja je zbog svoje multikorisnosti jedna od najzahvalnijih životinja u njegovu okruženju. Prije svega zbog zdravog i hranljivim materijama bogatog mlijeka i njegove ukiseljene varijante, zatim zbog ukusnog mesa, koje je na ovim prostorima uobičajena gastronomska ponuda, pa sve do kvalitetne vune koja se rabi za proizvodnju najkvalitetnijih prirodnih materijala.

Kada se uza sve navedeno pridoda apsolutna prilagođenost ove životinje raznim vremenskim uvjetima, od polarnih predjela sve do užarenih pustinja, te obilata sposobnost reprodukcije, ovca posve zasluženo nosi laskavi epitet domaće životinje s kojom se ne može pogriješiti...

KARAKTERISTIKE: Ovca pripada redu sisavaca, podskupina *Ruminantia* iz reda *Artiodactyla* čineći vrstu *Ovis*, s kopitama koji posjeduju specifičan preživalački način probaljanja biljne hrane koju isključivo konzumiraju u ishrani. Prosječna ovca ima u dužini oko 1,5 m, uz težinu od 75 do 200 kg, na svijet može donijeti od jednog do tri jagnjeta nakon 150 dana bremenitog perioda, a može doživjeti do 20

godina života. Pokraj opće poznate odomaćene vrste postoje i divlje ovce koje naseljavaju područja Sjeverne Amerike i Kanade, kao i mufloni koji su karakteristični za mediteranske zemlje. Prije dvadeset godina na Zemlji je bilo oko 1.200.000.000 (milijardu i dvjesto milijuna) ovaca, dok se današnja brojka kreće oko 1,5 milijarde. Zanimljivo je kako ovih plemenitih životinja najviše ima u Australiji (oko 150 milijuna) i Novom Zelandu (75 milijuna), prema broju stanovnika koji naseljavaju ove države, dok su države bivšeg SSSR-a na europskom kontinentu uvjerljivo prve po broju grla (oko 140 milijuna).

MLJEKO: Ovčje kiselo mlijeko spada u jedno od najzdravijih mliječnih artikala u ljudskoj ishrani i zbog specifičnosti perioda u kojemu nastaje (samo kada je vrijeme jagnjadi koja se odbijaju od vime) ima posebnu vrijednost na tržištu. Samo, neobrađeno, ovčje mlijeko ima istina malo »čudniji« miris, ali je izuzetno kvalitetno za ljudsku konzumaciju, dok ovčji sir u svim varijantama (mladi ili tvrdi) predstavlja vrhunsku prehrambenu deliciju.

MESO: janjetina i ovčeta spadaju u izuzetno hranjive i kvalitetne vrste mesa, posebice janjetina koja ima svojevrsnu brand kategorizaciju na našim prostorima. Lako probavljivo i ne previše masno meso, ukoliko se stručno pripremi na žaru ili ispod peke, predstavlja vrhunsku deliciju i gurmanski doživljaj, ali i uobičajeni menu svih važnijih događanja u ljudskoj svakodnevnici. Vjenčanja,

prijami, domjenci, ali i najobičniji poslovni ručkovi ili auto predah na cesti nezamislivi su bez barem pola kg vruće, svježije pečene, janjetine.

VUNA: prirodni materijal koji se dobija iz gustog omotača koji prekriva tijelo ovce jedan je od osnovnih razloga industrijskog uzgoja ovih životinja na specijaliziranim farmama. Zahvaljujući ljudskoj selekciji, danas su izdvojene dvije vrste ovaca koje se gaje isključivo zbog svoje kvalitetne vune: Australijska merino i Rambouillet. I na našim prostorima kroz vijekove prošlosti uzgoj ovaca, ovčarstvo u vidu zanata, je oduvijek bilo isplativo. Mogućnost započinjanja biznisa s ovacima je izuzetno jednostavno, ukoliko se kupi manje stado, osiguraju uvjeti za ispašu i tehnički objekti u kojima će ove životinje biti sklonjene za vrijeme lošeg vremena i tijekom noći. U brojnim poticajnim programima koje država financira uvijek su ponude za osnivanje farme ovaca kao mogućnost upošljavanja ljudi koji su bez posla.

DOLLY: suvremena znanost prvo uspješno kloniranje izvela je upravo na ovci pod imenom Dolly, koja je tako ušla u povijest laboratorijsko-vještačkog stvaranja kloniranog (dupliciranog) živog organizma. ■

L i e t n i s p e k t a r

Zatočenik Azbakana

Diljem svijeta započelo je prikazivanje trećeg filma o pustolovinama malenog, simpatičnog čarobnjaka i njegovih školskih drugova. Riječ je, naravno, o ekranizaciji najčuvenijeg dječjeg štiva današnjice »Harryju Potteru« koji se na velike ekrane vraća s naslovom »Zatočenik Azkabana«.

Izbor za najljepšu suprugu

Tijekom započetog Europskog nogometnog prvenstva u Portugalu pokraj nogometaša koji će se boriti za pobjede, bodove i titulu, i njihove »bolje polovice« su također uključene u specijalni izbor za najljepšu »nogometašku« suprugu. Glasuje se putem interneta, a trenutačno su u vodstvu *Viktorija Beckham* (Engleska) i *Anica Kovač* (Hrvatska).

Udala se Jennifer Lopez

Iako je mjesecima punila novinske stupce glamuroznim najavama

svog »vjenčanja stoljeća« s popularnim glumcem *Benom Affleckom*, pjevačica i glumica *Jennifer Lopez* za-prošena je od strane pjevača *Marca Anthonyja*. Vrativši Benu zaručnički prsten vrijedan 1,2 milijuna američkih dolara, na srednji prst lijeve ruke J. Lo sada je stavila, još vredniji, dijamantni prsten od čak 2 milijuna \$.

Žanamari Lalić hrvatski idol

Uspektakularnoj završnici natjecanja »Hrvatski idol« pobijedila je mlada pjevačica Žanamari Lalić, osvojivši laskavu titulu koja ju je trenutačno izbacila u glazbenu elitu.

Lijepa Tučepljanka ovom pobjedom ostvarila je pravo sudjelovanja na World Idolu i ekskluzivan ugovor s Croatia Recordsom.

Ivana Banfić pobijedila u Šibeniku

Na nedavno završenom 8. radijskom festivalu u Šibeniku, koji će ostati upamćen po velikoj medijskoj pažnji (više od 400 akreditiranih novinara i rekordan broj gledatelja), uvjerljivu pobjedu je odnijela *Ivana Banfić* sa skladbom »Otisak prsta«. Nagradu »Zlatno sunce Solarisa« dobila je »Karma« za pjesmu »Amore mio«, dok je nagradu slušatelja osvojila skladba »Pokidat ću lance sve« u izvođenju *Dražena Zečića*. *Toni Cetinski* i njegov hit »Budi uz mene« osvojio je simpatije urednika glazbenih redakcija. Perfektni festivalski ugođaj pokvarilo je promjenljivo i kišovito vrijeme.

Pobjednici Story Super Nova multi talents showa

Poslije višetjednog dramatičnog preživljavanja potencijalnog ispadanja prema nemilosrdnim pravilima ovog natječaja u kojemu je konačna pobjeda namijenjena samo najuspješnijima, prošlog tjedna doznali smo tko su nove hrvatske zvijezde. U kategoriji glumaca pobjednik je *Krunoslav Čabraja*, najljepši model je *Jelena Urukalo*, a za najsmješnijeg komičara izabran je, ujedno i najstariji učesnik cijelog izbora, *Radoslav Maran Dado*.

Euro 2004 u Portugalu

Prvi krug

Piše: Dražen Prčić

Vrućina u zraku (33-38 Celzija) i još vruće na terenima diljem Portugala, temeljito je sažeta konstatacija prvog kruga natjecanja po skupinama na Europskom nogometnom prvenstvu u Portugalu. Dobar nogomet, neizvjesne utakmice, neočekivani rezultati, golovi, kartoni, obrati, dobri i loši suci, ispunjene tribine i milijuni gledatelja kraj malih ekrana sve su to šire odrednice natjecanja najboljih reprezentacija starog (našeg) kontinenta. Zbog svega toga je, upravo, nogomet najvažnija (sporedna?) stvar na svijetu!

SKUPINA A

Prvenstvo je otvoreno utakmicom koja je donijela najveće iznenađenje dosadašnjeg dijela natjecanja, pobjedom (2:1) outsidersa Grčke protiv ultra favoriziranog domaćina Portugala. Prejaki »sirtaki« je dva puta završavao gromoglasno i stadion je zamuknuo, a strijepnja glede plasmana domaćih u dru-

gi krug sve je izraženija. Španjolska »furi-ja« na jedvite jade uspjela je slomiti čvrsti ruski bunker (1:0) i potvrditi da se na momčad Raula i Morientesa treba najozbiljnije računati.

SKUPINA B

Neodlučeno Hrvatske sa čvrstim Švicarcima (0:0), uz igrača više od 50-te minute, donijelo je golemo razočarenje, ali i potvrdu kako na finalnom turniru najboljih europskih reprezentacija nema slabih momčadi. Šansa za plasman u drugi krug ostaje u dvije utakmice protiv bivših svjetskih prvaka, u kojima bi pobjeda protiv Engleske trebala biti dovoljna. Druga utakmica između favorita u ovoj skupini donijela je najveću »dramu« i spektakl zbog

kojeg se u ovoj igri uživa, priuštivši nam posljednje minute susreta za pamćenje, u kojima je u hipu nestala, već viđena, pobjeda Engleza. Golovima Zidane, iz slobodnjaka i penala, uz promašeni jedanaesterac Beckhama, »pijetlovi« su slavili sa 2:1

SKUPINA C

Ogled Italije i Danske (0:0) donio je još jednu potvrdu teorije kako nema pretplaćenih na sigurne pobjede i olako uknjižene bodove. U dinamičkom susretu,

Njemačka najuspješnija

Na dosad 11 odigranih Europskih nogometnih prvenstava najuspješnija je reprezentacija Njemačke koja je tri puta osvajala naslov najbolje na kontinentu. Dva puta su najbolji bili Francuzi, a po jedanputa: SSSR, Španjolska, Italija, ČSSR, Nizozemska i Danska. ■

istina bez golova zašto su krivi briljantni vratari s obje strane, »prštalo« je od šansi u kojima je lopta već viđena u mreži, ali su Danci, na koncu, posve zaslužno izborili veliki bod. Švedski »vikinzi« poharali su u večernjem susretu Bugarsku (5:0) zabilježivši svoju najveću pobjedu na europskim prvenstvima, prikazavši lepršavu i efikasnu igru, dosad najljepšu na prvenstvu.

SKUPINA D

Česi su vrlo teško uspjeli svladati najveće iznenađenje po plasmanu, momčad Letonije (2:1) koja je prva povel, ali nije uspje-

la sačuvati rezultat. U drugom susretu ove skupine, ujedno i posljednjem prvog kruga natjecanja, Nijemci i Nizozemci su odigrali neodlučeno (1:1), rezultatom kojim, na koncu, mogu biti zadovoljne obje reprezentacije, iako je »Elf« vodio većim dijelom susreta. U preostalim susretima protiv Češke jedna od ove tri reprezentacije će, poslije tri odigrane utakmice u skupini, morat će završiti s učestvovanjem, baš kao i sve ostale momčadi iz ostalih skupina koje ne budu zauzele jedno od prva dva mjesta. ■

Hrvatska najnediscipliranija

Momčad Hrvatske kažnjena je sa 10.000 švicarskih franaka od strane disciplinske komisije Uefe zbog iskazane nediscipline i velikog broja žutih kartona (5) dobijenih u susretu protiv Švicarske. Također, tijekom kvalifikacija za Euro 2004. izabranici Otta Barića »zaradili« su najviše opomena (33) od svih reprezentacija. ■

Sportske vijesti

Nogomet

Start 1. HNL 24. srpnja

Nova sezona 1. HNL 2004-05 startat će 24. srpnja prvim kolom u kojem se sastaju:

Hajduk – Pula 1856, Zadar – Dinamo, Medimurje – Rijeka, Zagreb – Inter, Kamen I. – Varteks, Slaven B. – Osijek

Remi sa Švicarcima

Hrvatska nogometna reprezentacija odigrala je neodlučeno prvu

utakmicu na Europskom prvenstvu u Portugalu, ne uspjevši pobijediti momčad Švicarske unatoč okolnosti da su »vatreni« imali, nakon isključenja Vogela, četrdeset

minuta igrača više. U tvrdoj utakmici, kojom je najviše dominirala destrukcija nogometa, uz premalo izglednih prilika za gol, Švicarci su uspjeli izdržati i posve zaslužno izborili bod. S obzirom na pobjedu Francuske, Hrvatska prolaz u drugi krug natjecanja mora tražiti u izravnom susretu s reprezentacijom Engleske.

Košarka

Detroit šampion NBA

Košarkaši Detroit Pistonsa novi su prvaci NBA lige, a laskavu titulu najbolje klupske momčadi na svijetu ostvarili su pobjedom (100:87) na svom parketu u petoj utakmici finalnog doigravanja, s ukupnim rezultatom od 4:1. Najbolji u redovima novih šampiona bili su, standardno, Hamilton s 21 postignutim košem, Wallace (18), te Chauncey Billups najbolji igrač cijele finalne serije sa 14 poena. U redovima vice šampiona LA Lakersa najefikasniji su bili Bryant (24) i Shaq O'Neal s dvadeset poena. Igrač Detroita Dar-

ko Miličić postao je prvi igrač iz SiCG koji se okitio šampionskim prstenom pobjednika NBA.

Tenis

Roddick i Federer »pokosili« travu

Na prvim turnirima »travnate« sezone, koji su igrani u Londonu (Queens 761.750 Eura) i Halleu (791.750 Eura), Amerikanac

Andy Roddick pobijedio je Francuza Grosjeana (7:6, 6:4), dok je Švicarac Roger Federer svladao Amerikanca Fisha (6:0, 6:3).

Uvjerljivim i sigurnim igrama Roddick i Federer, koji brani prošlogodišnji naslov, najavili su najozbiljniju kandidaturu za najprestižniji naslov u teniskom svijetu, wimbledonski pokal.

Formula 1

Ferrarijev dvojac na tronu

Na 8. utrci sezone, voženoj prošlog vikenda za VN Kanade, Ferrarijev dvojac Michael Schumacher i Rubens Barrichello podijelio je prva dva mjesta na pobjedničkom tronu. »Schumi« prvi je

prošao ciljem u vremenu (1:28:24, 803), drugi je stigao Rubens Barrichello potvrdivši ovosezonsku dominaciju Ferrarija, dok je treće mjesto osvojio Jenson Button. U generalnom poretку vodi M. Schumacher sa 70 bodova, slijede R. Barrichello 54, J. Button 44, J. Trulli 36...

Priča o Hrvatima

Hrvatska prije Hrvata

*Postoje različita mišljenja o podrijetlu Hrvata, no većina se povjesničara slaže da su nositelji imena - pleme Hrvata, Južni Slaveni koji su tijekom Velike seobe naroda naselili područja duž Drave i Dunava do Jadranskoga mora * Međutim, u sljedećim stoljećima isprepleli su se mnogi utjecaji pa imamo razloga tvrditi da Hrvati zapravo niotkuda nisu došli – oni su se ovdje formirali*

Piše: Zdenko Samaržija

Pozornica, na kojoj glavnu rolu već više od tisuću godina imaju Hrvati, ima svoju priču. Da bi bila jasnija zbivanja, koja su uslijedila nakon dolaska Hrvata u bivše rimske pokrajine Dalmaciju i Panoniju, moramo upoznati i raniju povijest toga područja. Prije dvadesetak milijuna godina na području današnje Hrvatske izmijenile su se vode Sredozemnog, Sarmatskoga i Pontskog mora. Pontsko je more isteklo u Crno more, a preostale vode nazvali smo Panonskim morem. No i ono je isteklo dunavskim koritom u Crno more. Nabiranje tla zbog potresa i duga razdoblja ledenih i toplih doba ostavili su u tlu Hrvatske kosti dinosaura, mamuta, nosoroga, deva i kosti davno izumrlih pliskavica i patuljastih slonova. Izumrli biljni i životinjski svijet stvorio je ugljen i naftu, a višestruke klimatske promjene utjecale su i na evoluciju čovjeka u hrvatskim zemljama.

Zemljopisna podvojenost današnje Hrvatske, zbog planinske barijere koja dijeli jadransko od panonskoga područja, i klimatske razlike prouzročili su različitost njihova kulturnoga, društvenog i političkog razvoja u različitim povijesnim razdobljima.

PRAPOVIJESNE KULTURE: Paleolitski su se ljudi na tlu današnje Hrvatske pojavili prije otprilike milijun godina, o čemu svjedoče ostaci kamenog oruđa iz špilje Šandalje pokraj Pule te nešto mlađi nalazi iz Like (Donje Pazarište) i Hrvatskoga zagorja (špilja Golubovec i špilja Ponikve kod Ivanca). U tim je mjestima nađeno kameno oruđe i ostaci ugljena te pougljenje – ne kosti životinja.

Neprocjenjiva je vrijednost nalazišta u Hušnjakovu brdu pokraj Krapine. Tamo je Dragutin Gorjanović Kramberger 1899. godine otkrio kosti neandertalskog čovjeka, oruđe kojim se služio i kosti životinja koje je lovio. Ti su ostaci stari oko 300.000 godina. U blizini Krapine postoji još neko-

liko nalazišta ostataka neandertalskoga čovjeka, poput Veternice pokraj Zagreba i nalazišta u Varaždinskim Toplicama, a među najbogatijim nalazištima ostataka neandertalca u Europi je špilja Vindija pokraj Ivanca.

VUČEDOLSKA KULTURA: U Vindiji su, osim kostiju neandertalca, nađene i kosti kromanjonca te ostaci iz kasnijih razdoblja. Ostataka kromanjonskoga čovjeka ima i u Veternici, a ostaci suvremenog čovjeka, homo sapiensa, potječu s prijelaza iz paleolitika u neolitik. Ljudi su tije-

kom prapovijesti naselili i hrvatske otoke – u Loparu na Rabu pronađeni su ostaci naselja u kojem su prapovijesni ljudi živjeli od kasnog paleolitika do ranoga neolitika.

Najpoznatija prapovijesna kultura razvijena na hrvatskom području jest vučedolska kultura, nazvana prema nalazištu u blizini Vukovara. Najnovije analize ostataka vučedolske kulture svjedoče da su ljudi toga doba proučavali zvijezde i bilježili njihov položaj. U Cetinskoj krajini te na još nekim mjestima postoje bogata nalazišta iz bronzanoga doba. ■

Vučedolska golubica

Kada je koncem 19. stoljeća vinkovački arheolog Brunšmid pronašao danas kulturnu keramičku posudu iz prve polovice 3. tisućljeća prije Krista, ona ga je podsjetila na kokoš. Tridesetih godina 20. stoljeća antropolozi su spoznali da su kokoši u Europu donesene oko 1300. godine prije Krista pa je kokoš s Vučedola postala golub. Nije poznato kada je golub promijenio spol i kada je ta posuda postala Vučedolskom golubicom. ■

A black and white photograph of a male football player, identified as David Beckham, in a white Real Madrid kit. He is captured in a dynamic pose, waving his right hand towards the camera. The jersey features the Adidas logo on the right chest and the 'SIEMENS mobile' sponsorship text across the front. The player has a ponytail and is smiling slightly. The background is a plain, light-colored surface.

PETAK 18.6.2004.

HRT 1

07.00 – Vijesti
 07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 – Čudesne pustolovine kapetana Cousteaua,
 09.30 – Zvučnjak
 09.50 – Patuljkove priče, crtani film
 10.00 – Jezični petak
 10.50 – Engleski jezik
 11.00 – Crtana serija
 11.25 – serija za djecu
 12.00 – Podnevni dnevnik
 12.16 – TV kalendar
 12.35 – Istinska ljubav, serija (12)
 13.25 – Glazbena TV
 14.00 – Vijesti
 14.05 – Jezični petak (R)
 14.55 – Engleski jezik
 15.05 – Zvučnjak (R)
 15.25 – TV raspored
 15.30 – Vijesti
 15.40 – Oprah Show (525)
 16.25 – Nepoznati otok Sv. Klement, emisija
 17.00 – Hrvatska danas
 17.25 – Istinska ljubav, serija (12)
 18.10 – Prijatelji 8., serija
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Zlatni vrč, dramska serija
 20.50 – Coca-Cola Music Stars,
 22.00 – Meridijan 16
 22.30 – Buđenje mrtvih, mini-serija
 00.15 – Nestali sin, film
 01.55 – Odbjegle uspomene, film
 03.30 – Dama bez putovnice, film
 04.55 – Dream Wife, film
 06.35 – Oprah Show
 07.20 – Nepoznati otok Sv. Klement, dokumentarna emisija

HRT 2

07.00 – TV vodič
 10.20 – TV raspored
 10.25 – Alias, serija
 11.10 – Foyleov rat, serija
 12.35 – Berlin, Berlin – serija
 13.05 – Kronika festivala animiranog filma
 13.40 – Dream Wife, film
 15.20 – Vijesti za gluhe
 15.30 – TV kalendar (R)
 15.45 – Deep Space 9
 16.40 – EUROPSKO NOGOMETNO PRVENSTVO – PORTUGOOOOL:
 17.05 – Nagradna igra MMS
 17.25 – Predstavljanje Bugarske i Danske

17.50 – Braga: Bugarska – Danska, prijenos

20.10 – Nagradna igra Portugalka
 20.20 – Predstavljanje Italije i Švedske
 20.35 – Porto: Italija – Švedska, prijenos
 23.05 – Sport danas
 23.15 – Večer s JoolsomHollandom
 00.15 – Deep Space
 01.00 – Prijatelji 8.,

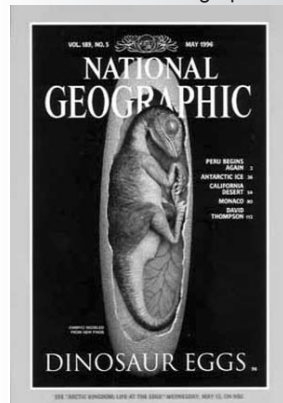
nova

07.00 The Best of Nova TV
 07.35 TV prodaja
 08.00 NOVA KIDS TV
 Harvey Toons
 Memory
 Križić-Kružić
 Supercure
 Harvey Toons
 10.05 TV prodaja
 10.30 Memory
 Križić-Kružić
 11.00 Moja voljena, serija
 11.50 Između ljubavi i mržnje, serija
 12.40 TV Prodaja
 12.55 Čelične ralje, igrani film
 14.40 Pustolovine Sidney Fox, serija
 15.30 Jason I Argonauti, serija
 16.30 Moja voljena, serija
 17.30 Karlovačko Korner
 18.00 Između ljubavi i mržnje, serija
 19.00 24 sata na Novoj TV, vrijeme I sport
 19.30 Supercure, crtani film
 20.00 Karlovačko Korner
 20.30 V. I. P., serija
 21.30 Luda igra u Texasu, igrani film
 23.30 Karlovačko Korner
 00.00 Dva metra pod zemljom, serija
 00.50 V. I. P., serija
 01.45 Luda igra u Texasu, igrani film
 03.40 Glazba

SUBOTA 19.6.2004.

HRT 1

08.00 – Vijesti
 08.05 – Dr. Vidra, crtani film
 08.15 – Moj dragi planet, crtani film
 08.20 – Miracle of the White Stallions, film
 10.15 – Mala TV potraga
 11.15 – Glazbena TV – TOP 10
 12.00 – Podnevni dnevnik
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Duhovni izazovi
 12.45 – Prizma
 13.45 – TV izložba
 14.00 – Vijesti
 14.05 – Hit do hita: Šibenik (2/2)
 15.15 – Korijeni
 15.45 – Vijesti
 15.50 – National Geographic

16.55 – Briljanteen
 17.45 – Zlatni vrč, dramska serija
 19.10 – Crtani film
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Hart's War, film
 22.10 – Vijesti
 22.30 – American History X, film
 00.25 – Kronika festivala animiranog filma
 00.55 – Defenseless, film
 02.40 – Chasing Holden, film
 04.25 – Hart's War, film

HRT 2

07.00 – TV vodič
 08.30 – Istinska ljubav
 12.15 – Dodjela nagrade Vladimir Nazor
 13.25 – Coca-Cola Music Stars
 14.35 – Deep Space 9
 15.25 – Wimbledon, dokumentarni film
 16.40 – EUROPSKO NOGOMETNO PRVENSTVO – PORTUGOOOOL

17.25 – Predstavljanje Latvije i Njemačke
 17.50 – Porto: Latvija – Njemačka, prijenos
 20.10 – Nagradna igra Portugalka
 20.20 – Predstavljanje Nizozemske i Češke
 20.35 – Aveiro: Nizozemska – Češka, prijenos
 23.15 – Indianapolis: Kvalifikacijski trening Formule 1 za Veliku nagradu SAD-a, snimka

nova

00.10 – Deep Space 9
 00.55 – Deep Space 9
 01.40 – Deep Space 9
 07.00 The Best of Nova TV
 08.00 NOVA KIDS TV
 Pobjednički tim
 Vitezovi Mon Colle
 Yu-gi-oh
 Memory
 Križić-Kružić
 Pobjednički tim
 Vitezovi Mon Colle
 11.25 Final fight
 12.35 Futurama, serija
 13.05 Oliver's Twist, kulinarski show
 13.40 Luda igra u Texasu, igrani film
 15.30 V. I. P., serija
 16.30 SP u Rallyu – Grčka
 17.30 Karlovačko Korner
 18.00 Smallville, serija
 19.00 24 sata na Novoj TV, vrijeme I sport
 19.30 Scooby doo, crtana serija
 20.00 Karlovačko Korner
 20.30 Žene nogometaša, serija
 21.30 Ubojica sudnjeg dana, igrani film
 23.40 Karlovačko korner
 00.25 South Park, serija
 01.00 Žene nogometaša, serija
 01.50 Ubojica sudnjeg dana, igrani film
 03.30 South Park, serija
 04.05 Glazba

NEDJELJA 20. 6. 2004.

HRT 1

06.55 – Vijesti
07.00 – Mi, klinici – film
08.25 – Ružno pače, crtana serija
09.10 – Otvaranje 44. međunarodnog dječjeg festivala Šibenik, snimka
10.10 – Polyanna, film
12.00 – Podnevni dnevnik
12.35 – Plodovi zemlje

13.25 – Mir i dobro
14.00 – Nedjeljom u 2
15.00 – Vijesti
15.10 – Treći kamenčić od Sunca
15.40 – Natural World
16.35 – Inspektor Rex 4., serija
17.30 – The Ellen Hart Penna Story, film
19.00 – Cocco Bill, crtana serija
19.27 – Večeras u Dnevniku
19.30 – Dnevnik
20.05 – Tko želi biti milijunaš?
21.15 – g'lamur: kafé
22.20 – Vijesti
22.40 – Kronika Dana satire
23.10 – Opasna igra, film
01.10 – Nestanak, film
02.40 – The Ellen Hart Penna Story, film
04.10 – Mi, klinici – francuski film
05.35 – TV izložba
05.50 – Godine koje su promijenile svijet, dokumentarni film

HRT 2

07.00 – TV vodič
09.40 – Biblija
09.55 – Godine koje su promijenile svijet, dokumentarni film
11.00 – Omišalj: Sveta misa, prijenos
12.05 – Wimbleton, dokumentarni film
12.55 – Rijeka: Odbojka – Europska Liga prvaka: Hrvatska – Rusija, prijenos
14.30 – Obiteljski vrtuljak
15.05 – Hart's War, američki film
17.05 – Pjesme Podravine i Podravljia – Pitomača

18.45 – Luzern: Svjetski Kup u veslanju – finale, snimka
19.15 – TV sjećanja
19.30 – EUROPSKO NOGOMETNO PRVENSTVO – PORTUGOOOOL:
20.20 – Predstavljanje Rusije i Grčke
20.35 – Faro Loule: Rusija – Grčka, prijenos
23.00 – Indianapolis: Formula 1 za Veliku nagradu SAD-a
01.00 – Predstavljanje Španjolske i Portugala
01.10 – Lisabon: Španjolska – Portugal, snimka
07.00 The Best of Nova TV

nova

07.40 TV prodaja
08.00 NOVA KIDS TV
Pobjednički tim
Vitezovi Mon Colle
Supercure
Pobjednički tim
Memory
Križić-Kružić
Vitezovi Mon Colle
11.05 Pustolovine Sidney Fox, serija
12.00 Futurama, serija
12.30 South Park, serija
13.00 Pipi u bijegu, igrani film
14.45 Top speed, emisija o automobilima
15.20 Žene nogometaša, serija
16.25 Lovac na krokodile, dok. Film

17.30 Karlovačko Korner
18.20 Oliver's Twist, kulinarski show
19.00 24 sata na Novoj TV, vrijeme I sport
19.30 Scooby doo, crtana serija
20.00 Karlovačko Korner
20.30 Čovjek na mjesecu, igrani film
22.45 Red Carpet, zabavna emisija
23.55 Karlovačko Korner
00.25 Lovac na krokodile, dok film
01.20 Čovjek na mjesecu, igrani film
03.25 Red Carpet, zabavna emisija
04.40 Glazba

PONEDJELJAK 21. 6. 2004.

HRT 1

07.00 – Vijesti
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
09.05 – Leteći medvjedići, crtana serija
09.30 – Mali veliki svijet
09.50 – Charly i Mimo, crtani film
10.30 – Obrazovni program
11.00 – Strani dokumentarni film
12.00 – Podnevni dnevnik
12.15 – TV kalendar
12.35 – Istinska ljubav, serija
13.25 – Glazbena TV
14.00 – Vijesti
14.05 – Res publica
15.10 – Crtani film
15.30 – Vijesti
15.40 – Oprah Show
16.25 – Persona non grata – dr. Ivo Pilar, dokumentarna emisija

17.05 – Istinska ljubav, serija
17.55 – Berlin, Berlin – serija za mlade
18.30 – Hrvatska danas
18.55 – Prijatelji 8.
19.30 – Dnevnik
20.05 – Frasier 7.
20.35 – Ekpa za očevid 3., serija
21.20 – Svi gradonačelnikovi ljudi
21.50 – Meridijan 16
22.15 – Morska sirena u New Yorku, film
00.05 – Vijesti
00.15 – Teret snova, film
01.50 – Dragon Seed, film
04.15 – Morska sirena u New Yorku, film
06.05 – Oprah Show

HRT 2

07.00 – TV vodič
11.45 – Treći kamenčić od Sunca
12.10 – Lisičjim tragom, dokumentarni film
13.05 – Berlin, Berlin – serija za mlade
13.35 – Inspektor Rex 4., serija
14.25 – Hit do hita: Šibenik
15.35 – TV kalendar
16.00 – Deep Space 9

16.45 – Dragon Seed, film
19.25 – EUROPSKO NOGOMETNO PRVENSTVO – PORTUGOOOOL:
20.00 – Nagradna igra Portugalka
20.10 – Predstavljanje Hrvatske i Engleske

20.35 – Lisabon: Hrvatska – Engleska, prijenos
23.40 – Predstavljanje Švicarske i Francuske
23.50 – Coimbra: Švicarska – Francuska, snimka
02.10 – Deep Space 9 (6.), serija
02.55 – Prijatelji 8., humoristična serija
03.20 – Ekpa za očevid 3., serija

nova

07.00 The Best of Nova TV
07.35 TV prodaja
08.00 NOVA KIDS TV
Harvey Toons
Memory
Križić-Kružić
Supercure
Scooby doo
Harvey Toons
10.05 TV prodaja
10.30 Memory
Križić-Kružić
10.40 Moja voljena, serija
11.30 Između ljubavi i mržnje, serija
12.20 Čovjek na mjesecu, igrani film
14.30 Red Carpet, zabavna emisija
15.35 Jason I Argonauti, serija
16.30 Moja voljena, serija
17.30 Karlovačko korner
18.00 Između ljubavi i mržnje, serija
19.00 24 sata na Novoj TV, vrijeme I sport
19.30 Yu-Gi-Oh, crtana serija
20.00 Karlovačko korner
20.30 Takav je život, serija
21.30 Crossroads, igrani film
23.20 Karlovačko korner
23.55 Dva metra pod zemljom, serija
00.55 Takav je život, serija
01.45 Igrani film
03.40 Glazba

UTORAK 22. 6. 2004.

HRT 1

07.00 – Vijesti
 07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 – Cy, kiber djevojka – serija
 09.30 – Ruke, ručice
 09.45 – Brum
 09.55 – serija za djecu
 10.30 – Obrazovni program
 11.00 – Strani dokumentarni film
 12.00 – Podnevni dnevnik
 12.16 – TV kalendar
 12.35 – Istinska ljubav, serija
 13.25 – Glazbena TV

14.00 – Vijesti
 14.05 – Svi moji bliski, češki vilm
 15.40 – Vijesti
 15.50 – Oprah Show
 16.35 – Mliječni put
 17.05 – Istinska ljubav, serija
 17.55 – Berlin, Berlin – serija za mlade
 18.25 – Živjeti zdravije
 18.30 – Hrvatska danas
 18.55 – Prijatelji 8., humoristična serija
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Globalno sijelo
 20.40 – Informativni program
 21.50 – Meridijan 16
 22.10 – Bioproгноza
 22.15 – Turner i Hooch, film
 23.50 – Vijesti
 00.00 – Subway, film
 01.35 – Bitka za Britaniju, film
 03.50 – Turner i Hooch, film
 05.25 – g'lamur: kafé

HRT 2

07.00 – TV vodič
 13.00 – Persona non grata – dr. Ivo Pilar
 13.30 – Berlin, Berlin – serija za mlade
 14.00 – Novi ljubimci, dokumentarni film
 14.55 – Frasier 7., humoristična serija
 15.20 – Svi gradonačelnikovi ljudi humoristična serija
 16.05 – Vijesti za gluhe

16.15 – Deep Space 9 (6.), serija
 17.00 – Bitka za Britaniju, film
 19.30 – EUROPSKO NOGOMETNO PRVENSTVO – PORTUGOOOOL:
 20.10 – Nagradna igra Portugalka
 20.20 – Predstavljanje Danske i Švedske
 20.35 – Porto: Danska – Švedska, prijenos
 23.20 – Predstavljanje Italije i Bugarske
 23.30 – Guimaraes: Italija – Bugarska, snimka
 01.50 – Deep Space 9 (6.), serija
 02.35 – Prijatelji 8., humoristična serija

07.00 The Best of Nova TV
 07.35 TV prodaja
 08.00 NOVA KIDS TV
 Harvey Toons
 Memory
 Križić-Kružić
 Yu-Gi-Oh
 Scooby doo

Harvey Toons
 10.30 Memory
 Križić-Kružić
 11.00 Moja voljena, serija
 11.50 Između ljubavi i mržnje, serija
 12.40 TV prodaja
 12.55 Crossroads, igrani film
 14.40 Takav je život, serija
 15.30 Jason i Argonauti, serija
 16.30 Moja voljena, serija
 17.30 Karlovačko kornet
 18.00 Između ljubavi i mržnje, serija
 19.00 24 sata na Novoj TV, vrijeme i sport
 19.30 Yu-Gi-Oh, crtana serija
 20.00 Karlovačko kornet
 20.30 Ali G Show, serija
 21.10 Na rubu zakona, serija
 22.10 Modelle
 23.15 Karlovačko kornet
 23.50 Dva metra pod zemljom
 00.55 Ali G Show, serija
 01.35 Na rubu zakona, serija
 02.25 Modelle
 03.25 Glazba

SRIJEDA 23. 6. 2004.

HRT 1

07.00 – Vijesti
 07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Vijesti
 09.05 – Tristan i Izolda, crtana serija
 09.30 – Kokice
 09.50 – Charly i Mimo, crtani film
 09.55 – serija za djecu
 10.30 – Obrazovni program
 12.00 – Podnevni dnevnik
 12.16 – TV kalendar
 12.35 – Istinska ljubav, serija
 13.25 – Glazbena TV
 14.00 – Vijesti
 14.05 – Res publica
 14.50 – Kokice
 15.10 – Crtani film
 15.30 – Vijesti
 15.40 – Oprah Show
 16.25 – Rijeka: More
 17.05 – Istinska ljubav, serija
 17.55 – Berlin, Berlin – serija za mlade
 18.30 – Hrvatska danas
 18.55 – Prijatelji 8., humoristična serija
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Berba lavande, dokumentarna emisija

20.40 – Nijemi svjedok, serija
 21.25 – KULT. – kronike 25'
 21.55 – Meridijan 16
 22.20 – Vatromet taština, film
 00.20 – Vijesti
 00.30 – Ne s mojom ženom, film
 02.25 – Vatromet taština, film
 06.10 – Oprah Show

HRT 2

07.00 – TV vodič
 13.30 – Berlin, Berlin – serija za mlade
 14.05 – Globalno sijelo
 14.35 – Informativni program
 15.40 – TV kalendar
 15.55 – Vijesti za gluhe
 16.05 – Deep Space 9 (6.), serija

16.50 – Ne s mojom ženom, film
 18.45 – Glazbena TV
 19.30 – EUROPSKO NOGOMETNO PRVENSTVO – PORTUGOOOOL:
 20.10 – Nagradna igra Portugalka
 20.20 – Predstavljanje Njemačke i Češke
 20.35 – Lisabon: Njemačka – Češka, prijenos
 23.20 – Predstavljanje Nizozemske i Latvije
 23.40 – Braga: Nizozemska – Latvija, snimka
 01.50 – Deep Space 9
 02.35 – Prijatelji 8., humoristična serija
 03.00 – Nijemi svjedok, serija

07.00 The Best of Nova TV
 07.35 TV prodaja
 08.00 NOVA KIDS TV
 Harvey Toons
 Memory
 Križić-Kružić
 Yu-Gi-Oh
 Pobjednički tim
 Harvey Toons
 10.05 TV prodaja
 10.30 Memory
 Križić-Kružić
 11.00 Moja voljena, serija
 11.50 Između ljubavi i mržnje, serija
 12.40 TV prodaja
 12.55 Durango, igrani film
 14.40 Na rubu zakona, serija
 15.30 Arapske noći, serija
 16.30 Moja voljena, serija
 17.30 Karlovačko kornet
 18.00 Između ljubavi i mržnje, serija
 19.00 24 sata na Novoj TV, vrijeme i sport
 19.30 Yu-Gi-Oh, crtana serija
 20.00 Karlovačko kornet
 20.30 Dharma i Greg, serija
 21.00 Hrvatski Goli kuhar, kulinarski show
 21.30 Leteći start, zabavna emisija
 22.30 Ljeto na brodu, igrani film
 00.25 Karlovačko kornet
 00.55 Dva metra pod zemljom, serija
 02.00 Dharma i Greg, serija
 02.30 Hrvatski Goli kuhar, kulinarski show
 03.00 Leteći start, zabavna emisija
 03.45 Ljeto na brodu, igrani film
 05.20 TV prodaja
 05.30 Glazba

ČETVRTAK 24. 6. 2004.

HRT 1

07.00 – Vijesti
 07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Vijesti
 09.05 – Majstor Munja, serija za djecu i mlade
 09.30 – Športerica
 09.45 – Cipelice litalice
 09.55 – serija za djecu
 10.30 – Obrazovni program
 11.00 – Strani dokumentarni film
 12.00 – Podnevni dnevnik
 12.16 – TV kalendar
 12.35 – Istinska ljubav, serija (12)
 13.25 – Glazbena TV
 13.55 – TV raspored
 14.00 – Vijesti
 14.05 – Res publica
 Znanstveno-obrazovni program
 14.50 – Športerica
 15.10 – Vijesti
 15.20 – Oprah Show (529)
 16.05 – Dobre priče – mozaično-zabavna emisija
 16.55 – TV raspored
 17.05 – Istinska ljubav, serija (12)
 17.55 – Berlin, Berlin – serija za mlade
 18.30 – Hrvatska danas
 18.55 – Prijatelji 8., humoristična serija
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Tko želi biti milijunaš?
 21.10 – Foyleov rat, serija
 22.45 – Meridijan 16
 23.10 – Imaš poruku, film
 01.15 – Stella Does Tricks, film
 02.50 – Bijeg iz Gijane, film
 04.40 – Imaš poruku, film

HRT 2

07.00 – TV vodič
 11.30 – Rijeka: More
 12.00 – Berba lavande dokumentarna emisija
 12.30 – Nijemi svjedok, serija
 13.15 – Berlin, Berlin – serija za mlade
 13.45 – KULT. – kronike 25'
 14.15 – Bijeg iz Gijane, film
 16.05 – TV kalendar
 16.20 – Vijesti za gluhe
 16.30 – Deep Space 9
 17.15 – Obiteljska tuga, film (89')
 18.45 – Glazbena TV
 19.30 – EUROPSKO NOGOMETNO PRVENSTVO – PORTUGOOOL:
 20.00 – Nagradna igra Portugalka

20.10 – Predstavljanje zemlje 2 i Španjolske
 20.35 – Lisabon: Zemlja 2 – Španjolska, prijenos

23.15 – Alias, serija
 00.00 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (6.), serija
 00.45 – Prijatelji 8., humoristična serija
 01.10 – Foyleov rat, serija
 07.00 The Best of Nova TV

nova

07.35 TV prodaja
 08.00 NOVA KIDS TV
 Harvey Toons
 Memory
 Križić-Kružić
 Yu-Gi-Oh
 Pobjednički tim
 Harvey Toons
 10.05 TV prodaja
 10.30 Memory
 Križić-Kružić
 11.00 Moja voljena, serija
 11.50 Između ljubavi i mržnje, serija
 12.40 TV Prodaja
 12.50 Ljeto na brodu, igrani film
 14.40 Leteći start, zabavna emisija
 15.30 Arapske noći, serija
 16.30 Moja voljena, serija
 17.30 Karlovačko korner
 18.00 Između ljubavi i mržnje, serija
 19.00 24 sata na Novoj TV, vrijeme i sport
 19.30 Supercure, crtana serija
 20.00 Karlovačko korner
 20.30 Kralj Queensa, serija
 21.00 Drugo lice – Petar Vlahov show
 22.00 Santa Fe, igrani film
 23.55 Karlovačko korner
 00.25 Dva metra pod zemljom, serija
 01.20 Kralj Queensa, serija
 01.55 Drugo lice – Petar Vlahov show
 02.50 TV prodaja
 03.00 Glazba

FILMSKI HIT TJEDNA

PRVI PROGRAM SUBOTA, 19.6.2004. 20.05

HART'S WAR – američki film

(HART'S WAR, 2002.)

Ratna drama. Belgija, 1944. Poručnik Tommy Hart (C. Farrell) zaštićen je zahvaljujući očevim političkim vezama no tijekom jednog rutinskog zadatka upadne u njemačku zasjedu i završi u njemačkom zarobljeničkom logoru. U logoru susreće pukovnika Williama McNamaru (B. Willis). Zahvaljujući tome što ima najviši čin, McNamara zapovijeda američkim vojnicima i održava osjećaj časti na mjestu gdje je čast lako uništiti. Život u logoru odvija se pod budnim okom njemačkog časnika Wernera Vissera (M. Iures), a nove napetosti donosi dolazak dvojice tamnoputih zarobljenih američkih pilota koje bijeli vojnici s gnušanjem odbacuju. Kada je jedan od njih, narednik Lincoln Scott (T. Howard), optužen za ubojstvo bijelca, u logoru se organizira suđenje, a kao nekadašnji student prava Hart preuzima Scottovu obranu. Pritom pokušava izaći na kraj s vlastitom privilegiranom prošlošću i dokazati da je pošten i dostojan čina koji nosi...
 Uloge: Bruce Willis, Colin Farrell, Terrence Howard, Cole Hauser, Marcel Iures Redatelj: Gregory Hoblit

PRVI PROGRAM ČETVRTAK, 24.6.2004. 23.10

IMAAŠ PORUKU – američki film

(YOU'VE GOT MAIL, 1998.)

Romantična komedija. Kathleen Kelly (M. Ryan) vlasnica je male trgovine dječjih knjiga koju je davno osnovala njezina pokojna majka. Kathleen živi s dečkom, uglednim novinarom Frankom (G. Kinnear), no njihova je veza odavno prerasla u rutinu. Njezina najnovija simpatija je neznanaš s interneta kojeg poznaje po šifri »NY 152«. Iza šifre se krije Joe Fox (T. Hanks), sin vlasnika lanca knjižara »Fox«, koji jednu od svojih velikih podružnica uskoro otvara preko puta Kathleenine knjižare. Joe i Kathleen susreću se u stvarnom životu i postaju ljuti poslovni konkurenti ne znajući da su istodobno preko interneta zaljubljeni jedno u drugog...

Romantična komedija »Imaš poruku« remake je »Trgovine iza ugla« (1940.), klasičnog filma Ernsta Lubitscha s Jamesom Stewartom u glavnoj ulozi, snimljenog prema drami Miklósa Lászlóa. Scenaristica i redateljica Nora Ephron, kći slavnih hollywoodskih scenarista Henryja i Phoebe Ephron, u suradnji sa svojom sestrom Delijom, zadržala je osnovni zaplet Lászlóve drame, osuvremenivši radnju motivom upoznavanja preko interneta. Ona se i prije, ponajviše scenarijem za Reinerov film »Kad je Harry sreo Sally« i režijom »Romanse u Seattleu«, potvrdila kao jedna od vodećih autorica suvremenih ljubavnih hitova. Osim u »Romansi u Seattleu« Tom Hanks i Meg Ryan glumili su zajedno i u melodrami »Joe protiv vulkana«. Nastup u ovome filmu jedan je od rijetkih izleta u visokobudžetne vode izvršne Parker Posey (Party Girl, Suburbia) koju su mnogi, nakon što je u manje od deset godina nastupila u četrdesetak nezavisnih filmova, proglasili »kraljicom nezavisnog filma«. Uloge: Tom Hanks, Meg Ryan, Greg Kinnear, Parker Posey, Jean Stapleton, Steve Zahn, Heather Burns, David Chappelle
 Scenaristica i redateljica: Nora Ephron

Više o Vojvodanima i njihovim problemima

U nevezanom razgovoru nekoliko puta je došlo do različitih primjedbi oko uređivačke politike lista. Neosporno je pravo urednika da uređuje list po svojim mjerilima i nahodanju, u to ne zalazim. Međutim, kao stalni čitatelj vašeg lista smatram i uzimam sebi neko »pravo« i staviti neke dobronamjerne primjedbe i to na dio novina od polovine do kraja jer na prvi, informativno-politički dio, nemam drugih primjedbi, osim onih standardnih, koje se odnose na pokrivenost vojvodanskog teritorija, a što umnogome zavisi od dopisničke mreže, a sve iz razloga, što je ovaj list, ponavljam i naglašavam, vojvodanskog karaktera i rubrike bi trebale biti posvećene našem vojvodanskom teritoriju i problematici.

Smatram, da bi budući je list vojvodanskog karaktera, trebala biti stalna rubrika o poljoprivredi (pogotovo sada kada se govori o povratu zemlje i druge imovine), i rubrike ili strane o sportu, modi, TV, filmu i druge društvene djelatnosti trebale bi donositi vijesti iz vojvodanskog sporta i života, jer vijesti o vojvodanskom sportu ili drugim novostima ne možemo čitati u drugim novinama – ne stoji floskula kupi Sport, Sportski žurnal ili neke druge novine jer time pomažemo druge novine a ne svoje.

Prostor koji je posvećen pojedinim događajima iz nogometa, košarke, pogotovo tenisa, pa rock, moda, film, lampe – zauzimaju cijelu ali često i po dvije stranice, a riječ je samo o hrvatskom sportu (ili licima iz druge sredine), dok o našem lokalnom vojvodanskom, osim eventualnih rezultata prve lige u nogometu ili košarci, ne donosi se ništa.

Poneki izuzetak se odnosi na primjer napisa o NK Bačka, K. Kopunoviću, D. Gabriću i još po neki izuzetak, dok se piše o mnogim licima – poznatim, a mnogo puta skoro nepoznatim, a za naš

vojvodanski milje nepoznatim ili nevažnim (djelatnice HNS-a, kvartet nogometašica i slično).

Još je interesantnije pitanje književnosti i kulture gdje je izvršeno detaljno istraživanje i u 68 brojeva Hrvatske riječi objavljeno je 189 književnih priloga od kojih se odnosi svega 9 na ljude iz naše okoline – Vojvodine (intervjui nisu uračunati).

Nadalje smatram da mi trebamo predstaviti naše institucije, naše ljude, da se predstavimo s prvacima, koji su stvarali kulturu i dostignuća našeg podneblja kao i naš narod, jer sigurno je da ima u Petrovaradinu, Novom Sadu, Somboru i ostalim mjestima s hrvatskim življem značajnih pregalaca o kojima nikad nitko drugi neće pisati, ako mi sami ne pišemo o njima, dok mi predstavljamo u našim novinama – tjedniku, lica važna za hrvatsku povijest i kulturu. O ovim našima hrvatski tisak sigurno neće pisati, ako ih mi ne predstavimo javnosti kroz naš tisak. Ako i eventualno objavimo neki napis u hrvatskom tisku, što se veoma rijetko događa, sigurno je, da je dano hrvatskom tisku niz članaka o našim ljudima, a s obzirom da su za hrvatsku javnost oni nepoznati, članci nisu objavljeni. Ne želim

ovim putem degradirati rad dopisnika i novinara, ali sam veoma siguran, da mi moramo vršiti promidžbu naših značajnih i značajnijih ljudi, koji su stvarali i stvaraju našu ovdašnju povijest i kulturu. Ovim ne želim reći da ne treba objavljivati sve ove članke, koji su do sada objavljeni u vezi rocka, mode, filma, sporta, već samo želim skrenuti pažnju na obujam članaka (1-2 stranice), da to bude u korist i naših ljudi i naših institucija (ponavljam ne subotičkih već iz mjesta s hrvatskim življem iz cijele Vojvodine). Znam, reći ćete, nemamo dopisnike – morate ih tražiti!

Novinar nije biti lako, to priznajem, ali se ne može osloniti samo na leksikone i internet, već je potrebno nekad i istraživati, a vjerujete mi, to i nije baš tako lako.

Volio bih čitati u zagrebačkim, splitskim, dubrovačkim, riječkim, osječkim, vinkovačkim i inim novinama nekoliko članaka o našim ljudima. Bio bih veoma zadovoljan kada bi odnos bio 1:15!!!

Ljudevit Vujković Lamić, Subotica

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađordev put 2,

telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,

telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

PRIVATNO POGREBNO PREDUZEĆE
"URNA"
 A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PREDUZEĆE ZA PRODAJU
 POGREBNE OPREME
 PREVOZ I CEREMONIJAL
 SAHRANE

Tel.: 024/558-011

Cvečara:
 Tel.: 024/557-130

DialUp, Full i Day nalozi
 Wireless internet
 Izrada web prezentacija
 Prodaja računara i opreme

DialUp, Full és Day üzemmód
 Wireless internet
 Web honlapok kidolgozása
 Számítógép és alkatrészek árusítása

SuOnline.NET

Trg Cara Jovana Nenada 15, Subotica. Tel/Fax: (024) 559-200

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica

Put Jovana Mikića 12

Tel: 024/55-22-00

Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku

- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku

- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h

- Najava programa

- Večernji dnevnik

- Agencijske vijesti iz zemlje

- Agencijske vijesti iz RH

- Jezični savjetnik

19,30 h

»Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)

»Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)

»Na izravnoj vezi« (utorkom)

»Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)

»U društvu s mladima« (petkom)

20,00 h

»Aktualije« (ponedjeljkom)

»Iz hrvatske povijesti« (utorkom)

»Putokazi« (srijedom)

»Rock vremeplov« (četvrtkom)

Vjerska emisija (petkom)

20,30 h

- Vijesti dana

- Pripovijetka Balinta Vukova

- Hitovi hrvatskih izvođača

- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

TippNet

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

Osmi dani dječjeg stvaralaštva - Revija krinki u Sonti